

zenekar

2007/3

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös lapja.

XIV. évfolyam 3. szám

<http://www.hungorchestras.com/>

FOTÓ:
PHILHARMONIA HUNGARICA-ARCHÍVUM

- Támogatás-elosztás új irányelvek alapján
- Megújulás előtt a MÁV szimfonikusok
- Az elhallgatott zenekar

A PHILHARMONIA HUNGARICA DÜSSELDORFBAN,
FENNÁLLÁSÁNAK 25. ÉVFORDULÓJÁN URI SEGAL KARMESTTERREL

nka
Nemzeti Kulturális Alap

ZENEI KÖZÉLETÜNK

A KULTÚRPONT IRODA HÍREI

3 |

KALENDÁRIUM

4 | A közelmúlt és a közeljövő zenei hírei, eseményei.
(Összeállította: Bilkei Éva)

KÖZPÉNZ-ELOSZTÁS

Támogatás-elosztás új irányelvek alapján

6 | Idén is döntöttek a helyi önkormányzatok hivatásos zenekarainak és énekkarainak támogatására szánt egymilliárd tízmillió forintos keret elosztásáról.
(Réfi Zsuzsanna)

SZÖVETSÉG

Közös érdekek és célok vezérlik a vidéki együtteseket

9 | Az önkormányzati intézményként működő szimfonikus zenekarok 2007. március 12-én Munkacsoportot hoztak létre a Magyar Zenekarok Szövetségén belül. Ezek az együttesek azért törekednek szorosabb együttműködésre, mert minden szempontból azonos feltétel-rendszerben működnek, így gondjaik és céljaik is szinte teljesen megegyeznek.
(Réfi Zsuzsanna)

Mégis továbbviszik 100 esztendő hagyományát

11 | Bár ebben az esztendőben kerek jubileumot, fennállásának századik évfordulóját ünnepelheti a Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar, már több mint egy esztendeje kérdéses, hogy az együttes meddig viheti tovább az évszázados hagyományt, és hogyan, milyen formában tud a jövőben működni.
(Réfi Zsuzsanna)

Győr

„Szép estét, maradandó élményt adni az embereknek”

13 | A Győri Filharmonikus Zenekar igazgatója, Baross Gábor, negyvenkét esztendeje tagja az együttesnek, s igyekszik minden feltételt megteremteni a kiváló hangversenyekhez. A trombitaművész sajnálja, hogy muzsikusként már nem vehet részt a produkciókban, és így csak a nézőtérről izgulhat a sikerért.
(Réfi Zsuzsanna)

Megújulás előtt a MÁV szimfonikusok

15 | A zenekarok között kiváltságos helyzetben lévő MÁV Szimfonikus Zenekar jövőre karmestert vált. A posztjáról húsz év közös munka után leköszönő Gál Tamással és az együttes menedzsmentjét igazgató Lendvai Györggyel a múltról és a jövőről beszélgettünk
(Bilkei Éva)

Szimfonikus Körkép a Művészetek Palotájában 2008-ban is

17 | Ahogy egy autót, vagy egy villamost kipróbálnak, a Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet is be kellett járni. Meg kellett tapasztalni az akusztikai viszonyokat, a közönségmozgatókat, a színpad lehetőségeit. A Művészetek Palotája ehhez segítségül hívta valamennyi magyar zenekart – így született az évente jelentkező Magyar Szimfonikus Körkép.
(Szőke Cecília)

KRITIKA

Márciusi és áprilisi koncertkritikák

19 | A Nemzeti Filharmonikus Zenekar, a Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara, a Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar, a Szent István Király Szimfonikus Zenekar, a Danubia Szimfonikus Zenekar, a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar és a MÁV Szimfonikus Zenekar hangversenyeiről.
(Fittler Katalin)

CD-kritikák

23 | A Magyar Zongorás Trió világpremier-felvételéről, Vizsolyi Livia és a „Szegedi Fagott Trió” három lemezéről, a Pannon Filharmonikusok – Pécs Jef van Hoof művei felvételéről, a TeTraVERSI fuvolanégyes, valamint Fenyő László és Oleg Polianski új CD-jéről.
(Fittler Katalin)

ZENETÖRTÉNET

Böhm-iskola

26 | Bachrich Zsigmond brácsaművész és zeneszerzőnek 1914-ben jelent meg Bécsben önéletrajzi írása. A muzsikusi életének részletesebben ismertetése előtt könyvének első fejezetét adjuk közre, amelyben kedves humorral mesél gyermekkori, magyarországi, élményeiről.
(Rakos Miklós)

MŰHELY

Az elhallgatott zenekar

32 | Tavaly október 12-én jelent meg Szőke Cecília Philharmonia Hungarica 1957–2001 című könyve, és ugyanaznap mutatták be Somogyvári Rudolf „Az elhallgatott zenekar” című filmjét. 2007. május 28-án tartják meg a Philharmonia Hungarica 50 éves jubileumi emlékkoncertjét Baden bei Wien-ben.

125 éve született KODÁLY ZOLTÁN – 2. rész

35 | Kodály Zoltán zenepedagógiai koncepciójának sorsa a XXI. századi magyar általános oktatásban és lehetséges szerepe a közönség utánpótlásban. Sorozatunk második részében tovább kutatjuk – neves szakemberek megszólaltatásával –, mi az oka annak, hogy Magyarországon (Liszt, Bartók Kodály és Dohnányi hazájában!) az általános oktatásban – országszerte csak néhány kivételtől eltekintve – visszaszorult az énektanítás.
(Szőke Cecília)

KÖZÖNSÉG UTÁNPÓTLÁS

Földes Imre tanításról, zeneszerzésről, muzsikálásról és muzsikáról

39 | A zene szeretete mellett az ismeretterjesztés iránti szenvedélyt és lelkesedést is igyekezett átadni a növendékeinek. A koncertlátogatókkal szintén alaposan megismertette a hangok világát, hiszen a József Attila Szabadegyetemen idén tartja a 48. előadásorozatát.
(Réfi Zsuzsanna)

OKTATÁS

Változások a vonósképzésben

42 | A „bolognai rendszer” magyarországi bevezetésével a zeneakadémiai képzés is merőben megváltozik majd. Ennek előnyeiről, hátrányairól, a zenekari képzés esélyeiről, illetve saját koncepciójáról kérdeztük Perényi Esztert, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem vonós tanszékének vezetőjét.
(Bilkei Éva)

HANGVERSENYNAPTÁR

43 |

Bővebb információ valamennyi hírről: www.kulturpont.hu/zenekar

Pályázat a kultúrák közötti párbeszéd elősegítésére

A Bizottság „A Kultúrák közötti párbeszéd európai éve – 2008” programhoz kapcsolódó projektek megvalósítására pályázatot hirdetett.

Online zenei szerzői jogok: a labda a Bizottságnál

Egyhangúlag elfogadta az Európai Parlament Lévai Katalinnak az online zeneszolgáltatások szerzői jogairól szóló jelentését. A képviselő kötelező, ám ellenőrzött szabályozást vár a letölthető zeneszámokra, az európai zenei kultúra sokszínűségének megőrzése érdekében. Lévai Katalin a KultúrPont kérdéseire válaszolt.

EUYO: öt magyar tag

Nyilvánosságra hozták az Európai Unió Ifjúsági Zenekarának felvételi eredményeit. A tagok közé a 2007/2008-as évadban öt magyar fiatalot hívtak meg.

27+1 európai himnusz egy CD-n

A European Cultural Services (Európai Kulturális Szolgálat) együttműködésben az Európai Unió nagykövetségeivel és az Európai Központi Bank támogatásával megjelentetett egy cd-t, amely a 27 európai uniós állam himnuszát tartalmazza, valamint az Európai Himnuszot.

Népzenei pályázat térítésmentes stúdióhasználatra

Térítésmentesen igénybe vehető stúdióidő elnyerésére hirdet pályázatot hivatásos és műkedvelő népzenei együtteseknek, hangszeres és énekes szólistáknak, énekegyütteseknek a Hagyományok Háza.

OFA-pályázat roma zenészek foglalkoztatására

Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány pályázatot írt ki, mellyel munkanélküli roma zenészeket foglalkoztató szervezeteket kíván támogatni.

PANKKK-pályázat könnyűzenei előadók első lemezének támogatására

A PANKKK (Program a Nemzeti Kortárs Könnyűzenei Kultúráért) pályázatot hirdet könnyűzenei előadók első lemezének kiadásához szükséges pénzügyi támogatásra. A program célja, hogy megkönnyítse a ze-

nekarok és előadók számára az átmenetet az amatőr és professzionális státusz között. Pályázati határidő: 2007. május 18.

PANKKK-pályázat könnyűzenei tehetségkutató versenyek támogatására

A PANKKK (Program a Nemzeti Kortárs Könnyűzenei Kultúráért) pályázatot hirdet kötetlen műfajú élő könnyűzenei tehetségkutató versenyek pénzügyi támogatására. A program célja a hazai könnyűzenei tehetségkutató és -gondozás elősegítése. Pályázati határidő: 2007. május 18.

Az NKA Zenei Szakmai Kollégiumának pályázata

A Nemzeti Kulturális Alap Zenei Szakmai Kollégiuma pályázatot hirdet 2008. aug. 31-ig megvalósuló programokra, eseményekre.

Pályázat az Operaház főigazgatói és főzeneigazgatói posztjára

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium pályázatot hirdet a Magyar Állami Operaház főigazgatói és főzeneigazgatói posztjának betöltésére. A főigazgatót és a főzeneigazgatót várhatóan 2007. július 1-től, közalkalmazotti jogviszony keretében, 5 évre szóló határozott időre bízza meg az oktatási és kulturális miniszter. A pályázatot a Kulturális Közlönyben való megjelenéstől (2007. ápr. 10.) számított 30 napon belül kell beadni.

Nemzetközi Dalszerzőverseny 2007

2007-ben ismét megrendezik Nashvilleben (USA) az International Songwriting Competition (Nemzetközi Dalszerző Verseny), melyre 18 kategóriában lehet jelentkezni. A zsűri tagjai neves dalszerzők és zenészek, akik 56, összesen 150 ezer dollár értékű díjat osztanak ki.

Pályázati határidő: 2007. október 15.

EU-konferencia Essenben a kulturális sokféleségről

Kulturális sokszínűség – Európa gazdagsága. Életbe lép az UNESCO-egyezmény címmel rendez konferenciát 2007. április 26. és 28. között Essenben az Európai Unió német elnöksége.

Kortárs zenei fesztivál Csehországban

2007. november 10-én 11. alkalommal rendezik meg Pardubicében (Csehország) a Zdenek Lukas nemzetközi kortárs zenei

fesztivált. A találkozóra minden kategóriában várnak jelentkezőket.

17. Nemzetközi Adventi és Karácsonyi Zenei Fesztivál Prágában

2007. november 30. és december 2. között rendezik meg a 17. Nemzetközi Adventi és Karácsonyi Zenei Fesztivált Prágában. Nevezni a capella és hangszerrel kísért darabokkal egyaránt lehet.

Kulturális világkiállítás Koreában

A következő Gyeongju Kulturális Világkiállítást Ezeréves fény, ezeréves ablak címmel 2007. szept. 7. és okt. 26. között rendezik Koreában. Magyarországi kulturális szervezetek és művészek jelentkezését is várják.

Kerengő dervisek szimfonikus kísérettel partnert keresnek

Szimfonikus sema-előadás („kerengő dervisek”) megrendezéséhez keres partnert az Európai Unió Kultúra keretprogramjában az ankarai (Törökország) Hagyományos Szufi Zenei Együttes és a török Szimfonikus Zenekar. Az előadás érdekessége, hogy az általában autentikus szufi zenével kísért kerengő dervistáncok, azaz szertartások ezúttal újszerű zenei kísérettel is kapnak. Az együttesek szándéka, hogy a bemutatandó Kerengő Dervis Show keretében a hagyományos török zene és a nyugati szimfonikus zene találkozzon.

Román koncertszervező társszervezőként csatlakozna

Román koncertügynökség társszervezőként csatlakozna az EU Kultúra keretprogramjában beadandó pályázathoz. Az ügynökség művészek menedzselésére, zenekari turnék és koncertek szervezésére, továbbá hangfelvételekre szakosodott.

Olasz zenei kiadó keres társszervezőt

Társszervezőket keres az olaszországi Vel Net az EU Kultúra keretprogramjában beadandó pályázatahoz. A szervezet elsősorban zenei kiadóként működik, de internetes szolgáltatásokkal és vizuális művészetekkel is foglalkozik.

Görög ifjúsági fesztiválhoz támogatókat keresnek

Zenés, táncos nemzetközi ifjúsági fesztivál megrendezéséhez keres támogató partnereket a görög Fiskardo Tengeri és Környezetvédő Klub.

A DANUBIA SZIMFONIKUS ZENEKAR adta az ünnepi műsort március 15-én a Művészetek Palotájában. Az együttes Héja Donkos vezényletével Kodály Zoltán műveit játszotta.

MÁRCIUS 15-KITÜNTETÉSEK: A Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjét vehette át a nemzeti ünnep alkalmából Sass Sylvia operaénekes, akit nemzetközileg is elismert művészi munkásságáért, a magyar operakultúra hírnevének öregbítése érdekében végzett tevékenységéért tüntettek ki. 27 év után újra Kossuth-díjban részesítették Perényi Miklós gordonkaművészt, „az egész világon elismert előadóművészi tevékenységéért, a szebbre és jobbra való szüntelen törekvéseért”. A cigánymuzsika magas szintű műveléséért szintén Kossuth-díjat kapott ifjabb Sánta Ferenc hegedűművész, a Magyar Nemzeti Cigányzenekar művészeti vezetője. Kettős érzéseinek adott hangot Ligeti András karmester, amikor átvette a neki ítélt Kossuth-díjat, jelezve: örömét beárnyékolja, hogy az általa 10 év alatt felépített, a Postás Szimfonikusok jogutódjaként hírnevet szerzett Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar sorsa bizonytalan, összemolnani látszik. Hasonló elismerésben részesült Párkai István karnagy, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem professzor emeritusa, valamint B. Nagy János operaénekes. Szöllősy András zeneszerző, zenetörténész pedig Széchenyi-díjjal tüntették ki a nemzeti ünnepen. Magyar Köztársaság Érdemes Művésze kitüntetésben részesült Kovács László, Liszt Ferenc-díjas karmester, a Miskolci Szimfonikus Zenekar művészeti vezetője, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának karmestere több évtizedes, kiemelkedő színvonalú művészi és zenekarvezetői munkásságáért.

A VISEGRÁDI ORSZÁGOK MŰVÉSZEIBŐL ALAKULT ZENEKAR és énekkar koncertje nyitja meg a 23. Régi Zenei Napok eseménysorozatát június 23-án Sopronban. A Visegrad Baroque Orchestra nevet viselő együttes Zelenka- és Philip Emanuel Bach-műveket szólaltat meg Marek Stryncl szlovák karnagy vezényletével a Liszt Ferenc Kulturális Központban. Közreműködik az Ars Brunensis Chorus, szólistaként Kiss Noémi szopránénekes képviseli Magyarországot. A június 30-ig tartó fesztiválon számos más nemzetközi híru együttes és szólista is vendégszerepel majd.

VAGYIM REPIN VILÁGHÍRŰ OROSZ HEGEDŰMŰVÉSZ is fellépett azon a koncerten, amelyet a 27. Budapesti Tavasz fesztivál részeként rendeztek meg a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben. Az Északnémet Rádió Zenekarát Christoph von Dohnányi vezényelte.

HÁROMNAPOS NEMZETKÖZI ZENETUDOMÁNYI KONFERENCIÁT RENDEZTEK Kodály Zoltán zeneszerző, zenepedagógus munkásságáról a Kodály Emlékmúzeumban.

IFJÚ JAPÁN ZENÉSZEK RENDEZTEK KAMARAESTET TAVASZI HANGOK CÍMMEL. A koncerten a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen tanuló japán és magyar hallgatók együtt zenéltek.

KÉT MAGYAR ZENÉSZ, Gáblik Judit (hegedű) és Zámbó Kristóf Attila (nagybőgő) került be rendes tagként a 2007-2008-as évadra az európai unió ifjúsági zenekarába (European Union Youth Orchestra – EUYO). Tartalékosként Győri Noémi (fuvola) és Vanyó Gábor (trombita) vehet részt a zenekar munkájában, a nyári iskola tagjaként pedig Mohai Bálint Dömére (fagott) esett a választás. A meghallgatásokon 27 tagállamból több mint 5 ezer fiatal muzsikus vett részt, közülük választották ki az évad 127 zenekari tagját. A 2007/2008-as szezon az augusztusi próbaidőszakot követően Luxemburgban kezdődik, majd a turné Rostockban, Londonban, Bolzanóban, Amszterdamban, Berlinben és Gdanskban folytatódik. A zenekart idén Sir Colin Davis is vezényli, a turné második felére csatlakozik Herbert Blomstedt karmester és szólistaként Leonidas Kavakos görög hegedűművész. A zenekarba 2003-ban került először magyar zenész. Akkor a két muzsikus Magyarország közelgő uniós csatlakozása és az együttes budapesti turnéja kapcsán nem próbajáték, hanem meghívás alapján nyert felvételt. Az együttes jelenlegi zenei igazgatója Vladimir Ashkenazy, tiszteletbeli elnöke Josep Borrell Fontelles, az Európai Parlament elnöke.

PRÁGÁBAN, MAJD POZSONYBAN KONCERTEZETT A MAGYAR NEMZETI FILHARMONIKUS ZENEKAR Kocsis Zoltán vezetésével. A koncertek a 2007–2011-re, azaz öt szezonra meghirdetett Európa szívében című közép-európai csereprogram részei voltak. A zenei rendezvénysorozatban részt vesznek a cseh, a szlovák, a magyar, a szlovén filharmonikusok és a bécsi Tonkünstler – Orchester. A csereprogram részeként a magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar májusban Budapesten, a Művészetek Palotájában látja vendégül a Szlovák Filharmonikusokat.

HAZATÉRT INDIAI TURNÉJÁRÓL A MAGYAR VIRTUÓZOK KAMARAZENEKAR, amely a Mumbai Magyar Kulturális Fesztivál nyitókoncertjét adta. A delhi magyar intézet tavaly fesztivállal ünnepelte Bartók Béla születésének 125. évfordulóját. Idén pedig Kodály Zoltán születésének 125. és halálának 40. évfordulója tiszteletére szeptembertől decemberig egy egész évadot szentelnek a magyar zeneszerzés, népzeneutató, zenepedagógia és művelődéstörténet kiemelkedő alakjának.

BÁNDI JÁNOS TENORISTA, a Magyar Állami Operaház állandó vendégművésze kapta meg az idén a Székely Mihály-emlékplakettet. Az elismerés átvételekor a művész hangsúlyozta: különösen nagy megbecsülés, hogy olyan nagy művészi példakép után kapja azt, mint a 2006-ban elhunyt Gregor József.

EÖTVÖS PÉTER KARMESTER, ZENESZERZŐ VEHETTE ÁT IDÉN A FRANKFURTI ZENEI DÍJÁT. A 15 ezer euróval járó, rendkívül tekintélyes kitüntetést a frankfurti zenei vásár megnyitásának előestéjén adták át a 63 éves művészek. A Frankfurti Zenei Díjat idén 25. alkalommal ítélték oda a Német Hangszergyártók Szövetsége és a Frankfurti Vásárhoza a zeneművészet egy kiemelkedő alakjának. A kitüntetést évi váltásban a komoly- és a populáris zene (jazz, rock, pop) valamelyik rangos képviselője kapja.

ELBÚCSÚZTATTÁK HIDAS FRIGYES ZENESZERZŐT. Az Erkel-díjas, érdemes művész életének 78. évében, március 7-én hunyt el. Hidas Frigyes az Ifjúsági Színház karmestere, majd a Nemzeti Színház zenei vezetője volt. Később a Szent István-bazilika Énekkarának karnagyaként, illetve a Fővárosi Operettszínház zenei igazgatójaként tevékenykedett. Számos színpadi alkotáshoz, televízió- és rádiójátékhoz, filmhez írt kísérőzenét.

MARKÓ BRIGITTA NYERTE EL A IV. NEMZETKÖZI TELEMANN HEGEDŰVERSENY HARMADIK DÍJÁT POZ-NANBAN. A versenyen 68 fiatal zenész vett részt, az első díjat egy ifjú cseh hegedűművész szerezte meg, míg a másodikat Ukrajna képviselője. A három magyar induló közül harmadik díjat kapott Markó Brigitta, aki – a Richard Wagner Alapítvány megítélése szerint – az indulók közül a legjobban adta elő Mendelssohn e-moll hegedűversenyét. Kruppa Kristóf Bálint a negyedik helyet és a külön elismerést szerezte meg.

PÁLYÁZATOT ÍRT KI A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ FŐIGAZGATÓI ÉS FŐ-ZENEIGAZGATÓI TISZTSÉ-GÉRE Hiller István oktatási és kulturális miniszter, aki kijelentette: kiveszi az operaházat az elkövetkező évek költségvetési vitáiból, az intézmény a 2007–2010. közötti időszakra évi 5 milliárd 300 millió forint állami támogatásban részesül. A miniszter a dalszínház irányítására új, hárompólusú struktúrát alakítana ki, melynek lényege a főigazgató, a fő-zeneigazgató és a miniszter által felkért tagokból álló támogatói, tanácsadói testület együttműködése. A magyar közélet prominens képviselőiből álló, a miniszter által "board"-nak nevezett grémium az Opera működését, tevékenységét támogatná. A pályázat eredményét várhatóan májusban hirdetik ki.

AZ IDÉN KOVÁCS JÁNOS KARMESTERNEK, MELÁTH ANDREA ÉNEKESNEK ÉS DUKAY BARNABÁS ZENE-SZERZŐNEK ítelték oda a Bartók-Pásztory-díjat, melyet 1984 óta minden évben március 25-én, Bartók Béla születésnapján adnak át a Zeneakadémián.

A BBC SZIMFONIKUS ZENEKAR az olasz Gianandrea Noseda vezényletével adott hangversenyt a Művészetek Palotájában. A koncerten Rost Andrea énekesnő betegsége miatt nem tudott fellépni, helyette Szergej Kacsatrian örmény hegedűművészt hallhatta a közönség.

ESZKÖZEIT ÉS MÓDSZERÉT TEKINTVE IS ÚJ IFJÚSÁGI PROGRAMOT VEZETNEK BE iStyle Operaóra címmel ösztöli a Magyar Állami Operaházban. A május 4-i próbaóra témája A varázsfuvola című opera lesz. A résztvevő hat csapat tagjai operaházi körútjukon behallgathatnak az éppen folyó próbákba, részleteket hallhatnak a Mozart-operából, majd játékos vetélkedőn vehetnek részt. A program célja, hogy a jövő közönségével a kornak és a gyerekek érdeklődésének megfelelő módon ismertessék meg a Magyar Állami Operaházat és az opera műfaját.

NAGY SIKERREL ADOTT NÉGY KONCERTET MOSZKVÁBAN az a két fiatal, Fischer Annie-ösztöndíjas magyar zenész, akik a Tavasz Oroszországban című komolyzenei fesztiválra érkeztek az orosz fővárosba. Nagy Katalin fuvola- és Báll Dávid zongora-művész a Puskin Múzeum koncerttermében és a Loszev-ház dísztermében Prokofjev, Karg-Elert, P.Sancan és Bartók szerzeményeivel lépett fel.

FRIED PÉTERREL, A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ BASSZISTÁJÁVAL A FŐSZEREPBEN nagy sikerrel mutatták be a lyoni operaházban Bartók Béla A Kékszakállú herceg vára című operáját, amelyet a francia Laurent Pelly rendezésében és kortárs jelmezeiben magyarul adott elő Fried Péter, és Judit szerepében a német Hedwig Fassbender. A magyar operát május 5-ig játssza a lyoni operaház.

A LISZT FERENC ZENEAKADÉMIA BARÁTI KÖRE ÉS A DIPLOMATA FELESÉGEK BUDAPESTI KLUBJA közös jótékonyági koncertet szervezett a Zeneakadémián. A bevételt a zeneművészeti egyetem növendékeit támogató ösztöndíj-programra fordítják. Az esten, amelynek fővédnöke Sólyom László köztársasági elnök volt, a baráti kör ösztöndíj-programja keretében támogatott zeneakadémiai növendékek léptek fel.

A NAGY IDŐK NAGY PREMIERJEIT IDÉZTE a római operaházban a Franco Zeffirelli által ismét színre állított klaszszikus Verdi-opera, a Traviata bemutatója, amelyen Gianluigi Gelmetti volt a karmester. A 83 éves Zeffirelli nyolcadszor rendezte meg a Traviatát - ebből egy alkalommal Maria Callas számára. A pénteki római premieren Violetta szerepét a világ operaszínpadainak egyik vezető csillaga, a román Angela Gheorghiu alakította, az idősebb Germontét pedig Renato Bruson, elsőpró sikerrel.

A KRITIKUSOK DÍJÁT NYERTE EL a szlovákiai Zsolnán (Zilina) megrendezett XVII. Közép-európai Komolyzenei Fesztiválon Kelemen Barnabás hegedűművész. A fesztiválon nyolc ország művészei –köztük orosz, francia, ukrán, cseh, szlovák és magyar muzsikusok – vettek részt. Kelemen Barnabás a díj mellett meghívást kapott négy hangversenyre, a többi közt a párizsi Francia Kamarazenei Fesztiválra és a jövő évi Prágai Tavasz zenei rendezvényeire, jövőre pedig az ő muzsikálásával nyitják meg a zsolnai fesztivált.

KONCERTEKKEL KIÁLLÍTÁSOKKAL ÉS ELSŐSORBAN FIATAL MAGYAR MŰVÉSZEK BEMUTATKOZÁSÁ-VAL folytatódik az Ungarischer Akzent, a tavaly márciusban indult németországi magyar kulturális évad. Schleswig-Holstein tartományban az idei, 22. zenei fesztiválon ötszáz magyar zenész lép fel. A Hallható Magyarország mottóval meghirdetett program keretében mások mellett a Magyar Rádió Gyermekkórusa, a Budapest Klezmer Band és Kocsis Zoltán is koncertet ad.

FÜRST JÁNOS KARMESTER EMLÉKÉNEK SZENTELTE Művészetek Palotája-beli koncertjét a MÁV Szimfonikus Zenekar. A január 4-én Párizsban, életének 72. évében elhunyt karmester tavaly tavasszal még elfogadta a MÁV Szimfonikusok felkérését, méghozzá a legnehezebbnek tartott művek egyikét, Bruckner VIII. szimfóniáját választotta. A mű Fürst János egyik legkedvesebb barátja és hajdani muzsikustársa, Vető Tamás vezényletével hangzott el a koncerten.

Összeállította: Bilkei Éva

Támogatás-elosztás új irányelvek alapján

Magi István a kisvárosi zenekarok feladatát is nagyon lényegesnek tartja

Döntés született a helyi önkormányzatok hivatásos zenekari és énekkari támogatásának idej elosztásáról. Magi István, az Oktatási és Kulturális Minisztérium főosztályvezetője, aki maga is részt vett a kuratórium munkájában, úgy véli, bár évek óta próbálkoztak vele, most először sikerült olyan elosztási rendszert létrehozniuk, ami iránymutató a következő esztendőkre is. Idén ugyanis igyekeztek felszámolni a látszatszerződéseket, és átláthatóbb elosztásra törekedtek, így tehát ha egy zenekar ebből a keretből támogatáshoz jut, akkor más központi költségvetési forrásból már nem kap pénzt. Emellett a támogatási rendszerrel is igyekeztek arra ösztönözni azt együtteseket, hogy próbáljanak minél több más lehetőséget találni a finanszírozás terén. S bár Magi István reménykedik abban, hogy az ÖTM-keret a következő években nőni fog, azért azt tartja reálisabbnak, ha az együttesek csupán a jelenlegi összegekkel számolnak...

– A most felosztott keretet eddig BM-keretként emlegette mindenki, hiszen amikor megszületett, akkor a Belügyminisztérium költségvetésébe tartozott, ettől az évtől azonban új lett a neve.

– Azért változott meg az elnevezése, mert a tárca neve, amelynél ez az előirányzat szerepel, más lett, jelenleg Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumnak hívják. A többi azonban változatlan, hiszen ez az összeg továbbra is a helyi önkormányzatok hivatásos zenekari és énekkari támogatása, s a költségvetési törvényben az ötös számú mellékletben található.

– S mindenki számára jó, hogy ez a keret az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumnál szerepel?

– Igen, hiszen nemcsak az önkormányzati zenekarok és énekkarok támogatása működik ilyen konstrukcióban, hanem például a kőszínházaké, bábszínházaké vagy az alternatív színházaké is. Ezt a szerkezetet azért tartom jónak, mert ez a támogatás nem közvetlenül az intézményekhez kerül, így tehát a központi költségvetés azokat az önkormányzatokat tudja vele elismerni, amelyek önként vállalt feladatként ilyen funkciókat teljesítenek. S ezek a támogatások az önkormányzatokat is nagyobb szerepvállalásra ösztönzik.

– Ez a keret tavaly szintén 1, 010 milliárd forint volt, de az év elején olyan híreket lehetett hallani, hogy jelentősen csökkenteni fogják. Hogyan sikerült megőrizni, legalább nominális értékben?

– A tárcák minden évben költségvetési alkut folytatnak a saját költségvetési előirányzataikért. S bár ez az összeg az Ön-

kormányzati és Területfejlesztési Minisztériumhoz tartozik, a kulturális tárca érdekköre, és ennek megfelelően harcolunk érte. Úgy látszik, olyan meggyőző érvrendszerrel álltunk elő, hogy miközben más előirányzatoknál csökkenés volt tapasztalható, az előadóművészeti tevékenységet támogató keretek nagyságát sikerült megőrizni. S ezt komoly eredménynek tartom.

– A támogatottak köre viszont szinte évről-évre bővül... A nagy vidéki együttesek a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségén belül Munkacsoportot alapítottak, s ennek egyik jelentős célja éppen a közös érdekek védelme. Gyüdi Sándor, a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgatókarnagya el is mondta, hogy amikor ez a keret megszületett, csak a nagy vidéki együttesek részesültek belőle. S hiába nőtt folyamatosan ez az összeg, egyre több együttes felé oszlott meg a pénz...

– Meg lehet így is közelíteni ezt a kérdést, én azonban másképp látom. Az évek során sokszorosára nőtt ez az összeg, de ennek éppen az volt az oka, hogy a keret által ellátott funkciók száma is egyre több lett, s a feladatnövekedés az érintett művészeti együttesek számának a növekedésével is együtt járt. Azért kapnak innen többen támogatást, mert több olyan együttes is létrejött, vagy fejlesztette odáig működési kereteit, hogy jogosulttá vált az innen szétosztható összegekre. Erre a támogatásra ugyanis az olyan zenekarok, énekkarok jogosultak, akik képesek hivatásos zenekarként, magas szintű művészi tevékenységet végezni. Ha pedig ezeknek az együtteseknek a száma nő, az mindenképpen öröm. A keret elosztásánál azonban a kura-

tórium szigorú szabályrendszert állított fel, s szakmai elvek alapján döntöttünk arról, hogy melyik együttes támogatása nőjön jelentősen, s hol kell csökkenteni az eddigi összeget. Egyszerűen azért, mert ez a keret nem tud minden feladatot ellátni, és mindenkit támogatni. Pontosan meg kell határozni, hogy mire ad pénzt a költségvetés, és a zenei szakmával egyetértésben el kellett döntenünk, hogy ez a kerete mennyire terhelhető.

– Milyen változások következtek be? Milyen érvrendszer alapján döntöttek a csökkentésről vagy a növelésről?

– Abban teljesen egyetértettünk, hogy a magyar zenei élet egyik legfontosabb szegmensét képező hat nagy, vidéki szimfonikus zenekar támogatása nem csökkenhet. Ezekben a városokban ugyanis nemcsak a zenei élet magas színvonalát biztosítják, hanem egyetemi szintű művészképzés is folyik, ezért legalábbis közelíteni kellene ezeknek a zenekaroknak az anyagi lehetőségeit a fővárosiakéhoz. Egy kétmillió nagyváros ugyanis meg tudja teremteni a maga művészeti életét. Vidéken azonban minden sokkal nehezebb, pedig én úgy gondolom, hogy azért a dolgok a végeken dőlnek el.

– Mindez azonban azt jelenti, hogy a vidéki zenekarok által kapott összegek legalábbis nominálisan nem csökkennek... Viszont, ahogy a Munkacsoport is megfogalmazta, ezek az együttesek azt szeretnék, ha nekik nagyobb szelet jutna a tortából.

– Akceptálhatóak a szempontjaik, és jogos érdekeket próbálnak érvényesíteni, de ezeken kívül is akadnak más, méltányolandó érdekek is. Azért kerülhetnek be eb-

be a rendszerbe más együttesek, mert nekik is olyan érvrendszerük van, amely alá tudja támasztani a kérésük jogosságát. A kisebb városokban működő együttesek ugyanis szintén nagyon fontos feladatot látnak el, mind a zenei nevelés, az ismeretek átadása, mind az új művek bemutatása terén. Emellett komoly kapcsolatokat alakítottak ki a hangversenyrendező cégekkel, így a helyi zenei életben is lényegesek. A betöltött funkcióik alapján jogosan kérnek tehát ők is támogatást. S mivel a feladatrendszerüket nagyon fontosnak tartjuk, ezért is támogattuk ezeket az együtteseket. Nem túl nagy összegek ezek, 3-5 millió forint között vannak, de a zenekarok életében sokat számítanak. Ráadásul a helyi önkormányzatok is áldoznak rájuk, lehetőségeikhez mérten jelentős összeget. Összességében több mint 140 milliós önkormányzati forrást generált ezeknek a zenekaroknak a központi támogatása.

– *Az elosztási szempontrendszerben úgy tudom, emellett teljesen új elvek is akadtak ebben az esztendőben.*

– Reveláció erejűnek tartom, hogy idén bevezettük, azok a zenekarok, akik ebből a keretből támogatásban részesülnek, ebben az évben más központi költségvetési forrásból már nem kapnak pénzt. Két példát mondok, az egyik a Budafoki Dohnányi Zenekar, a másik pedig a Danubia Zenekar. Ők tavaly más forrásokból is kaptak támogatást, ebben az esztendőben azonban csak ebből a keretből jutnak pénzhez. Ezért aztán a kuratóriumnak olyan javaslatot kellett tennie, olyan nagyságrenddel kellett növelnie a tavalyi támogatási összeget, hogy abból az együttesek biztosítani tudják további működésüket.

– *Ezek szerint idén az együttesek nem számíthatnak a kiegészítő zenekari támogatásra, amelynek tavaly 171 millió forint volt az összege. Mi lesz azokkal az együttesekkel, amelyek az elmúlt években a kiegészítő zenekari támogatásból jutottak némi pénzhez, az ÖTM-keretbe viszont nem tartoznak bele, mivel nem kötődnek önkormányzatokhoz? Ezek közé tartozik például az UMZE vagy a Filharmóniai Társaság Zenekara.*

– Az UMZE nem ebből a keretből, de más forrásból meg fogja kapni azt a támogatást, amit igényelt. A Budapesti Filharmóniai Társaság sorsára is fogunk találni megoldást, de nem az eddigi formában. Jelen pillanatban meg kell találnunk az Operaház új vezetését, s velük egyeztetni kell arról, hogy hogyan tudnánk az Operaház költségvetési körén belül biztosítani a

zenekar biztos támogatását. Nem tartható tovább ugyanis az az állapot, hogy minden esztendőben a miniszteri keret helyzetétől függjön, hogy ez az együttes kap-e támogatást, és mennyit. Nem jó ez így, hiszen ez a keret nem erre szolgál. A tárca megpróbál olyan biztos költséghelyet találni, amely elősegíti, hogy a zenekarnak akár évekre előre is tervezhető legyen a munkája. Biztos vagyok benne, hogy az első félév végére meg fogjuk találni a megoldást. Egyelőre pedig tárgyalásokat folytatunk a Filharmóniai Társaság vezetőivel. Azt azonban az együttesnek is át kell gondolnia, hogy hogyan, és milyen formában képes tovább működni. Visszatérve a kiegészítő zenekari támogatás kérdésére, ez a keret nem szűnhet meg, mivel ilyen nevű költségvetési előirányzat soha nem is létezett. A tárca különböző forrásaiból, lehetőségeinek függvényében biztosította a szóban forgó támogatásokat. Azt még nem tudjuk, hogy idén jut-e még pénz a tárca más lehetőségeiből zenekarok támogatására s ha igen, az mennyi lesz...

– *Így is akad azért együttes, amely már biztosan kimarad a támogatottak sorából...*

– Tudomásul kell venni, hogy vannak olyan támogatási feladatok, amelyeket a tárca teljes körűen el tud látni, és vannak olyanok, amelyeket nem. A minisztérium komoly erőfeszítéseket tesz azért, hogy a hallatlanul gazdag magyar zenei életet valahogyan fenntartsa, miközben az egész állami költségvetés helyzete, struktúrája és a feladatrendszere is változik. Nem lehet már a régi kategóriákban gondolkodni. Ideje végre már megtalálni azokat a rendszereket, amelyek a mai államháztartási helyzetnek megfelelő módon kezelik a zenekarok lehetséges támogatási formáit. Nem lehet csak a régi gyakorlathoz ragaszkodni. Persze sokan még mindig azt gondolják, hogy ezek az összegek „járnak” nekik...

– *Akad azért olyan együttes is, amelynek a támogatása jelentősen nőtt, tavaly 345 milliót kapott a Budapesti Fesztiválzenekar, idén pedig ez az összeg 450 millióra nőtt, bár közben az ÖTM-keretből nem kap támogatást az együttes.*

– Itt is azt az elvet követtük, hogy egy zenekar egyetlen helyről kapjon támogatást. Igyekeztünk úgy rendezni a lehetséges támogatási formákat, hogy a rendszer átláthatóvá váljon, és ne innen-onnan kapjanak pénzt a zenekarok. Persze ez nem zárja ki azt, hogy az együttesek az NKA-nál, fesztiváloknál pályázzanak, szponzorokat keressenek. A Budapesti Fesztivál-

zenekar esetében a tárca vállalta, hogy az alapítvány és a főváros támogatásával megegyező összeget ad az együttesnek. A Fesztiválzenekar olyan művészi munkát folytat, amely megérdemli a kiemelt támogatást. Külföldön rengeteg koncertet adnak, s a nemzetközi zenei életben is rangos helyet foglalnak el. A tárca támogatása elsősorban két célt szolgál: ezzel az összeggel szeretnénk lehetővé tenni a külföldi fellépéseket, emellett pedig biztosítani az együttes vidéki jelentését. A másik kiemelkedő zenekarunk pedig a tárca fenntartásában működő Nemzeti Filharmonikusok. A támogatásuk ebben az esztendőben 1,5 milliárd forint, ami azonban nemcsak a zenekar, hanem a Nemzeti Énekkar és a Kottatár fenntartására is szolgál. Bár ez valamelyest kevesebb, mint az elmúlt esztendőben, eredménynek tartjuk már azt is, hogy ez az összeg megmaradt, hiszen a többi közhasznú társaságunk támogatása 10–30%-kal csökkent.

– *Idén a kuratórium igyekezett kiszűrni a látszatszerződéseket is.*

– A keret elosztásánál valóban fontos szempont volt, hogy ezeket felszámoljuk. Amikor ugyanis a BM-keret megszületett, akkor csak és kizárólag az önkormányzatok által fenntartott zenekarok részesültek belőle, ma azonban már az önkormányzatok által fenntartott és támogatott együttesek tartoznak ide. Ezt a kitéfelt néhány együttes úgy próbálta megkerülni, hogy néhány százezer forintról szóló látszat-szerződéseket kötött önkormányzatokkal. Ezért most két együttes nem került a támogatottak közé. Egy esztendőre szóló, 300–500 ezer forintos önkormányzati szerződés ugyanis nem vehető komolyan... Úgy gondolom viszont, hogy azok az önkormányzatok, amelyek 4–5–6 vagy 10–20 milliót adnak, azok nem látszatszerződéseket kötöttek. Van persze azért olyan együttes, ahol mégis csökkent a keretből adott összeg, ilyen például a MÁV Zenekar. Ez a nagy múltú zenekar egy gazdasági társaság zenekara, amelynek el kellene tudnia tartania az együttesét... Nagyra bicsúljuk persze, hogy fenntartja, s azt is, hogy a IV. kerület eddig 10 millióval támogatta. Mivel azonban az önkormányzat idén felére csökkentette ezt az összeget, így kénytelenek voltunk mi is a támogatásukat a felére csökkenteni. A tárca erején felül vállal terheket, s nem tudjuk minden együttes támogatását teljesen átvállalni...

– *Viszont van olyan együttes, ahol a kerületi pénz jelentősen csökkent, a támogatás viszont nőtt...*

– A Budafoki Dohnányi Zenekar önkormányzat által megalapított és fenntartott együttes, csakúgy, mint a miskolci vagy a győri. A helyzete egyáltalán nem hasonlít a MÁV-éra. Tudnunk kell differenciálni, és figyelembe venni, hogy milyen anyagi lehetőségei vannak egy nagyvárosnak, és milyenek egy kerületnek. Viszont egy szimfonikus zenekar működtetéséhez nagyjából azonos feltételek szükségesek, hiszen nem lehet, mondjuk kevesebb kürtössel pódiumra lépni... A keret elosztására a szakmai kuratórium tett javaslatot, azt azonban ők sem tudják megítélni, hogy egy adott évben egy önkormányzat miért csökkenti a támogatását. Ennek rengeteg különböző oka lehet. Adott pillanatban mi komoly lépéseket fogunk tenni, hogy ezek az önkormányzati csökkenések ne legyenek véglegesek. A Budafoki Dohnányi Zenekart hatvan millióval támogatja idén az önkormányzat. Ez valóban kevesebb, mint tavaly, de így is nagyon komoly szerepvállalás. A Danubia Szimfonikus Zenekar életében is óriási dolog, hogy egy

kerület önkormányzati közhasznú társaságként megalapította őket. Ezzel elérték azt a jogi helyzetet, ami reményt kelthet arra nézve, hogy biztos fenntartói körbe kerülhetnek. Ezek az együttesek megpróbálják az összes különböző lehetőséget megtalálni, és ez nagyon lényeges. Jelen helyzetben ezt tartom a legjobb megoldásnak. Van zenekar, amely a gazdasági társulás irányába indul, van, amely a szponzorok felé, de sajnos a mecénási kör egyre inkább visszavonulóban van. Egy önkormányzattal kötött megállapodás azonban reményt keltő lehet.

– A zenekari szövetség által készített kritérium-rendszert mennyire tudták hasznosítani?

A döntés előtt minden kuratóriumi tag megkapta azokat az ábrákat, táblázatokat, összesítéseket, diagrammokat, amelyeket a szervezet készített. Ezeket nagy köszönettel vesszük, mert valóban lényeges, irányadó információk, de az elosztás alapját nem ezek képezik. Azt gondoljuk,

hogyha valóban sikerül a magyar zenekari életben olyan helyzetet teremteni, ahol minden zenekar a saját helyének megfelelő jogi és egyéb helyzetbe kerül, akkor lehetne ezeket fokozatosan bevezetni. Próbálkozunk azért vele, mindig kiszámoljuk ez alapján is a támogatásokat, de az eredmény nagyon eltér a mostani, végső elosztástól. A kritérium-rendszert nyilván nem lehet mechanikusan működtetni, de még bizonyos korrekciókkal is nagyon nehéz. Nem találtunk ugyanis két teljesen egyforma helyzetű zenekart.

– Meddig lehet az ÖTM-keretet újabb együttesekkel bővíteni?

– Nem biztos, hogy ezt a keretet kell bővíteni, bár ez egy jó konstrukció. De gondolnunk kell arra is, hogyha a régiók létrejönnek, akkor a művészeti támogatás teljes rendszere átalakulhat, és új kihívásoknak kell megfelelni mind az együtteseknek, mind a támogatóknak...

R. Zs.

A helyi önkormányzatok hivatásos zenekarainak és énekkarainak támogatása

Döntöttek a helyi önkormányzatok hivatásos zenekarainak és énekkarainak támogatására szánt egymilliárd tízmillió forintos keret elosztásáról a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény 5. számú melléklete 8. pontjában foglalt felhatalmazás, továbbá az 5/2007. (II. 13.) OKM rendelet alapján. A támogatás összege megegyezik a tavallyival. A pályázatok alapján szakmai grémium tett javaslatot az elosztásra, a döntést Hiller István miniszter hagyta jóvá. A bizottság munkájában a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, a Magyar Zenei Tanács, a Magyar Muzsikus Fórum, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete, valamint az OKM művészeti főosztályának delegáltjai vettek részt.

Önkormányzat	Intézmény	Támogatás forintban
Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata	Debreceni Filharmonikus Zenekar	107 000 000
Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata	Debreceni Kodály Kórus	55 000 000
Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata	Győri Filharmonikus Zenekar	109 000 000
Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata	Miskolci Szimfonikus Zenekar	113 000 000
Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata	Pannon Filharmonikus Zenekar	116 000 000
Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata	Szegedi Szimfonikus Zenekar	102 000 000
Vas Megyei Önkormányzat	Szombathelyi Szimfonikus Zenekar	104 000 000
Budapest IV. kerület Újpest Önkormányzata	MÁV Szimfonikus Zenekari Alapítvány	36 000 000
Budapest III. kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata	Óbuda Danubia Szimfonikus Zenekar	53 000 000
Budapest XXII. kerület Budafok-Tétény Önkormányzata	Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar	102 000 000
Budapest I. kerület Budavár Önkormányzata	Orfeo Zenei Alapítvány	5 500 000
Budapest XIV. kerület Zugló Önkormányzata	Szent István Király Szimfonikus Zenekar	4 500 000
Gödöllő Város Önkormányzata	Gödöllői Szimfonikus Zenekar	4 000 000
Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata	Kecskeméti Szimfonikus Zenekar	5 000 000
Pest Megyei Önkormányzat	Pest Megyei Szimfonikus Zenekar	5 000 000
Szolnok Megyei Jogú Város Önkormányzata	Szolnoki Zeneművészeti Központ	50 000 000
Vác Város Önkormányzata	Váci Szimfonikus Zenekar	3 000 000
Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata	Egri Szimfonikus Zenekar	3 000 000
Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata	Kaposvári Szimfonikus Zenekar	3 000 000
Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzata	Tatabányai Szimfonikusok	3 000 000
Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata	Veszprémi Mendelsohn Zenekar	4 000 000
Budapest V. kerület Belváros-Lipótváros Önkormányzata	Belvárosi Virtuózok Kht.	4 000 000
Budapest XI. kerület Újbuda Önkormányzata	Budapesti Vonósok	4 000 000
Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata	Nyíregyházi Cantemus Kórus	15 000 000
	összesen	1 010 000 000

Közös érdekek és célok vezérlik a vidéki együtteseket

Munkacsoport hat zenekarral

Az önkormányzati intézményként működő szimfonikus zenekarok 2007. március 12-én Munkacsoportot hoztak létre a Magyar Zenekarok Szövetségén belül. Ezek az együttesek azért törekednek szorosabb együttműködésre, mert minden szempontból azonos feltétel-rendszerben működnek, így gondjaik és céljaik is szinte teljesen megegyeznek. A Munkacsoportban Baross Gábor, a Győri Filharmonikus Zenekar igazgatója, Bonecz Ervin, a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar igazgatója, Gyüdi Sándor, a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgató-karnagya, Herbolly Domonkos, a Debreceni Filharmonikus Zenekar és Kodály Kórus igazgatója, Horváth Zsolt, a Pannon Filharmonikusok igazgatója és Sír László, a Miskolci Szimfonikus Zenekar igazgatója vesz részt. A vidéki együttesek összefogásának céljairól Gyüdi Sándor beszélt.

– Mi volt az oka annak, hogy éppen most hívták életre a Munkacsoportot?

– A Magyar Zenekarok Szövetsége februárban, Zamárdiban rendezett tanácskozást, s ezen az összejövetelen is kiderült, a szervezetbe tartozó együttesekre a sokféleség jellemző. Akad alapítványi, egyesületi fenntartású vagy kht. által működtetett zenekar, s a szövetségen belül az önkormányzati együttesek a legegységesebbek. Nálunk például mindenki közalkalmazott, így rengeteg az olyan munkáltatói probléma, ami csak erre a csoportra jellemző. A személyi ügyektől kezdve egészen a költségvetési gondokig, megegyeznek a problémáink, ezért ezekről a kérdésekről műhelymunkában tudunk tanácskozni, tapasztalatot cserélni. A másik határvonalat pedig az jelenti, hogy jellemzően mi vagyunk „a vidékiek”. Négy esztendővel ezelőtt, 2003. szeptember 11-én, Szegeden egyébként már tartottunk külön szakmai napot, ahol munka- és adóügyi szakértő bevonásával beszélgettünk a problémáinkról, és a lehetséges megoldásokról, s ezt a találkozót mindenki nagyon hasznosnak értékelte. A jelenlegi helyzetben pedig úgy érezzük, még nagyobb szükség van az összefogásra. Zamárdiban a hat vidéki együttesből hárman voltunk jelen, s ekkor elhatároztuk, külön összejöveteleket szervezünk, és szorosabbá tesszük az együttműködésünket. A többi zenekari vezetővel egyeztetve ezért március elején megalapítottuk a Munkacsoportot.

– De továbbra is a Szövetség keretein belül működnek?

– Természetesen, hiszen nem a különválás, a klikkesedés volt a célunk. A tevékenységünkkel is a Szövetség súlyát és állandóságát kívánjuk erősíteni. Már csak amiatt is, hiszen hatunk közül én a Szövetség társelnöke vagyok, Baross Gábor pedig az elnökség tagja. A külön, rendszeres találkozókra azonban szükség van, hiszen az önkormányzati fenntartású zenekarok problémáiról, lehe-

tőségeiről, céljairól érdemes gyakran eszmét cserélnünk. Ezekben a hetekben a Munkacsoport ügyrendjéről is döntünk, s már májusban összegyűlünk egy megbeszélésre Péccsett. Fontosnak tartjuk, hogy egyértelműen megfogalmazzuk mindazt, ami a szövetségben belül csak ránk vonatkozik. A közös érdekeinket is még határozottabban kívánjuk képviselni.

– Örömteli, hogy vannak együttesek, akik közös platformon állnak, akik között nincsenek érdekellentétek...

– A városi tevékenységünk mellett mindannyian regionális feladatokat is végzünk, és nem vagyunk egymás piaci versenytársai. Így például az állami támogatások elosztásában is azonos álláspontot képviselünk, ami azonban valószínűleg mások érdekeivel ellentétes. Szeretnénk ugyanis, ha ezt a bizonyos, eddig BM-, ettől az évtől ÖTM-keretet, ami a hivatásos zeneművészeti együtteseket fenntartó önkormányzatok támogatására szolgál, ismét arra fordítanák, amiért megszületett. Azokat az együtteseket támogatnák belőle, amelyek miatt az adott önkormányzatok komoly anyagi áldozatokat hoznak. A BM-keret 1992 óta létezik, s az eltelt évek során a támogatottak köre egyre csak bővült. Azok az együttesek, amelyek nem tartoztak a hivatásos zenekarok közé, vagy nem voltak önkormányzati fenntartásúak, vígaszági megoldásokat kerestek, és így ilyen-olyan látszatszerződéseket kötöttek az önkormányzatokkal. Ezek a néhány millióról szóló szerződések ugyanis már elegendőek voltak ahhoz, hogy a BM-keret támogatottjai közé kerüljenek. Az eredeti cél azonban nem ez volt... Mi úgy gondoljuk, hogy ezeket az összegeket nem szabad elaprózni, s azokat az önkormányzatokat kell preferálni, ahol nem csupán zenetanári együttesek működnek, hanem valóban áldoznak a kultúrára, ahol hajlandóak művészeti intézményrendszert kiépíteni.

– Ha azonban bekerül valaki a támogatottak körébe, nehéz onnan kizárni...

– Kénytelen vagyok a mostanában sokat emlegett – bár rosszul csengő – kórházi átalakítás analógiával élni. Ha nem jut mindenkire pénz, akkor a „súlyponti kórházak” mintájára elsősorban a „súlyponti zenekarokat” kell támogatni. Hiszen mi tulajdonképpen regionális együttesekként dolgozunk, s nagy területeket kell koncertekkel, zenével ellátnunk. Ha több pénz jut a vidéki együtteseknek, akkor erre a feladatra is nagyobb összeg jut.

– S mit tudnak azért tenni, hogy változzon a ÖTM-keret elosztási rendje, amelyet az Oktatási és Kulturális Minisztérium felügyel?

– Ezt a kérdést elnökségi ülésen is tárgyaltuk, és határozat született belőle. Arra kértük elnökünket, Popa Pétert, aki részt vesz a ÖTM-keret elosztására javaslatot tévő kuratórium munkájában, hogy ezeket a szempontokat képviselje.

– Az évek során nagyjából azonos nagyságrendű összegeket kaptak a nagy, vidéki együttesek. Mire elegendő ez a pénz?

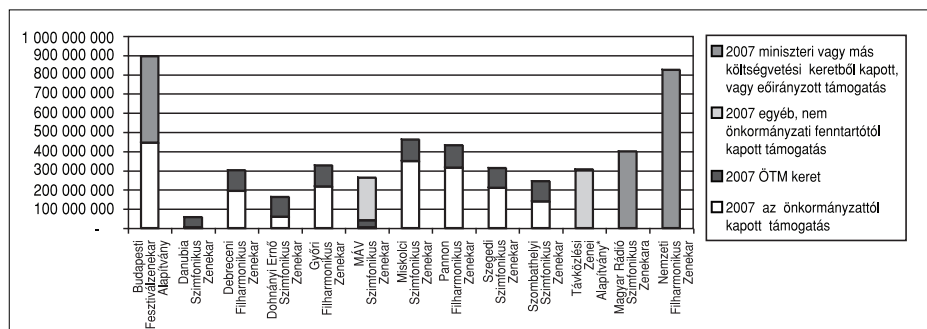
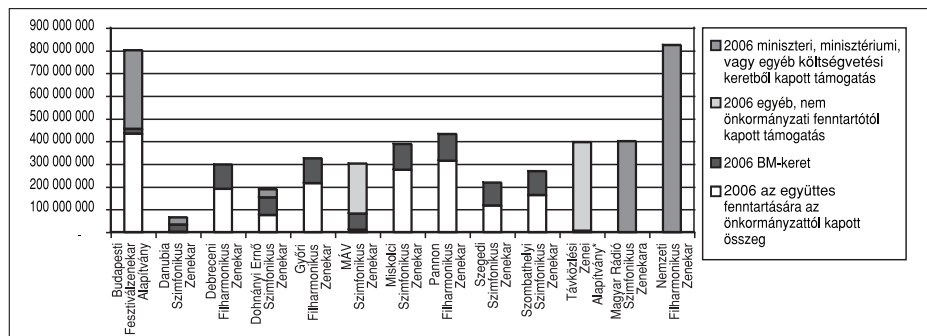
– Ez az összeg 1992-et követően szépen, szinte évről évre emelkedett, az utóbbi időszakban azonban nem nőtt nominális értelemben sem. A kedvezményezettek száma viszont egyre nagyobb lett, így egyre kevesebb pénz jutott mindenkinek. Mi azt szeretnénk, ha a keret gazdája, az Oktatási és Kulturális Minisztérium felismerné, hogy akkor tudja ennek a támogatásnak a viszonylagos értékállóságát megőrizni, ha tényleg szigorúan értelmezi a közszolgálati feladatot. Az igaz, hogy a vidéki együtteseknek nincsenek komoly létbizonytalansági gondjai, de alacsony működési szintre, mondhatni takaréklángra kell beállniuk. A fizetések is mindennél ugyanakkorák, hiszen a közalkalmazotti bértábla minimumszintjét tudjuk mindannyian fizetni. S ez az összeg nem igazán csábító, hiszen egy zenekari művész annyit keres, mint egy zeneiskolai tanár. Még a koncert-

Intézmény	2006 az együttes fenntartására az önkormányzattól kapott összeg	2006 BM-keret	2006 egyéb, nem önkormányzati fenntartótól kapott támogatás	2006 miniszteri, minisztériumi, vagy egyéb költségvetési keretből kapott támogatás	2007 az önkormányzattól kapott támogatás	2007 ÖTM keret	2007 egyéb, nem önkormányzati fenntartótól kapott támogatás	2007 miniszteri vagy más költségvetési keretből kapott, vagy előirányzott támogatás	a bérceret átlagos közteher-vonzata 2007-ben	a költségvetésnek az alkalmazottak bére után közteher formájában visszafizetett összeg nagysága (becsült összeg)
Budapesti Fesztiválzenekar Alapítvány****	433 791 000	22 000 000		345 000 000	445 461 000	0	nem áll rendelkezésre adat	450 000 000	0%	-
DANUBIA Szimf. Zenekar	3 000 000	31 000 000		30 000 000	5 000 000	53 000 000			-33%	-1 650 000
Debreceni Filharmonikus Zenekar	191 486 000	107 000 000			195 098 000	107 000 000			-33%	-64 382 340
Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar	76 000 000	77 000 000		35 000 000	60 000 000	102 000 000			-33%	-19 800 000
Győri Filharmonikus Zenekar	215 858 000	109 000 000			218 026 000	109 000 000			-33%	-71 948 580
MÁV Szimfonikus Zenekari Alapítvány	10 000 000	72 000 000	221 100 000		5 000 000	36 000 000	221 000 000		-33%	-72 963 000
Miskolci Szimfonikus Zenekar	275 848 000	113 000 000			348 256 000	113 000 000			-33%	-114 924 480
Pannon Filharmonikus Zenekar	315 237 000	116 000 000			315 465 000	116 000 000			-33%	-104 103 450
Szegedi Szimfonikus Zenekar	117 189 000	102 000 000			210 000 000	102 000 000			-33%	-69 300 000
Szombathelyi Szimfonikus Zenekar	164 070 000	104 000 000			140 143 000	104 000 000			-33%	-46 247 190
Távközlési Zenei Alapítvány*	300 000	6 000 000	39 199		300 000	0	300 000 000	6 500 000	-33%	-12 936
Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara / bércerényes lebontás**	-	-	nem áll rendelkezésre adat	466 000 000	-	-	nem áll rendelkezésre adat	466 000 000	-33%	-153 780 000
Nemzeti Filharmonikus Zenekar / bércerényes lebontás***	-	-		824 947 230	-	-		824 947 230	-34%	-280 482 058

** zenekar, énekkar, gyermekkoros összesen 2006-ban és 2007-ben egyaránt 700 eFt

**** nem ismert az alkalmazottak száma

*** zenekar, énekkar, kottatár összesen 2006-ban 1,49 milliárd Ft, 2007-ben 1,5 milliárd Ft, ebből 552 342 eFt-ot fizet vissza

mesternek is csak akkora bért tudok kínálni, amelynél még akkor is többet kap, ha az egyik fővárosi együttes szekundjában beül az utolsó pultba. S tulajdonképpen a fenntartótól kapott támogatás a bércere, működésre elég, az ÖTM-keretből származó összeget tudjuk művészeti célokra, hangszervásárlásra, kottabérlésre, vendégművészekre, új művek íratására fordítani.

– Jó lenne látni egy átfogó, hosszútávú minisztériumi koncepciót a zenekari finanszírozásról, s arról is, hogy a támogatási összegek elosztásában jelentősen támaszkodnak az egy esztendő munka során született kritériumrendszerre...

– Ez a sodródás, a támogatási összegek kiszámíthatatlansága azokat sújtja, akik évről-évre a nem valóságos piac szereplői. Talán végre a Budapesti Fesztiválzenekar speciális helyzetét is egyértelműen ki kellene mondani... A ÖTM-keretből ez a zenekar tavaly például 22 millió forintot kapott, ami a fővárosi együttes összköltségvetéséhez képest valóban elenyésző nagyságú pénz, viszont egy vidéki együttes büdtségének a 7-8%-át jelenti... A Fesztiválzenekart ugyanakkor a minisztérium két egyéb költségvetési rovatból többszáz millió forinttal támogatta. Ez persze nem baj, de összességében ilyen nagyságrendű támogatásnál

sokkal korrektebb lenne kimondani, hogy ez a zenekar is az állam édes gyermeke, egyetlen, igazán a nevükre címzett költségvetési tételben megnevezni azt az összeget, melyet a minisztérium rá költ, nem ilyen-olyan rovatokban eldugni ezeket a pénzeket. Itt lenne az ideje végre a profiltisztításnak!

– Az ÖTM-keret elosztása mellett milyen ügyekben képvisel még egységes álláspontot a Munkacsoport?

– A lényeg a szorosabb együttműködés. Eddig is spontán módon, rendszeresen felléptünk egymásnál, de ezeket a turnékat a jövőben szeretnénk szervezettebbé és tervezettebbé tenni. Ugyanazt a produkciót is jó lenne több helyszínen bemutatni, s annak szintén lenne értelme, hogy egy-egy rangos vendégművészt közösen, több koncertre hívjunk meg. Jó lenne a külföldi partnerzenekarokat is nem csupán egy-egy hangversenyre vendégül látni, hanem valóban több városból álló, magyarországi vendég szereplésre felkérni. Bár ezt az együttműködést valószínűleg csak a 2009/2010-es szezonra tudjuk kidolgozni. De emellett temérdek marketing-ötletet, tanácsot tudunk adni egymásnak, hiszen valóban nem vagyunk vetélytársak, s aki egyes dolgokban a többiek előtt jár, az szívesen ad tanácsokat mindenkinek. S persze a Munkacsoport együttműködésén belül kiemelten fontos a Szeged-Pécs kapcsolat. Évről-évre többet dolgozunk majd együtt, készülve a 2010-es esztendőre, amikor Pécs Európa Kulturális Fővárosa lesz.

R. Zs.

Mégis továbbviszik 100 esztendő hagyományát

A Telekom Szimfonikus Zenekar új zeneigazgatójának 3 évre szól a kinevezése

Bár ebben az esztendőben kerek jubileumot, fennállásának századik évfordulóját ünnepelheti a Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar, már több mint egy esztendeje kérdéses, hogy az együttes meddig viheti tovább az évszázados hagyományt, és hogyan, milyen formában tud a jövőben működni. A tavaly tavaszi, társulati ülést követően már az együttes megszűnéséről szóló híresztelések kezdtek terjedni, július végén pedig a Népszabadság hasábjain jelent meg a hír, hogy a tervek szerint a zenekar beolvad a zeneakadémiai zenekarba, s legképzettebb tagjai tanítják majd a hallgatókat. Az őszi – téli hónapokban sem derült fény az együttes további sorsára. 2007 márciusában azonban új zeneigazgatói pályázatot írt ki a zenekar kuratóriuma, amely három esztendőre szól, s ez már némi optimizmusra is okot ad. Az új zeneigazgató személyéről, s az együttes következő szezonjáról május végén, sajtótájékoztatón számolnak majd be. Az utóbbi hónapok részletes történetét a zenekar ügyvezető igazgatója, Bolvári-Takács Gábor mesélte el.

– Egy közel egy esztendő folyamat fontos állomásához érkezett most az együttes – fog bele az összegzésbe az ügyvezető igazgató – Az ugyanis valóban biztató, hogy 2007. március 14-én a zenekart fenntartó Alapítvány kiírta a zeneigazgatói pályázatot, amelyre április 15-ig lehetett jelentkezni, s a megbízatás három esztendőre szól. Ez ugyanis azt jelzi, hogy a zenekarral legalább három éves távlatban számolnak. A március 14-ig tartó időszak azonban mindenki számára nagyon nehéz volt, de számos tanulsággal szolgált a magyar zenei életéről.

– Azzal már az elmúlt szezon végén is számolniuk kellett, hogy a jelenlegi zenei vezető, Ligeti András pályázata 2007. június 31-én lejár, s már azt is lehetett tavaly májusban tudni, hogy a Magyar Telekom költségvetéséből a következő esztendőkből kisebb összeg jut a zenekarra. Ez egy akkor tartott társulati ülésen el is hangzott.

– Így igaz, s ezt követően először júliusban írtam levelet a bennünket felügyelő vezérigazgató-helyettesnek, egy feljegyzést, amelyben kértem, hogy a Telekom döntse el, milyen módon kívánja a továbbiakban az együttest finanszírozni, s ennek milyen szervezeti és személyi konzekvenciái vannak. Az a kérdés is felmerült, hogy a zenekart működtető Alapítvány szervezetében végrehajtanak-e bármilyen változtatást. Ezt a nyári beadványt később a kuratórium elnökével együtt kiegészítettük egy határidős táblázattal, összefoglalóval is, amelyben feltüntettük, hogy ahhoz, hogy a 2007-es évad meghirdethető legyen, és mindennek megfelelő átfutási

időt tudjunk biztosítani, milyen döntéseket milyen határidőkkel kell meghozni. Erre a levélre azonban nem történt érdemi reagálás, részben azért, mert a Telekom vezetősége ebben az időszakban már sok, az üzleti élettel összefüggő problémával küzdött, így nem tudtak a kellő odafigyeléssel foglalkozni a zenekarral. Decemberben és januárban több személycseré is történt a vállalat vezetésében, s ezek a velünk foglalkozó részlegeket is érintették.

– *De még ezt megelőzően, nyár közepén jelent meg a Népszabadságban az a cikk, mely a Fidelio egy online fórumozóját idézte – „azt is írja a bennfentes: a Telekom a Zeneakadémia gyakorló együttesét fogja támogatni az összegből, amelyet Ligeti András nemzetközi hírű, kiváló karmester és a Zeneakadémia karmester tanszékének professzora irányít majd. A legképzettebb muzsikusokat megtartják a zenekarból, és ők tanítják a hallgatókat.”*

– Mi is az újságból értesültünk arról, hogy a Telekom vezetése kapcsolatot keresett a Zeneakadémia rektorával, Batta Andrással. A cégen belül ugyanis ezt informális, tájékoztató beszélgetésnek tartották, miközben azért különböző jogi szakértők nagyon komolyan vizsgálták annak a lehetőségét, hogy milyen módon lehetne végrehajtani a Zeneakadémiához való csatlakozást, akár teljes egészében, szervezeti egységként is.

– *Amikor ezt a hírt olvastam, először az jutott eszembe, hogy talán a zeneigazgató, Ligeti András próbálja ezen a módon megmenteni az együttest, hiszen egyetemi docensként éveken át irányította a Zene-*

akadémia szimfonikus zenekarának munkáját.

– Nem, Ligeti András sem tudott semmit erről a kezdeményezésről, így ezt a hírt ő is döbbenet hallotta. Az első hivatalos levél 2006. október elején érkezett Pásztory Tamás vezérigazgató-helyettes-től, amelyben a fenntartó, a Telekom nem ígért garanciát a következő évad működésére, de elvárta azt, hogy a Zeneakadémia zenekarává válásának a modelljét az együttes kuratóriuma dolgozza ki. Ezt a szervezet azonban önmagában nem tudta megtenni, szükség volt ehhez a Zeneakadémiával való kapcsolatfelvételre. Ezért november elején az együttes zeneigazgatójával, Ligeti Andrással együtt megkerestük Batta András, és elmeséltük neki a zenekar történetének utóbbi hónapjait. Erre ő úgy reagált, hogy a maga részéről kellemtelennek tartja, hogy minderről így, az újságokból szereztünk tudomást, másrészt viszont neki elsősorban a saját intézményének az érdekeit kell szem előtt tartania. Ha tehát őt a Magyar Telekom felkéri, hogy készítsen egy ilyen tervet, akkor megpróbál ennek eleget tenni. Mi akkor azt kértük a rektor úrtól, hogy az együttműködés lehetőségeiről gondolkodjunk közösen, s úgy, hogy a szervezeti önállóságunkat ne veszélyeztesse ez a kapcsolat. Batta rektor úrtól végül azzal váltunk el, hogy kölcsönösen tájékoztatjuk egymást a fejleményekről. Ezt követően Ligeti Andrással le is írtuk azokat a pontokat, amelyekkel a zenekarunk a Zeneakadémia oktató-programjaiban részt tudna venni. Ez az együttműködés várhatóan 20 millió forint megtakarítást eredményezett volna a Zeneakadémiának. S bár kértük, hogy a leve-

lünket valamilyen formában igazolja vissza, rektor úrtól erre a javaslatra semmilyen válasz nem érkezett.

– *Így nem is született meg az együttműködési javaslat...*

– Miután a kuratórium nem ismerte a Zeneakadémia választát, így érdemben nem tudott ezzel a kérdéssel foglalkozni, és az esetleges átalakítás feltételeit sem tudta kidolgozni... Aztán szembesültünk azzal a ténnyel, hogy 2007. január 1-jén Batta rektor úr beadta a Telekomhoz az önálló koncepcióját arról, milyen feltételekkel venné át a Zeneakadémia a zenekarunk működtetését. Ennek a háromoldalas beadványnak azonban az általunk javasolt együttműködéshez nem volt sok köze... Számomra ez nagyon döbbenetes volt. Nemcsak amiatt, hogy nem tartotta be a köztünk lévő megállapodást, hanem azért is, mert erről sem a zenekar menedzsmentjét, sem a zeneigazgatóját nem tájékoztatta. S az egész ügy a zenekar belső moráljára is mérhetetlenül káros volt. Bár el kell mondjam azt is, majdnem teljesen biztos vagyok abban, hogy a Telekom Szimfonikus Zenekarral kapcsolatban a rektor urat is félretájékoztatták...

– *S mi lett a háromoldalas beadvány a sorsa?*

– Megkapták véleményezésre a kuratórium tagjai, de néhány héttel később Pásztory Tamás vezérigazgató-helyettes távozott a vállalattól. Ezt követően az Alapítvány is kissé átalakult, hiszen a Telekom képviselői részben kicserélődtek. Majd 2007. februárjában az a döntés született, hogy a Zeneakadémiával való együttműködés kérdését leveszik a napirendről. S ezt követően a zenekar önálló megmaradását szem előtt tartva írta ki a testület a zeneigazgatói pályázatát. A 2007. januárjáig tartó időszak nagyon tanulságos szakasza volt az együttes életének. A tagokkal igyekeztünk megerősíteni a közös jövőbe vetett hitet. Októberben például a zenekar tagjai a javaslatomra létrehozták a 100 éves Magyar Szimfonikus Zenekar Egyesületet, ami éppen azt a célt szolgálja, hogy a zenekar minőségi működését szem előtt tartva megpróbáljanak pluszforrásokat, újabb fellépési lehetőségeket teremteni, mint egy civil szervezet.

– *S mit tudtak még emellett tenni?*

– Folyamatosan kerestem, és meg is találtam a kapcsolatot a Deutsche Telekom

vezetőivel, s ebben segítségemre volt a berlini magyar nagykövetség is. Októberben levelet váltottam, novemberben pedig személyesen is találkoztam a Deutsche Telekom új elnökével. Sikerült felhívnom a figyelmét a zenekar problémáira. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy tőlük várnánk megoldást, hiszen az itteni ügyekkel Magyarországon foglalkoznak. Van viszont lehetőség az együttműködésre. A Deutsche Telekom a bonni zongoraverseny fő szponzora, s ennek a megmérettetésnek a győztesét jövőre mi is koncerten látjuk vendégül. Az ősz folyamán egyébként ez a fajta, késlekedő döntéshozatal azt eredményezte, hogy a bizonytalanság miatt október 3-án olyan állásfoglalást fogalmaztunk meg a kuratóriummal, amely magába foglalta azt a négy legfontosabb szempontot, ami a zenekar jövője miatt lényeges. Ezek a következők: az alapítvány vagyonának a megóvása, az alapítvány szervezeti önállóságának a megvédése, a költségvetés kiszámíthatósága, valamint a művészi autonómia megőrzése, így a zeneigazgató kiválasztása a zenekaron belül szabályozott módon kell, hogy történjen. Ezt követően ezekhez a pontokhoz minden tárgyalás során ragaszkodtunk. Így a későbbiek folyamán a kuratórium nem foglalkozott érdemben semmifajta szervezeti összevonással, átalakítással, amelyhez nem állt rendelkezésre elegendő információ.

– *S mi a helyzet a Zeneakadémiával való együttműködéssel?*

– Február óta nem tárgyaltunk erről. Persze kérdés, hogy minderről az új zeneigazgató hogyan gondolkodik, törekszik-e bármilyen együttműködésre.

– *Ez a folyamatos bizonytalanság mennyiben okozta muzsikusok távozását?*

– Sajnos, többen megváltak az együttestől, és még most is sokan fontolgatják a távozás gondolatát. Rossz visszhangja volt ennek az egész ügynek országos szinten is, és ez az áldatlan helyzet valamelyest a produkciók színvonalán is érzékelhető volt. Ráadásul az együttes körüli hercehurca a szakmai partnereinket is elbizonytalanította. Nem mertek velünk hosszú távú szerződést kötni, mert nem tudták, meddig működik még az együttes. Sokszor hívtak fel azzal, hogy vajon tudjuk-e teljesíteni azt, amiben megállapodtunk... Azt kell, hogy mondjam, hogy a hazai zenei életben gyakorlatilag leírták a zenekart. Így pedig pályázni sem egyszerű...

Azért ebben a nehéz helyzetben sokat segített az is, hogy február elején háromhetes amerikai vendégszereplésen vettünk részt, s 16 koncertet adtunk a tengerentúlon. Jó szakmai visszhangja volt a turnénak, és még jobban összekovácsolta az együttest.

– *A következő szezont sem könnyű megtervezni új zenei vezető nélkül...*

– Hiába vannak már teremfoglalásaink, ezzel is meg kell várnunk az új zenei vezetőt. De így nem tudunk marketing-anyagokat elkészíteni, és megjelenni különböző műsornaptárokban. Arról nem beszélve, hogy a vendégművészekkel sem tudunk szerződni, bár a többség tartja a korábban megbeszélte időpontot. Pedig én már tavaly elkészítettem ennek az átalakításnak az ütemtervét, s abban eredetileg a szerepelt, hogy a művészeti vezető személyéről már tavaly októberben döntés születik...

– *Egy ilyen bizonytalan helyzetben lévő zenekar is vonzó a karmesterek számára?*

– A három esztendőre szóló kinevezés azért biztató, így nem csoda, hogy kéttucatnyi érdeklődő volt, és nagyon sokan adtak be pályázatot. A szabályozott rend szerint a kuratórium választja ki a következő zeneigazgatót, a társulatnak véleményezési joga, a művészeti tanácsnak pedig javaslattelevéle lehetősége van. Elvileg már május elejére megszületik a döntés.

– Azért arról így sem lehet elfeledkezni, hogy az eddigi 390 milliós támogatás helyett idén már csak 300-at kap a zenekar a Telekomtól, s ez az összeg a következő esztendőben pedig 250 millió lesz...

– S valószínűleg ez a negyedmilliárdos összeg lesz a tartható a következő három évben. De különböző szerkezeti átalakításokkal, takarékosági intézkedésekkel, más pénzügyi források bevonásával az együttes továbbra is működtethető.

– *A takarékoság milyen személyi változásokkal jár?*

– Erről egyelőre nem aktuális beszélni, hiszen a pályázatban nem határozták meg a zenekari létszámot, a koncertszámot, így a legjobb pályázatot beadó, győztes zeneigazgató elképzelései alapján alakulhat a zenekar jövője.

R. Zs.

Batta András lapzártáig sajnálatos módon nem reagált megkeresésünkre. Így továbbra is fenntartjuk számára a következő számban a reflektálás lehetőségét!

„Szép estét, maradandó élményt adni az embereknek”

Baross Gábor sajnálja, hogy ma már nincs presztízse a zenész pályának

A jelentős múlttra visszatekintő, nagy hagyományokkal rendelkező Győri Filharmonikus Zenekar folyton új utakat keres. Igyekszik a város kulturális életében összefogó szerepet játszani, s nagy figyelmet fordít az utánpótlás-teremtésre, a közönségnevelésre is. 2001 óta, mióta a Richter Terem az otthonuk, a zenekar végre ideális körülmények között dolgozhat. S bár ennek az együttesnek sem túl rózsás az anyagi helyzete, s egyre kevesebb pénz jut vendégművészekre, hangversenyekre, hangszerekre, a Győri Filharmonikus Zenekar mégis arra törekszik, hogy minél több, maradandó koncertélményt nyújtson a közönségének. Az együttes zenekari igazgatója, Baross Gábor, negyvenkét esztendeje tagja az együttesnek, s igyekszik minden feltételt megteremteni a kiváló hangversenyekhez. A trombitaművész sajnálja, hogy muzsikusként már nem vehet részt a produkciókban, és így csak a nézőtérrel izgulhat a sikerért.

– Több évvel ezelőtti interjújában említette, úgy véli, egy hivatásos zenekarnak összefogó szerepet kell játszania a város kulturális életében, és segítenie kell az itt működő kórusokat, a kisebb-nagyobb művészeti együtteseket. Ez ma mennyire valósul meg?

– Egy hivatásos szimfonikus zenekarnak a saját városában meghatározó, integráló szerepe van. Feltehetően a nagyobb megyei jogú városokban szintén működnek a zenei oktatási intézmények (zeneiskola, szakközépiskola, főiskola), s ezekben az intézményekben a szimfonikus zenekar tagjai tanítanak, a főiskolai diákok, zenetanárok pedig a szimfonikus együttes munkájában vesznek részt. Ez egy kétirányú utca, amely minden benne közlekedő számára előnyös, és szakmailag is nagyon kívánatos. A nyilatkozatom óta eltelt évek megerősítettek ebben a vélekedésemben. A nem hivatásszerűen működő, tehát műkedvelő zenei társulások munkáját, tevékenységét szintén célszerű bevonni a közös zenélésbe. Ez nálunk abban nyilvánul meg, hogy a város énekkaraiból alkalmanként, egy-egy produkcióra létrejön a Győri Fesztiválkórus. Ez az együttes rangos fellépéseken, fesztiválokon megfelelő minőségű partnere a Győri Filharmonikus Zenekarnak. S mivel ez a rendszer több éve így működik, állítom, hogy a közös munka, a komoly szakmai feladatok minőségileg is jótékony hatással vannak az amatőr együttesek szakmai fejlődésére.

– Azt is mondta ebben a beszélgetésben, hogy az egyik célja az volt, hogy a zenekar minél többet játsszon Győrben, a győri polgároknak. A fellépéseik

számát sikerült az utóbbi években növelniük?

– Amikor az akkori fenntartó, a Győr-Sopron Megyei Tanács döntése alapján 1968-ban hivatásossá vált a zenekarunk, teljesen természetes volt, hogy a megyében nagyon sokat szerepeltünk. Mégis magától értetődőnek tekintettük, hiszen a nevünkben is benne van, hogy Győr város együttese vagyunk. S aztán 1990-ben, amikor egy közgyűlési határozat értelmében zenekarunk átkerült városi fenntartásba, tulajdonképpen ezt a helyzetet „legalizálta” a közgyűlési határozat. Azóta is folyton újabb utakat keresünk Győr város közönségéhez. Magától értetődő, hogy a győri fesztiválokon, a rangos társadalmi eseményeken, vagy a jótékony célú megmozdulásokon fellépünk. Az utóbbi öt

esztendőben évente adunk az óvodásoknak is koncertet. Meg kell hogy mondjam, nagyon nagy sikerrel. A zenekari létszám, a 83 fő határozza a meg a teljesíthető koncertek számát. Ez hosszú évek óta éva donként körülbelül 100 hangversenyre ad lehetőséget.

– Koncertjeik felét az ifjúsági hangversenyek teszik ki. Milyen tematika alapján állítják össze ezeket a műsorokat, s valóban sikerült-e ezekkel a programokkal törzsközönséget nevelni, utánpótlást teremteni?

– Az előző évben teljesített 101 hangversenyből 56 volt az ifjúsági hangversenyek száma. Úgy gondolom, ez jelentős szám. Becslésem szerint körülbelül 30 ezer diák hallgatta meg ezeket a koncerte-

ket. A programok szerkesztésénél különböző szempontokat kell szem előtt tartani. Akkor a legszerencsésebb a műsor-összeállítás, ha valamilyen módon találkozik az iskolai énekórákon tanultakkal. Csak szomorúan jegyzem meg, hogy ezeknek az énekóráknak a száma egyre kevesebb. Természetesen az is lényeges, hogy a programok színesek, érdekesek legyenek, és lekössék az ifjú zenehallgatók figyelmét. Eddigi, hosszú pályafutásom egyik legszomorúbb ellenpéldáját szeretném megemlíteni. Valamikor a 70-es években, hajnali 8 órakor szakmunkástanuló képzős diákoknak egy Bach-kantátát adtunk elő Sziklai Erika német nyelvű közreműködésével. Azt hiszem, kedves olvasó gondolhatja, hogy a hatása „frenetikus” volt. Ettől azért szerencsére most már messze vagyunk, és inkább azt tapasztalom, hogy az ifjú közönség szívesen hallgat bennünket, és a koncertek után „feldobottan” távoznak. Néha még az is előfordul, hogy egy-egy ifjúsági hangversenyt meghallgató diákkal az esti felnőtt koncerten, szülei társaságában is találkozom. Ez számomra azt jelenti, hogy valóban komoly érdeklődésre tarthatunk számot az ifjúság körében.

– *Ahogy a hazai zenekarok többsége, önök is a BM-keretből, pályázatok útján igyekeznek elegendő pénzt összeszedni az együttes működtetéséhez. Milyen most a zenekar anyagi helyzete, jut-e a büdzséből vendégművészekre, hangszerbeszerzésre?*

– Anyagi helyzetünk igazán nem rózsás, és mondhatom, hogy tendenciózan egyre rosszabb. Az önkormányzat – amely próbálja tisztességesen eltartani a zenekart – költségvetési támogatása és az úgynevezett BM-keretből, pályázaton elnyerhető összeg, valamint a saját bevételeink teszik ki éves költségvetésünket. Azt tapasztalom, hogy egyre kevesebb pénz jut hangversenyek szervezésére, rangos karmesterek, nemzetközi szintű szólisták vendégszerepeltetésére, és egyre több pénzt emészt fel a rezsi. Hangszert is csak akkor tudunk vásárolni, ha egész évben nagyon spórolunk, és így az év vége felé akad valamennyi megtakarításunk. Ez nem túl biztató összkép, és azt gondolom, hogy jövőre sem lesz jobb a helyzet...

– *A zenekaruk idén 113 esztendő. Milyen különleges koncerteket kínálnak ebben a szezonban, és milyen terveik vannak a következő hangversenyévadra?*

– Nem jubileumi, hanem „átlagos” hangversenyszezonban vagyunk az idén, ami természetesen nem vonatkozik a színvonalra. Három bérleti sorozatunk van, összesen 20 hangversennyel. Ezeket a koncerteket a Richter Teremben, illetve az evangélikus öregtemplomban tartjuk. Természetesen az ifjúságnak is koncertezünk, az évadban több mint 50 alkalommal. Különleges hangversenyünk volt 2006. novemberében, amikor a Művészetek Palotájában adtunk közös koncertet a szlovák Filharmónia Énekkarával, és most néhány napja szintén a Bartók Béla Hangversenyteremben farsangi hangversenyen játszottunk. Különleges zenei eseményeknek számítanak a kortárs zenei estjeink, s ezeknek a koncerteknek a fényét a mai magyar zeneszerzők reprezentánsai jelenlétükkel is emelik. Nagy élmény számunkra az óvodások hangversenye is. Ezeknek a műsorán a Tuba Tóbiás szerepel Balogh Sándor vezényletével, Lukácsházi Győző ismertetésével.

– *Hat esztendővel ezelőtt újították fel a Richter János Hangverseny és Konferenciatermet. Ez mennyiben változtatta meg a zenekar életét, repertoárját?*

– Sorsdöntő dátum volt 2001. november hónapja a győri filharmonikusok életében, ugyanis ekkor költöztünk be a Richter Terembe. Ez merőben megváltoztatta körülményeinket, munkahelyi életünk minőségét. Kis túlzással mondhatom, hirtelen egy valóságos intézménnyé váltunk. Ugyan korábban is léteztünk, de székhely, próbaterem, koncertterem nélkül, a hontalan megtűrt tudatával az egyik napról a másikra tengettük az életünket. Az, hogy egy igazi intézmény lettünk, ez a zenekar megbecsülésén, elismertségén, elfogadottságán is érződik. Egyik pillanatról a másikra olyan ideális körülmények közé kerültünk, amit kívánok minden szimfonikus zenekarnak Magyarországon! Sokkal szabadabban, bátrabban szervezhetjük koncertjeinket, alakíthatjuk repertoárunkat, nevelhetjük a közönségünket.

– *Hogyan oszlanak meg a hangversenyek a színház és a koncertterem között?*

– Korábbi játszóhelyünkön – a Győri Nemzeti Színházban – az eltelt 6 esztendőben szinte alig koncertezünk. Kivételt képez egy-egy jótékony célú hangverseny, ahol a nézőtér nagyobb befogadó képessége az egyetlen döntő szempont.

– *A győri együttes repertoárján mindig is fontos helyet foglaltak el a kortárs művek, több Artisjus-díjat is átvehettek már ezért. Hogyan sikerült a győri közönséggel megszerettetni a modern darabokat?*

– Zenekarunk fejlődése során különböző korszakok akadtak, amelyekben mindig más és más zenei stílusokat, korokat preferáltunk. Emlékszem rá, a 60-as években – amikor Sándor János vezette a zenekart – a Muzsika című folyóirat úgy jellemezte a zenekart és Győr városát, hogy Győr a modern zene fellegvára, és a Győri Filharmonikus Zenekar az egyik legavatottabb tolmácsolója a kortárs zenének. Nem sorolom fel a zeneszerzők nevét, nehogy bárkit is kihagyjak, de a XX. századi magyar zenei élet szinte minden zeneszerzője élő kapcsolatban volt velünk, nekünk ajánlották műveiket. Ebből a korszakból több hangfelvételünk is született. A későbbi évtizedeinkben és ma is, ha nem is olyan mértékben, mint korábban, de élő, jól működő, konstruktív kapcsolatot tartunk fent a magyar zeneszerzőkkel. A zenekarunk ezért megkapta a Bartók-Pásztory- és az Artisjus-díjat is. Nagy öröm és elismerés számomra az is, hogy a mai zeneszerzők grémiuma három alkalommal ismerte el Artisjus-díjjal a kortárs zenei hangversenyszervező munkámat. A közönség megnyerése a kortárs zene ügyének szinte a legnehezebb feladat. Győr zenei ízlés terén nagyon konzervatív város. Némely hangverseny-látogatónak még Bartók Béla kompozíciói is túlságosan modernnek számítanak. Több alkalommal tapasztaltam, hogy ha valamilyen csellel rá tudok venni valakit, hogy jöjjön el modern zenét hallgatni, a legtöbb esetben úgy távozik a koncert végén, hogy „Jé, hát nem is gondoltam, hogy ez ilyen jó lesz!” Ha ez a felismerés már megtörtént, akkor könnyebb a dolgom. Szerencsére a fiatalok befogadóbbak a modern zenével.

– *Ön 1965 óta tagja a zenekarnak, kezdetben szólamvezető trombitás volt, 1982-től igazgatóhelyettese, 1997-től pedig igazgatója az együttesnek, de még ezek mellett a vezető posztok mellett is muzsikált az együttesben. Mikor hagyta abba a trombitálást? S az együttzenélés nem hiányzik a mindennapjaiból?*

– Valóban 42. éve vagyok tagja a zenekarnak, s 25 esztendeje töltök be vezetői feladatokat, így ez a negyedszázad na-

gyon jelentős korszak az életemben. Remélem, az utókor is majd hasonló ítéletet hoz 100 év múlva, és szintén jelentős korszaknak értékeli a zenekar életében ezt a 25 esztendőt. Sajnos, az utóbbi 4 évben a hangversenyterem és a zenekar annyi munkát ad, hogy a zenélésre már nem jut sem időm, sem energiám. Nagyon hiányzik a trombita, hiszen életem jelentős részét hangszerrel a kezemben töltöttem el a színpadon, és most is odahúz a szívem. Időnként, ha nem figyelek, hajlamos vagyok arra, hogy hiába foglalok helyet a nézőtéren, amikor a karmester a színpadon felállítja a zenekart, én is fel akarok ugrani a helyemről. Azt az érzést soha nem lehet elfelejteni, és zenekari igazgatóként nem is élhetem át, amit az ember akkor tapasztal, amikor a színpadon, játék közben a közönség szemében felfedezi azt az örömet, amit a muzsikálása vált ki. Ez talán a legjobb érzés a világon...

– Milyen változásokat figyelt meg ezek alatt az évtizedek alatt az együttesen? Hogyan alakult, milyenné vált a zenekar?

– Természetesen, mint minden a világon, a körülményeink és az adottságaink, a lehetőségeink, valamint a muzsikuskollégáim, és a bennünket körülvevő világ is változik. Ezek a dolgok egymásra is hatnak, és van, amikor jó, de előfordul az is, hogy negatív irányba befolyásolnak mindent. Sajnálom a most frissen végzett, és munkát vállaló muzsikuskollégáimat, mert nem találkozhattak azokkal az óriási egyéniségekkel, akikkel nekem vagy hasonló korú kollégáimnak volt szerencsém megismerkedni, netán együttmuzsikálni. A mi zenekarunk a 60-as 70-es években szinte úgy élt és dolgozott, mint egy nagy

család. A hangversenyek után mindannyian elmentünk a törzshelyünkre, és ütemről-ütemre kielemeztük az aznapi koncertet. Ha szükség volt rá, bátran kritizáltuk egymást, de a dicséretekről sem feledkeztünk meg. Manapság, ebben az őrült, rohanó világban, ami nem kedvez különösebben a művészeteknek, erre már nem jut idő. A XX. század közepén még érezni lehetett a zenész „szakma” társadalom általi megbecsültségét. A zenész pályának presztízse volt. Ma ez már nem igazán mondható el... A zenekarunk létszámát, felszereltségét, tárgyi feltételeit tekintve megfelel egy rangos művészeti együttesnek, és nagyon kívánom fiatal kollégáimnak, hogy ők is tapasztalják, milyen remek érzés az, amikor összesúgnak a fiatal, zenét tanuló diákok a háta mögött, és tisztelettel néznek rá, mert „ő is a Filharmonikusoknál játszik!”

– Igazgatói munkája során mi jelentette, jelenti a legnagyobb gondot, s mi a legnagyobb örömet?

– Viccesen fogalmazva rá lehet mondani bármelyik vezetőre – aki igazgatói állást tölt be –, vagy optimista, vagy nem egészen normális. Egyre nagyobb mennyiségben eláraszt bennünket a sok-sok papír, a témérdek intéznievaló, ember legyen a talpán, aki ennek a rengeteg különböző követelménynek meg tud felelni. A legnagyobb gond pedig mindig a pénz. Ekörül forog minden. Pénzért adják a kottákat, a hangszereket, pénzért javítják az elromlott instrumentumokat, és fizetni kell a rezsieről, mindenért. S persze, pénzből van a legkevesebb. Lassan már a zenekar hangverseny-összeállításainál is vezérelv, hogy ne kerüljön sokba egy-egy

koncert teljesítése. Ne kerüljön százezrekbe egy kotta bérleti díja, a szerzői jogdíj, stb. Nyolcvanhárom muzsikuskollégánk – mert ennyien vagyunk – egzisztenciájának biztosítása nem egyszerű feladat. A bennünket fenntartó önkormányzat szerencsére szívesen vállalja azokat az anyagi terheket, amiket egy zenekar működtetése jelent. Nem tudok azonban elvonatkoztatni a korábbi vezetői emlékeimtől, amikor az életünk kétségtelenül sokkal egyszerűbb volt. Szinte minden ment magától. Igaz, kevés volt a pénzünk, nem túl jó hangszereken muzsikáltunk, és alacsony volt a fizetésünk, de legalább mindez biztos volt. Most mindenért sokkal jobban meg kell küzdeni. Nem minden esetben tudják a zenekari tagok, hogy egy igazgató milyen harcokon megy keresztül, például egy költségvetési tárgyalás alatt, a pályázatok írásánál, vagy a különböző, hivatalos fórumok előtti beszámolók alkalmából. Igyekszem is a kollégáimat ezektől a gondoktól megkímélni, hiszen ők a színpadon áldoznak életüket, egészségüket a közönségért. Az én munkám addig tart, amíg a zenekar fel nem megy a színpadra, és el nem kezdődik a koncert. Onnantól kezdve rettentően tudok izgulni azért, hogy jól sikerüljön minden, a vendégszólista, karmester és a közönség meg legyen elégedve velünk. S ha a publikumnak tetszett a produkciónk, természetesen ez az én számomra is nagy öröm, mert tudom, hogy a muzsikuskollégák és én szép estét, maradandó élményt szereztünk azoknak az embereknek, akik megváltották a jegyet a hangversenyünkre, és remélhetőleg sokáig fognak emlékezni ránk...

R. Zs.

Megújulás előtt a MÁV szimfonikusok

A zenekarok között kiváltságos helyzetben lévő MÁV Szimfonikus Zenekar jövőre karmestert vált. A posztjáról húsz év közös munka után leköszönő Gál Tamással és az együttes menedzsmentjét igazgató Lendvai Györggyel a múlttól és a jövőről beszélgettünk – természetesen a jelent sem hagyva figyelmen kívül.

Napjainkban már senki nem csodálkozik azon, hogyha egy zenekar leépítéséről, esetleg teljes megszűnéséről hall. Általános a leépülés. Inkább az megy csodaszámra, ha egy szimfonikus együttes továbbra is kap annyi támogatást, hogy munkáját a megszokott színvonalon és létszámmal folytathatja. A MÁV Szimfo-

nikus Zenekar ezen kevesek közé tartozik, hiszen fő fenntartója, a MÁV – annak ellenére, hogy évek óta komoly anyagi gondokkal küzd – rendületlenül kitart mellette. Hogy ez minek köszönhető, arról Lendvai György ügyvezető igazgatót kérdeztük, aki lapunknak elmondta: az, hogy nem fenyegeti veszély a zenekar lé-

tét, nem csak azért van így, mert a MÁV felső vezetésében ülő döntéshozók szeretik a zenét, fontosnak tartják a társadalmi szerepvállalást a kultúra finanszírozásában, hanem annak is, hogy a zenekar aktivitása jelentősen hozzájárul a cég pozitív imázsának kialakításához. Az együttes több mint hatvan éve működik, s tagjai

Gál Tamás

15-20 éven át utaztak, s adtak koncerteket országsszerte, olyannyira, hogy Magyarország legismertebb zenekarává nőttek ki magukat, amelyet az utolsó nyírségi kis faluban is jól ismernek. – Koncertjeinknek van egy állandó, biztos közönsége, hiszen a bérleteink 85-90 százaléka egy hét alatt elfogy, akár úgy is, hogy az emberek nem tudják, mi lesz a jövő évi szezonban műsoron – mondta Lendvai.

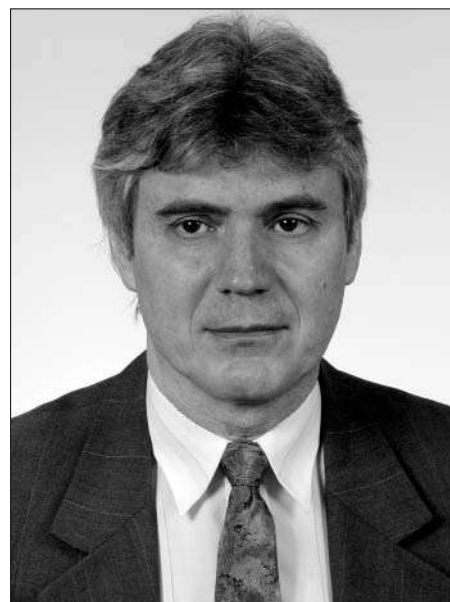
Szavaiból kiderült, hogy a három lábon álló zenekar legmegbízhatóbb támogatója a költségvetésnek csaknem 60 százalékat nyújtó MÁV. Nagy rés támadhat viszont a második bevételi forrás területén, amelyet az Újpesti Önkormányzattal kötött közszolgálati megállapodáson keresztül a ÖTM-keretből juttatnak az együttes részére. A harmadik „lábat”, ami szintén stabilnak látszik, a saját bevételek adják. – Komoly feladat előtt állunk, hiszen amennyivel az egyik oldalon csökkennek a támogatások, annyival többet kell előállítanunk szponzorok, illetve külső megrendelések segítségével – tette hozzá Lendvai, aki azonban optimista: – Lehet, hogy az elkövetkező időben nem engedhetjük meg magunknak, hogy olyan szólisták lépjenek fel velünk, amilyenekkel dolgozni szeretnénk, de legalább az együttes léte nem forog veszélyben, és most ez a legfontosabb.

Köztudott, hogy a zenekar életében jelentős változás áll be az elkövetkező évben, hiszen húsz év után leköszön posztjáról a művészeti vezető, Gál Tamás karmester. Lendvai György erről úgy nyilatkozott lapunknak: – A változó világban fontos a folyamatos megújulás, frissen kell

tartani a zenekart. Úgy gondolom, hogy ilyen hosszú és gyümölcsöző együttműködés után nem az a lényeges egy ilyen hírben, hogy Gál Tamás elmegy, hanem az, hogy húsz évig itt volt. A művészeti vezetői poszt esélyeseiről az ügyvezető igazgató annyit mondott: a MÁV és a közönség kérésére magyar karmestert keresnek a zenekar élére, annak ellenére, hogy eredetileg a nemzetközi porondon is körülnéztek. A háromtagú döntőbizottság mára három pályázót emelt ki a jelentkezők közül, akikről Lendvai csak azt árulta el: mindannyian fiatal emberek.

– Ami azt illeti, kezdettől fogva egyértelmű volt, hogy kik jöhetnek szóba. Szeretnénk, ha mindannyian kipróbálnák magukat a zenekar élén, és ha a zenészek is kipróbálhatnák, milyen velük dolgozni. A döntést nem hamarkodjuk el, körülbelül egy év múlva, március végén határozunk arról, ki állhat az együttes élére. Mivel a T-com zenekar és a Szegedi Szimfonikus Zenekar is karmestert keres, arra is számítanunk kell, hogy addigra esetleg kiesik valamelyikük a sorból – fűzte hozzá az igazgató, akinek meggyőződése, hogy ettől a döntéstől az együttes léte is függ. Egy fiatal, dinamikus művészeti vezető nagyobb eséllyel viszi sikerre majd az utóbbi időben egyébként egyre megtisztelőbb feladatokra felkért zenekart, amely az idei Budapesti Tavaszi Fesztiválon, a Mozart Maratonban vállalt szerepen túl egy, a Zsidó Nyári Fesztiválra való meghívásnak is eleget tesz. – Úgy gondolom, ragaszkodnunk kell a minőség megőrzéséhez, és folyamatos javításához, mivel így sokkal nagyobb esélyünk van a túlélésre, legalább addig, amíg a gazdasági helyzet megengedi, hogy többet áldozzon az ország a kultúrára és a zenekarok fenntartására – fűzte hozzá Lendvai György.

A jelenlegi művészeti vezető, Gál Tamás karmester 1988-ban került a MÁV Szimfonikusok élére, s 2008-ig, azaz a jövő szezon végéig marad posztján. Mint elmondta, a legnagyobb békességben, közös megegyezéssel jutottak erre a döntésre, annak ellenére, hogy a legutolsó megmérettetésen a zenekar tagjainak több mint 80 százaléka szavazott mellette. – A zenekarnak és nekem is friss impulzusokra van szükségünk, és én mindent megteszek annak érdekében, hogy a legmegfelelőbb embert találjuk meg erre a posztra – mondta a karmester lapunknak, majd hozzátette: – a következő szezon programját szándékosan úgy állítottam össze, hogy

Lendvai György

minden jelölt lehetőséget kapjon a zenekarral való elmélyült munkára. Szeretném, ha nem csak alkalmi próbákon és koncerten találkoznának a zenészekkel, hanem ugyanolyan intenzíven kivennék a részüket a próbafolyamatokból is, ahogy az a hétköznapokban lenni szokott. Így nem csak a karmesterek, de a zenészek is kipróbálhatják, kivel tudnak jobban együtt dolgozni.

Gál Tamás, aki diplomájának megszerzése után mindössze négy évet dolgozott a Pécsi Szimfonikusoknál, mielőtt a MÁV zenekarához került, saját bevallása szerint ez utóbbinak köszönheti, amit ma a szakmáról tud. Az itt eltöltött húsz év nemzetközi karrierjének alakulására is jó hatással volt, hiszen csaknem harminc országban dirigált, több zenekarnál, mint például a Zágrábi Filharmonikusok, Berliner Sinfoniker, Filharmonia Hungarica. visszatérő állandó vendégkarmesterként. A tavalyi év komoly lehetőséget hozott számára: megnyerte a Tajvani Nemzeti Szimfonikus Zenekar művészeti vezetésére kiírt pályázatot, a munkát azonban nem vállalta el, mert, mint utóbb kiderült, az ország jogrendszeréből következően az év felét, minimum 180 napot kellett volna határokon belül töltenie. – Ezt az áldozatot nem tudtam meghozni, mivel így nem folytathattam volna a tanítást, ami az életem jelentős része lett az elmúlt két évtizedben – mondta Gál Tamás, aki 1988-ban egykori mentora, Lukács Ervin professzor hívására ment a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemre tanítani. A tanársegédségből minden lépcsőfokot meg-

mászva ma már docensként vezeti a karmesterképző tanszakot.

– A művészeti vezetés és a vendégkarmesterként való fellépések mellett a tanári hivatás is rendkívül fontos számomra. Sokakkal ellentétben én hiszem, hogy a dirigálás technikai része hatásosan tanítható, s hogy a zenekarral szemben etikátlan dolog enélkül a tudás nélkül vezényelni. – Gál Tamás bízik abban, hogy az új művészeti vezető kezei alatt felfrissül, új lendületet szerez a zenekar, ugyanakkor örömmel töltene el, ha azok az értékek, amelyek az eddigi közös munkájukat jellemezték, továbbra is megmaradnának. – Biztos vagyok benne, hogy jobb együttést adok át az utódomnak, mint amilyet átvettem annak ide-

jén – mondta, majd hozzáfűzte: egy zenekar intézményében a legfőbb érték a muzsikus. Az ő igyekezetén, tehetségén és kontrollján múlik minden a színpadon.

Ez a zenekar létének egyharmadát az én vezetésem alatt élte meg, és nyugodtan elmondhatom, hogy a MÁV méltán lehet büszke az együttesére, amely impulzív karmesteri irányítás alatt bármikor képes világszínvonalon teljesíteni. – Mint kiderült, Gál Tamás a művészeti vezető posztjára pályázók jelentős részét tanította, tehetségüket és rátermettségüket elismeri. Saját karrierjének további alakulásáról azt mondta: leginkább állandó, saját zenekarral szeret dolgozni, és bízik benne, hogy a vendégfellépéseken túl előbb-utóbb meg-

találja a helyét egy együttes élén. – Igaz, hogy komoly és ismétlődő nemzetközi kapcsolatokra tettem szert az utóbbi években, és ez a jövő szempontjából megnyugtató számomra, de nyitottan várom azokat a lehetőségeket, ahol vezető karmesterként a színvonalas és igényes munka, és egyúttal a jó emberi kapcsolatokkal komoly művészi értékeket lehet létrehozni. Remélem a MÁV szimfonikus Zenekarral a jövőben is megmarad a kitűnő emberi és szakmai kapcsolat, és abban hiszek, hogy nemsokára egy új együttes élén – ez lehet akár itthon, akár külföldön – az elmúlt húsz évhez hasonló értékes szakmai munkát végezhetek – tette hozzá Gál Tamás.

Bilkei Éva

Szimfonikus Körkép a Művészetek Palotájában 2008-ban is

Ahogy egy autót, vagy egy villamost kipróbálnak, a Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet is be kellett járni. 2005 elején volt a próbauzem. Meg kellett tapasztalni az akusztikai viszonyokat, a közönségmozgatást, a színpad lehetőségeit. A Művészetek Palotája ehhez segítségül hívta valamennyi magyar zenekart – így született az évente jelentkező Magyar Szimfonikus Körkép. Fenyő Gábor, a Művészetek Palotája zenei tanácsadója, a sorozat szerkesztője

– Amikor lezajlott ez a rengeteg hangverseny, visszatekintve rácsodálkoztunk, hogy milyen érdekes, egymás mellett, egymás után hallhattuk szinte az egész magyar zenei életet! Létrejött egy körkép. Láttuk, hogy ez milyen jó volt, s vezérigazgatónk, Kiss Imre javasolta, hogy ismételjük meg, de előre megfontolt szándékkal! Ez történt 2006-ban és a tavalyi sorozat sikerén felbuzdulva 2007-ben is, s már szervezzük a 2008-ast. Úgy látjuk, hogy ez egy olyan fajta kezdeményezés, amit folytatni lehet és amiben még rengeteg tartalék van. Minden olyan zenekar felléphet a Szimfonikus Körképben, amelyik a Szimfonikus Zenekarok Szövetségének tagja. Ez alól van azért kivétel, például a Budapesti Vonósok, amely nem tag, mégis kérték, hogy hadd vegyenek részt. Ezt a ház megfontolta – egy olyan színfolt, amelyik ezt az összképet gazdagítja, egy olyan együttes, amelyik a magyar zenei életnek évtizedek óta meghatározó szereplője – miért ne? Úgyhogy elfogadtuk a kérést.

– A Liszt Ferenc Kamarazenekar miért nem?

– Mert eddig nem kérték. Elég hosszú ideig nem jelentek meg nálunk, aztán lassan mégiscsak. Idén sorozatosan adnak koncerteket és hogyha ők megkeresnék a házat, hogy szeretnének részt venni a Körképben, biztos, hogy nem zárkoznánk el előle. Az idei Szimfonikus Körképnek 15 résztvevője volt, jövőre ez a szám bővül a Nemzeti Filharmonikusokkal. Ők benne voltak az első évben, de idén nem, mert részben nem voltak itthon, részben nem volt olyan műsoruk, ami a Körképbe illett volna. A Magyar Telekom Zenekarnak is ebben az időben volt egy nagy amerikai turnéja. A jövő évben pedig azért nincsenek benne, mert nem lehet tudni, hogy hogyan alakul a sorsuk. Én optimista vagyok, remélem, hogy még benne lesznek. Első alkalommal minden együttes egy kicsit felhúzott szemöldökkel vette tudomásul, hogy mindenki műsorában szerepeljen egy kortárs magyar mű. Kis vitát is okozott, hogy kit tekin-

tünk kortársnak. Akkor azt mondtuk, tekintségük azokat annak, akik a szerzői jogi törvény szempontjából védettség alatt állnak. Tehát vagy élnek, vagy a haláluk óta nem telt el több, mint 70 év. Idén szűkítettük a kört és ez az időhatár 50 év lett. Tehát Kodály még belefér, Weiner Leó

belefér, Bartók már nem. Amikor végignézttem az előzetes műsorterveken, egész komoly kutatómunka nyomát véltem felfedezni és hihetetlen örömet éreztem annak a sokszínűségnek láttán, amit tapasztalhattunk. Nagyon fontosnak tartom, hogy volt két ősbemutató.

– *Egyik a Pécsiek koncertjéhez kötődik, Hamar Zsolt műve, a másik a Debreceniek felkérésére született Kovács Zoltán darab.*

– Erre eddig nem volt példa. A másik nagyon jó dolog, hogy az aktuális évfordulóról igyekeztek megemlékezni az együttesek. Elhangzott például egy Veress Sándor mű, születésének 100. évfordulójára, voltak Kodályra emlékező darabok. Én őszintén csodáltam a hozzám különösen közel álló MÁV Szimfonikus Zenekart, hogy kibányászták a feledés homályából azt a különleges művet, amit Kodály tanítványai írtak a mester 80. születésnapjára. Nagyon érdekes darab. Ránki György születésének 100. évfordulójára is elhangzott a szerző egy műve.

A XX. sz. utolsó harmadában született daraboknak azért örültem, mert ezt a kort nagyon szeretjük elfelejteni manapság. Tudjuk, ez az a bizonyos negyven év, amire a rendszerváltás pontot tett. Jó, hogy pártirányítás volt a művészetben is, de biztos születtek azért jó művek! Ezért tartom nagyon fontosnak, hogy a Szent István Zenekar előkeresett egy olyan művet, ami abban az időben óriási revelációként hatott: Szervánszky Endre: Hat zenekari darab c. művéről van szó. Évtizedek óta nem játszották, pedig remek darab. Olyan jó volt hallani! Megjelent a programban a mai magyar avantgárd is. Elhangzott egy Tihanyi László mű. Nagy hangversenyteremben nagyon régen nem játszottak tőle. A modern zenei fesztiválokon természetesen igen, de az azért más. Itt Sztravinszkijjal és Kodállal együtt, előkelő környezetben hangzott el darabja és nagy sikere volt. Dubrovaynak is nagyon örültünk és a fiatal generációhoz tartozó Kovács Zoltánnak két művét is hallhattuk!

Azt is megnéztem, kik a legtöbbet játszott zeneszerzők. Az első helyen Petrovics Emil áll három művel. Aztán következik Weiner Leó és Kovács Zoltán két-két darabban. Az is újdonság, hogy

több zenekar sajátos szellemi vezérfonal alapján állította össze műsorát. A Győriek egy farsangi műsort hoztak, a Dohnányi zenekar merete vállalni, hogy korunk zenéjének a könnyűzene felé kacsintó rétegéből válasszanak. Emellett előadtak egy nagyszerű, csupa humor Vajda János darabot is. A Danubia zenekar spanyolos műsort hozott. A legtöbb programon az látszott, hogy szellemi erőfeszítés és fantázia van mögötte. Ez az egyik újdonság. A másik az, hogy sokkal nagyobb visszhangja volt a koncerteknek, mint előző években. A Muzsikában két nagyon részletes és szakszerű értékelő cikk jelent meg, amely a vidéki zenekarok produkcióit egytől egyig végigvette. Saját újságunkról nem is beszélve – bár a Zenekartól megszoktuk, hogy nagyon figyel a dolgokat. A Magyar Rádió Új Zenei Újságjában – amelyről jól tudjuk, hogy a témák bőségével küszködnek és az a gond, hogy mit hagyjanak ki – nagyon komoly recenziók hangzottak el és riportok, nagyon nagy súllyal foglalkoztak a Körképpel. Az internetes zenei újságok is végigkövették a sorozatot. Az nagyon nagy változás, hogy országos súllyal bíró médiumok folyamatosan hírt adtak a Körképről.

– *Egész biztos, hogy minden zenekar életében nagy esemény az ország első hangversenytermében játszani. Lassan kész a jövő évi műsor.*

– Június közepéig várjuk a programtervet a zenekar vezetőitől. Szeretnénk, hogy ugyanilyen sokszínű legyen a Körkép jövőre is. Az eddig leadott műsortervekben két ősbemutató is szerepel. Ez olyan jó dolog! Az egyik Madarász Iván II. zongoraversenyének ősbemutatója, Jandó Jenő fogja játszani, Medveczky Ádám vezényletével. A Dohnányi zenekar egy eddig talán ismeretlen szerző, Pánczél Tamás zongoraversenyét mutatja be.

A Budapesti Filharmónia Társaság Zenekar Hidas Frigyesre fog emlékezni az ő kúrtversenyének előadásával.

A Nemzeti Filharmonikusok nagy örömközpontokra visszatér a sorozatba egy olyan különlegességgel, mint Dukay Barnabás: Szimfóniák az éjféli naphoz c. műve. Mindezt egy Beethoven és egy Csajkovszkij mű társaságában fogják előadni. Ha a közönségnek csak a fele azt mondja a kortárs magyar darabra, hogy jó, ez érde-

kes! – akkor már nagyon jót tettünk a magyar zenei életnek.

– *Kicsit sűrű volt talán az idei Körkép, nagyon gyorsan követték egymást a koncertek.*

– Nagyon sűrű volt, előfordult, hogy három-négy nap egymás után voltak hangversenyek. Be kellett látnunk, hogyha vannak is Budapesten olyan hallgatók, akik nem csak a nagy nevekre hajtanak, hanem szívesen meghallgatnak egy jó és szép műsort is, ők sem jönnek el négy nap egymás után, ezt senkitől nem lehet várni. Jövőre ezen változtatunk, egész első félévre széthúzva lesznek a koncertek. A jelenlegi állás szerint az első január 10-én, az utolsó pedig június 25-én.

– *Nem kérdés, hogy a Művészetek Palotája nagyon fontos szerepet tölt be a magyar zenei élet megpezsztítésében. Nem terveznek hasonló jellegű sorozatot a kamarazenei együttesek számára? Mondjunk egy Vonósnégyes Körképet a Fesztivál színházban?*

– De igen, a gondolattal foglalkozunk. Amikor a ház elindult, nagyon komolyan beszélünk róla, hogy ezzel is elindulunk rögtön. De aztán az élet úgy hozta, hogy nem lehetett mindent megcsinálni egyszerre. Hozzátartozik a dologhoz, hogy a Fesztivál színház nagyon túlterhelt. Az év 100 napján a Táncszínházé. Ezen kívül csak ott lehetnek a kamaraooperák, jazz rendezvények, ifjúsági rendezvények, így aztán nagyon kevés szabad dátum van. A másik probléma pedig, hogy az akusztikája az ilyen intim zenei műfaj megszólaltatására nem igazán alkalmas. Készült is egy berendezés, aminek az lenne a rendeltetése, hogy hangversenyszerű hangzássá alakítsa át a színpadot, de ez a nagyon jó szándékkal megtervezett és létrehozott berendezés nem vált be. Fizikailag nagyon nehéz felállítani. A szándék megvan, előbb-utóbb valamilyen megoldást találunk erre.

Visszatérve a Körképre, már csak egy dolog: az utólagos kiértékelésben csak egy helyen támadt hiányérzetünk. Arra gondoltunk, milyen jó lenne, ha a zenekarok hallhatnák egymást! Ha a másik produkcióját összehasonlíthatnák a sajátjukkal. Ha tud valaki ötletet mondani erre, hogy ezt hogyan lehet megvalósítani, örömmel elfogadnánk. *Szólke Cecília*

Márciusi és áprilisi koncertkritikák

Március 16-án a **Nemzeti Filharmonikus Zenekar** és Énekkar Kodály-estjével kezdődött az idei Budapesti Tavasz Fesztivál zenekari estjeinek sorozata. Nemes gesztus a Kodály-(emlék)évben e műsorválasztás, akkor is, ha az eredeti műveket megelőzően átíratként csendült fel 20 magyar népdal a Magyar népzene gazdag anyagából. Az átíró az est dirigense, Kocsis Zoltán, aki tehát több minőségben tiszteltet a „népek nagy zenetanára” emléke előtt.

20 magyar népdal tehát, Sümei Eszter, Wiedemann Bernadett, Brickner Szabolcs és Asztalos Bence hangján, zenekarkísérettel, majd az est második részében a Kállai kettős és a Budavári Te Deum. A műsor az utóbbi időben már-már bevett gyakorlattá vált mamut-koncertek sorában üdítően rövid, ennek ellenére sem követi ráadás (talán különös tekintettel az estet követő fogadásra?).

Annakidején Kodályék a népdalfeldolgozásokkal (többek között) azt akarták elérni, hogy a magyar zene apró gyöngyszemei polgárjogot nyerjenek a koncertterekben. Jóllehet, időközben elfogadottá vált a zongorakíséretes népdal műfaja, az érdeklődés viszont (világnagyság szolisták vagy kivételes kamaragyűttesek vendégszerepléseit leszámítva) újabban mintha a nagyobb apparátusok produkcióira, egyszersmind nagylélegzetű kompozíciókra irányulna. S bár kiderült már a gyakorlatban, hogy nagyformátumú művész szolistaként is képes uralni a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem monumentális pódiumát, mégis, e rendelkezésre álló színpad önmagában is csábítóan hat, zenekari kíséret életre hívására. Kocsis számára adott a zenekar (mondhatni: zenekara, amely képes megvalósítani valamennyi zenei elképzelését), s kétségkívül alapos ismerője ő a kodályi partitúráknak is. A különböző hangvételű népdalok gigantikus hangzó díszletek között csendültek fel. Köztük, s nem mindig az előterükben. Mert hiába a mikrofon, hiába a zenekart-áténekelni-tudás megannyi operai tapasztalata, komoly erőpróbát jelentettek a rövid tételek a szolistáknak. Népdalt „nem szokás” kiabálva, erőltetett hangon énekelni. A szöveg meghatározza a dinamikai viszonylatokat, s ezek arányos augmentálása nem fokozható a végtelenségig, hiszen az a karakter rovására menne.

Így tehát nem ritkán eltűnt az énekhang a gazdag hangszeres kíséret következtében. Ráadásul eközben akár azt is érezhettük, hogy minden történés „logikus”, a hangszeres kommentárok a saját öntörvényű útjukat járták, mely út egyes állomásain jellegzetes kodályi hangszerelés jóvoltából autentikus kodályi hangzásokra ismerhettünk. (Valószínű, hogy a felvétel-készítés megannyi lehetősége módot ad arra, hogy teljesebb hangzásképben gyönyörködhesünk – pódiumon, kompromisszumok nélkül, ezt maximumnak fogadhatjuk el.) A nyolc népdalt éneklő Sümei Eszter láthatóan törekedett állandó kontaktusra a dirigenssel, ám az igényes zenei megvalósítás szándéka néha eltávolította a népdalszerű egyszerűségtől. Wiedemann Bernadett kevésbé adta fel a népdal-hangot; számára olyannyira természetes volt a kifejezéshez szükséges agogika nagysága, hogy ez gyakran veszélyeztette a hangszerekkel való együtt-indulás pontosságát. Neki kellett talán legkevésbé küzdeni a kíséret „áténeklésével” – talán épp ezért fordított kisebb figyelmet a szöveg mindenkor érthetőségére. Az énekszólam fekvéséből adódóan kevésbé problematikusnak tűntek a Brickner Szabolcsra és Asztalos Bencére bízott dalok, ők inkább hajlottak a népdalok közvetlen tónusú megszólaltatására. Ez néha szép perceket eredményezett, máskor viszont nélkülözte a személyes megszólítotttság figyelmet indukáló hatását. A hangvétel, a kedély megjelenítéséért sokat tettek a mélyvonások, biztos alapot jelentő játékkal. A gyakran áttört hangzást a karmester tartotta kézben, a rövid melodikus szegmensekben változatos hangzáskép állt össze.

A Kállai kettős: biztos sikerszám – a siker forrását az előadók személyes „meggyőződése” fokozhatja. Ebben, mint általában oly gyakran, a Nemzeti Énekkar járt elől; nekik köszönhető a Budavári Te Deum kidolgozott előadásában a közösségi érzés egyetemességét sugárzó apoteózis.

* * *

A **Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara** a Magyar Állami Operaházban március 19-én a BTF keretében, másnap a Mahler-bérlet koncertjén adott koncertet Eliahu Inbal vezényletével. Wagnertől a

Wesendonk dalokat Németh Judit énekelte, a műsor második részében Bruckner: VII. szimfóniája csendült fel. Az első estet szép számban hallgatták külföldiek, vélhetően nagy meglepedéssel. Hallhattak egy énekesnőt, aki 2002 óta visszatérő vendég a Wagner-operák bayreuthi szentélyében, tehát anyanyelvi szinten érti-értelmezi Wagner zenéjét. A dalciklust méltó kísérettel tolmácsolta – a zenekari játékosok mintha presztízskérdést csináltak volna abból, hogy a vendégkarmestert és a közönséget egyaránt meggyőzzék: a színpadi műveknek nemcsak rendszeres előadói, hanem egyszersmind értői és kedvelői is. Megunhatatlannak tűntek ezúttal is a dalok, s kiváltképp az értékelte az interpretációt, aki ismerte-értette a német szöveget. Wagner számára maguk a szavak is zenei töltésűek; az egyes hangzók, szógyökök önmagukban is karakterisztikusak. Ennek tudatában Németh Judit érzékeny szövegmondásával speciális tolmácsként azok számára is végigélhetővé tette az érzelmeket-indulatokat, hangulatokat, akik esetleg most hallhatták először e gyönyörű muzsikát.

A zenekar teljesítményét igazából a szimfónia interpretációjáért illeti elismerés. Köztudott, Bruckner szimfonikus műveire csak ritkán, szinte alkalomszerűen irányul a figyelem reflektora. A nagyközönség inkább „látatlanban” elhiszi, hogy hosszúak, semminthogy végighallgatná őket. Ha már terjedelmes szimfóniára vágyik, akkor Mahler résztesszi előnybe (ilyen szempontból a Mahler-reneszansz csak rontott a helyzeten!). Aki mégis rászánja magát, gyakran meglepődik, ráérezve a komponista kétségkívül szépségre-törekvő szándékaira. A VII., E-dúr szimfónia, amely annakidején az igazi áttörést, az elismerést hozta meg a szimfonikus szerzőnek, mindmáig a gyakrabban játszottak közé tartozik. A szuggesztív előadások időről-időre megerősítik hitükben azokat, akik meggyőződéssel vallják magukat Bruckner-rajongóknak. Eliahu Inbal fanatizálta a közönséget, tovább népszerűsítve e kompozíciót. Elsősorban tempó-választásait kell dicsérni: mindig jutott idő valamennyi zenei gondolat végigvezetésére, ugyanakkor sohasem esett szét darabjaira a gyakran fűzfermára emlékeztető, megannyi ismétléssel

visszaulással-visszatéréssel kialakuló nagyforma sem. Bruckner par excellence orgonista, orgona-hangzásban gondolkodó muzsikós. Hangszerelése néha a regisztrálás gesztusára emlékeztet, talán épp ezért járja körül megannyi tónussal ugyanazt a zenei gondolatot. Mégis, ezúttal nem tűnt hosszadalmasnak a mű, egymást követték a hangszín-élmények, s amikor újra-hallottunk korábban (akár többször) szereplő fordulatokat, az otthonosság, a biztonság érzete, s a ráismerés öröme dominált. Kiváltképp jó volt megmerítkezni az Adagio-tétel megrendült és megrendítő atmoszférájában, s talán épp azért nem tűnt hosszúnak a mű, mert minden szegmense (formarésze) átélte, átélhető volt. Inbal varázsolt – s mint varázsló, örömmel nyugtázhatta munkája értő fogadtatását. Korábban ugyanezt érezhette, amikor közös zenei nyelvet talált az együttesrel, s partnereket a zenekari játékosokkal.

A BTF egyik haszna-jelentősége épp abban rejlik, hogy lehetőséget nyújt a hazai értékeknek a nemzetközi közönség elé tárására. Aki e koncertet (konkrétan: a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarát) hallotta, meggyőződéssel beszélhet később odahaza a magyar zenekari kultúráról, s költői-zsurnalista túlzásnak találja, ha bárki megkérdőjelezi, hogy Magyarország: zenei nagyhatalom. Még mindig.

Április 5-én hangos sikert aratott a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben a fennállása centenáriumát ünneplő **Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar**. A Jubileumi bérlés műsorán megannyi vonzó kínálat szerepelt. Ünnepi nyitány a 100 éves Magyar Telekom Szimfonikus Zenekarnak – ezt a címet adta felkérésre komponált művének Vukán György, aki valóban eleget tett annak a kívánságnak, hogy a darabban az együttes valamennyi „szekciója” bemutatkozhatson. Az irányításával felcsendülő tétel önmagában egyedi-egyszeri mű, melynek a hagyományos értelemben vett nyitányok között aligha találjuk rokonát.

A folytatásban, immár Ligeti András vezényletével, a sztár-vendégre irányult az érdeklődés reflektora, a híres svéd harsonaművészre, Christian Lindbergre. Neki szólt a kitérítő figyelem David Harsonaversenyének hallatán, melyet – miként a programfüzetből megtudhattuk – ő rekonstruált a fennmaradt zongorakíséret alapján. Nehéz lenne megítélni, hogy vajon lehetett volna-e változatosabb-kidolgozottabb zenekari

kíséretéről gondoskodni a harsona-szóló számára, mindenesetre, a zenekar az egykori „úttörő” műben leginkább csak asszisztálhatott a kétségkívül remek harsonásnak.

Nemcsak neki komponálta, hanem előadói sokoldalúságának megcsillogtatására, rá is szabta illusztratív programzenei kompozícióját, Motorbike Odyssey címmel Jan Sandström. Kétségkívül nagy ötlet a Harley Davidson „hangjának” megörökítése, ráadásul nem önmagában, hanem útközben, egyszersmind a környező táj hangulati megfestését adva. Lindberg produkciója (merthogy alkalmanként mozgás-elem is társult a kívánt hang eléréséhez) azonban nem tudta elterelni a figyelmet a zenekarról: a játékosok igazi partnerei voltak; ha kellett, a háttérben, máskor épp karakterisztikus hangkulissza biztosításával. Hogy nem tudtam maradéktalanul örülni, abban számok, adatok a véteksek. Arra kellett gondolnom: ha hihetünk a kísérőfüzet információjának („az ősbemutató óta eltelt tizenhét évben Lindberg több mint száz alkalommal szólaltatta meg a Motoros Odüsszeiát”), egyaránt irigylésre méltó Jan Sandström és Christian Lindberg. Így könnyű világhírré szert tenni... Vajon nálunk a bőség zavarával küszködünk, amikor a kétségkívül értékes kortárs-kompozíciókat kellene menedzselni? Nehéz a választás a meglévő értékes termésből?! Idehaza élő szerzőnek aligha adatik meg, hogy bármilyen műfajú darabja akár országon belül ennyiszor elhangozzon. És idehaza élő szólista sem kap lehetőséget, hogy (jelentős energia-befektetéssel megtanult) igényes/értékes/érdekes kortárs-művet ilyen csillagászati számú alkalommal előadhasson. Szerzők/szerzemények, virtuóz hangszerek egyaránt vannak – s micsoda felvirágzása indulhatna a magyar zenének! Nálunk alig jutni tovább a rácsodálkozásnál – legfeljebb akkor jut el nagyobb hallgatóság-hoz egy-egy, a hangszer/es lehetőségeit maximálisan kiaknázó (gyakran „poénos”) mű, ha előadói szólólemezre kerülhet (burrkoltan Dubrovay László Solo-sorozatának bravúros darabjaira utalok). Pazarlóan bannunk értékekkel, tehetségekkel – s talán jobb, ha nem gondolunk bele: mit érezhettek a nézőtérben élvonalbeli harsonásaink, sikeres-szerencsés kollégájuk játékát, sikerét hallgatva...

Sosztakovics: Jazz szvit No. 2-je annyiszor okoz csalódást, ahányszor hallom. Mert a címbeli beharangozás több mint félrevezető. Az informatív ismertető azonban ismét segített helyükre tenni a dolgokat: az

1935-ben komponált szvit három tételét zongorakivonatból hangszerelte Gerard McBurney, továbbá egyes tételeket Sosztakovics színpadi műveiből is „felhasználta”. Eme információk birtokában még nem lett érdekesebb a néhol esztrád-hangulatot árasztó muzsika – de az egyszeri végighallgatás után jólesően nyugtázható, hogy a hatásos befejezést követő tetszésnyilvánítás kitörő öröme bizonyára lelkesítően hat a zenekarra. A megannyi homofon ritmusú vagy épp unisono szakasz hasznos vonóspróbával ér fel, s minuciózus együtt-játékra készíti az egyes szólamokat (merthogy itt a legkisebb pontatlanság is kirívóan szól).

Miként a művek értéke és megszólaltatásuk nehézsége nem hozható arányba, úgy néha a befektetett munka és a fogadtatás sikere sem méltányos. Mindenesetre, remélhetőleg ez a siker erőforrást jelent az igényes programok megtanulásához és megszólaltatásához.

A Pastorale-sorozat tavalyi zenés színházi programjának (Mozart: Figaro lakodalma) sikerén felbuzdulva, idén a Cosi fan tutte rövidített változatát tűzték műsorra a Zuglói Szent István Zeneházban április 14-én és 15-én. Hadd bocsássam előre: a szombati előadás legnagyobb élményét számomra a közönség adta. Csak aki átélte, tud megbizonyosodni arról, hogy mindaz működik és hat, amit az értékes zenéről tudni, mondani szokás. Volt a zenének varázshatalma, fegyelmezőereje – miközben gyönyörködtetett és szórakoztatott. Bergman Varázsfuvola-filmje jutott eszembe; nem kellett volna kivételes tehetségű operatőr, hogy hasonlóan kedves-bájos közönség-képekkel dokumentálja az egyes zenei pillanatok spontán hatását. Ennyi aranyos gyereket ritkán látni... nyilvánvalóan a zene hatása alá kerültek, s éppen ezért apró nyüzsgésük sem vált soha zavaróvá. Ugyan ki róhatná meg őket, ha egy-egy komikus helyzet kunco-gást vált ki belőlük, vagy épp sürgős megbeszélőnivalójuk akad felnőtt kísérőikkel. Elnéztem őket a szünetben is: otthon érezték magukat az épületben, a nagyteremben, természetes volt számukra a koncert-szituáció – és ugyancsak meglepődtek volna, ha valaki megdicséri őket, amiért jól viselkedtek... Ilyen az igazi közönség utánpótlás-nevelés, amikor is a művészi élmény természetesen épül be a mindennapokba, piros betűssé varázsolva azokat.

A **Szent István Király Szimfonikus Zenekart** Záborszky Kálmán vezényelte, a stilizált színpadon a magyar Operaház volt

OperaStúdiójának mindinkább ismert tagjai léptek fel (Fiordiligi: Fodor Beatrix, Dorabella: Borsos Edith-Csilla, Despina: Sáfár Orsolya, Ferrando: Megyesi Zoltán, Guglielmo: Molnár Levente), s mint korábban már vizsgálódáson is, Don Alfonso szerepét a rendezés munkáját is felvállaló Ionel Pantea énekelte.

A rövidítés (és az olasz nyelvű szöveg) indokolta, hogy narrátor vezesse be a történet rejtelseibe az ugyancsak heterogén hallgatóságot. Ezt a feladatot, a színpad sarkában lévő asztalkánál (hangulatos gyertyafény mellett) Solymosi Tari Emőke látta el, egészen kiválóan. A legkisebbek is kedvtelve hallgatták a számukra is érthetően elmondott „mese” fejezeteit és a jellemzően előadott zeneszámokat. A „tömegjelenetek” kórusait éneklő fiatalok színpadon láthatóan élvezték feladatukat, magukénak érezték a produkciót, s noha hanganyaguk aligha tette érdemessé őket a feladatra, Don Alfonso „játékmester” úgy inspirálta őket, hogy életszerű színpadi jelenlétiük feledtette a hanghiányosságait.

A zenekari játékosok, vezető karmesterükkel, kettős feladatot teljesítettek: Mozartot játszottak, egyszersmind énekeseket kísérték. Hol egyik, hol másik sikerült jobban – de nyilvánvaló: az itt szerzett tapasztalatok kamatozni fognak további munkájukban. Ugyanakkor, egészen rendkívüli többlétehez jutottak: részesei lettek a Játéknak. Tehát, személyesen érdekeltté váltak az előadásban; a szerzői szándékot nem csupán az írott kotta megszólaltatása által továbbították, hanem „kreatívabban” vehettek részt a produkcióban. Ilyenkor önkéntelenül is érzékenyebben hallgatják egymás játékát, tehát a pontosság nem mechanikus (bár az sem kevés néha!), hanem érdemi, már-már kamarazenei érzékenységgű. (Ráadásul, alkalmanként a színpadi látvánnyal is kapcsolatot tudtak tartani.) Egyetlen alkalommal, a nyitányban érződött csupán, hogy bizonyos hangszerek képtelenek a kívánt tempóban megszólaltatni szólamuk valamely részletét. Karmesteri mérlegelést kíván, hogy a szikrázó-sziporkázó atmoszféra érzékeltetése fontosabb-e (nyilvánvaló-kihallható hibákkal) vagy érdemes inkább mértékeltébb tempóban, még kidolgozottabb előadással hasonló hatásra törekedni.

A színpadot Ionel Pantea uralja, ami ebben az esetben jogos és indokolt; ő a cselekmény mozgatórugója, játékmester és bábjátékos is egyben. Rendezőként nyilván arra törekedett, hogy „megmozgassa” az

énekeseket. Ám a színpadi jelenlét és a mozgáskultúra csak részben tanítható; instrukciói nyomán néha már-már ripacszkodással fajult a (színpadon jogosan felnagyított) gesztusok némelyike. A színpadi jelenségként tetszetős Sáfár Orsolya álruhás megjelenései (doktorként és jegyzőként) például hangilag indokolatlanul túlkarikírozottak voltak. Mert világok választják el egymástól a viccest, a neveléséget, a tréfát és a hasonlót – s kérdés, meddig érdemes elmenni; meddig lehet úgy elmenni, hogy a színpadi látvány és megszólalás ne váljék öncélúvá. (Hogy ideális esetben a kevés is sok tud lenni, azt szemlélteti Pantea szerepformálása. Néha egy apró kézmozdulat, egy szemöldök-mozdulat, egy homlokráncolás, pillanatnyi megtorpanás egy mozdulat közben – s valamennyi néző olyannyira beavatott lesz a színpadon ki nem mondott érzelmek-indulatok világába, mintha hosszas elemző tanulmányokat folytatott volna. De ez az, amit nem elég tanulni-tanítani, ehhez elementáris tehetség is szükséges!)

Ugyanakkor, nem hallgatható el, hogy az opera eme rövidített változatában szimplifikálódott a tartalmi „mondanivaló” is. Mert ha arról és csak arról szólna Mozart a remeke, ami elhangzott, jogosnak tarthatnánk Beethoven értetlenkedő felháborodását, amiért az isteni Mozart, meggondolatlanul, ilyen „alantas” témákhoz pazarolta zseniális muzsikáját. Pedig, több évszázad tanúsága szerint, korántsem erről van szó.

* * *

Színvonal-crescendo: így jellemezhetnénk a **Danubia Szimfonikus Zenekar** április 14-én a Zeneakadémián rendezett koncertjét. Lukács Ervin vezényletével Mozart „Prágai” szimfóniáját játszották, González Mónikát kísérték Beethoven koncertáriájában, az Ah perfido!-ban, majd Schubert „nagy” C-dúr szimfóniáját adták elő. A közreműködők ismeretében a Mozart-mű (legalábbis nyitósámként) elhibázott vállalkozás volt, a koncertaria műsorra tűzésének elsősorban ritkaságértékét díjazhatjuk, ám a Schubert-mű megszólaltatása maradandó élményt okozott. (Talán a Mozart-szimfónia próbán szerzett tapasztalatai is itt értek be?) Itt érezhettük az első pillanattól az utolsóig az előadói nagyságrendeket. Hogy a karmester minden kérését képes (értőn) teljesíteni a zenekar – és hogy az elképesztő műismerettel rendelkező dirigens folyamatosan aktív kottaolvasásra készíti a játékosokat. Mert piano és piano

között felmérhetetlen különbségek lehetnek; eltekintve attól, hogy ugyanaz a dinamikai utasítás relatíve más hangerőt jelent a különböző hangszereknél, korántsem mindegy, hogy miért került az adott helyen a kottába eme előírás. Vélhetően kölcsönösen inspirálta egymást a zenekar és vendégkarmestere; Lukács Ervin minden apró mozzanatra kiterjedő, részletező-alapos instrukciói mellett állandóan koncentrált a folyamatokra is – a karmesteri figyelem pedig valamennyi hangszercsoport (szólam illetve szólista) játékosait szólisztikus rangú, megformált megszólalásra készítette. A minőség próbája: a monumentális mű korántsem hatott fárasztóan. Lebilincselő volt és elragadtatást keltő – a közönség úgy gyönyörködött, hogy közben észrevétlenül elszaladt az idő. És a lelkes tetszésnyilvánítást megköszönő muzsikusok arcán is látni lehetett: tudják, kiérdemelték a vastapsot. Külön említést érdemel, remek szólamvezetővel az élén, a csellószólam: hangszínben-tónusban érzékenyen megkülönböztetetten játszottak attól függően, hogy pusztán basszus-funkciót töltenek be, melodikus fordulat hordozói, vagy tematikus anyagot szólaltatnak meg.

A Schubert-szimfóniában alig-alig volt pontatlan belépés (illetve hangindítás), ami a Mozart-szimfóniában gyakran előfordult; a különböző dinamikájú csúcspontok mindig magukban hordozták a folytathatóság lehetőségét (akár lekerékítéssel, akár következő frázis megszólaltatásakor formai felület képezésével). Önkéntesebbnek hatott a zenére figyelés (ami a játékosok tételek közötti „lazításakor” is észrevehető volt) – és ezáltal sikerült elérniük, hogy a nézőtéri alapzaj is minimálisra csökkenjék. De a „csendek” között is van érezhető különbség; Mozart zenéje alatt jólnevelt-fegyelmezett volt a közönség, Beethoven koncertáriájában érdeklődő figyelem jutott a szólistának, míg a Schubert-interpretációnak maradéktalan műélvezetet köszönhetünk. Köszönjük!

* * *

A Megérthető ZENE családi hangversenysorozat záró matinéján, április 15-én Vajda János: Szent Péter meg a zsoldosok című oratorikus scherzóját ismerhette meg a közönség. E sorok írója első ízben vett részt Hollerung Gábor karmesteri magyarázattal bevezetett műismertetésén. A megkülönböztetett érdeklődésre az adott okot, hogy kortárs-kompozíciót kínált a program. Az előző napi közönség-élmény után érhetően

ismét tanulságosnak tűnt körülnézni a Zeneakadémia nagytermében. Szinte ugyanaz a korosztálybeli kettősség figyelhető meg: nagyszülők és unokák. Túl a nyilvánvaló magyarázaton (szülők nem érnek rá), örvendetes „jelzés”-értéke van ennek: vélhetően azok a felnőttek viszik a legifjabbakat a muzsika szentélyeibe, akik maguk értékes zenével „fertőzöttek”, tehát gyermekeiket is vitték, hanem azok is, akik ezt annakidején elmulasztották. Csak abban reménykedhetünk, hogy a többségében komolyzenétől távol felnevelkedett generáció megsejt valamit e hiányból, s amire nagyszülő lesz, azt akarja: részesüljenek az akkori fiatalok mindabból, ami neki nem jutott.

Vajda János a Honvéd Férfikarnak és a **Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekarnak** szánta e művet, akik tehát a „tulajdonos” bennfentességével avathatták be közönségüket a mű rejtelmeibe. Szólistaként Grünfelder Csabát (Szent Péter) és Geiger Lajost (Úr) hallhattuk.

Hollerung Gábor igazi házigazda módján kedves közvetlenséggel szólítja meg a közönséget. Előadását azonban, némely sport-teljesítményekhez hasonlóan „tartalom” és „kivitelezés” szempontjából külön kell értékelni, mivel jelentős eltérés figyelhető meg.

A tartalom: remek. Jó érzékkel ad alapinformációkat (anélkül, hogy restelkednie kelljen annak, aki ezt se tudta), mindennek, amit mond értelme és jelentősége van. (Konkrétumot csak egyet igazán illet volna tudnia, azt hogy mikor mutatta be e kompozíciót együttesével!) Amit mond, nem adathalmaz, az információk kapcsolódnak egymáshoz. Egyetlen terminológiai apróság: túlzott szimplifikálásnak hat, ha olyankor is közhelyekről beszél, amikor nyilvánvalóan zenei köznyelvi fordulatokra gondol. (Ha Pernye András e tárgykörben is alapvető jelentőségű „Előadóművészet és zenei köznyelv” című kötetének ismerete nélkül tette, zenetörténeti lényeglátása dicséretes – de az említett munka olvasója még plasztikusabban tudná ugyanazt a gondolatot közvetíteni.) Külön öröm, hogy az előadásába olyan zenei illusztrációkat tervezett, amelyek érdemben segítik a hallgató zeneértését. Más kérdés, hogy az énekelt illusztrációk színvonala méltatlan volt, egy- és többszólamú szemelvények esetében egyaránt.

Éppen a minőségi tartalom készített arra, hogy kifogásoljam az előadásmódot. Szépség a közvetlen stílus – de egy bizonyos

mértéken túl káros. Amit hallottunk: diktáfonról azonnal szövegszerkesztetté varázsolható nyersanyag, riportként – épp a világos tartalmi felépítettség és tagolás következtében – ideális anyag „vágáshoz”. Így viszont nyersanyag került közönség elé!

Aki többé-kevésbé járatos a zenetörténetben, a nagyforma ívét figyelte – de aki folyamatosan figyelt, azaz, figyelni akart, az csakhamar belefáradhatott. Mert a szagatottság, a zenészek többségére sajnálatosan jellemző pongyola előadásmód pódiumon már nem menthető. (Aki már tartott kötetlen előadást, tudja: gondolatai előbbre járnak, tehát kevesebb figyelmet fordít az éppen elmondandóra... – rangos ismeretterjesztő számára azonban kötelező a kontroll!)

Mindenesetre, a figyelmi grafikon sajátosságait szem előtt tartó tervezésnek hála, a hosszabb – rövid zenei részletekkel illusztrált – előadás és szünet után a rövidebb, oratorikus scherzoként megjelölt kompozíció tartalmas programnak bizonyult. Nagyon jó, hogy a szöveget – Hans Sachs versét Mann Lajos fordításában és kiegészítésével – kézhez kapta a közönség. Tájékozódhatott a mű nagyformáját illetően, és amikor (nagyritkán) nem lehetett érteni a szöveget, akkor is tudhatta, hogy mit énekelnek.

Maga a mű, remek humorával, azok közé a kortárs-kompozíciók közé tartozik, amelyeket bármikor, akár korlátlan számban kedvünk támad újrhallgatni. Mivel a hangszeresek is tudják, miről szól, az egyes szólamok játéka mikor milyen rangban-funkcióban szerepel, megkönnyítik az árnyos hangzaskép kialakulását. Egy szűkmenetes imitációt aligha vettünk volna észre, ha az előadásban nem kerül külön bemutatásra; ennek okát abban kereshetjük, hogy azonos fekvésben játszik a csellószólam és énekel a férfi-szólam. (Ha a hangszer sok, nem lehet áténekelni, tapintatos dinamikával viszont jelentéktelenné vált. Mégis hallottuk, hiszen – értő műélvezetre előkészítve már vártuk...)

És kerüljön megfogalmazásra a tény: azok (és csak azok) a (gyermek illetve ifjúsági) hangversenyek jelentősek a közönség-nevelés szempontjából, amelyek elvárják a fegyelmezettséget. Amikor a gyerekek tudatáig nem jut el, hogy hol vannak, tehát jó esetben játszóházzá minősítik a koncerttermet, bármennyire szívesen jönnek „hangversenyre”, a zenehallgatás lényegéhez nem jutnak el. Kulturált környe-

zetet kapnak szabadidős foglalkozáshoz – közben pedig nem kerülnek közelebb a zenéhez. Mind az opera-előadás, mind a családi koncert azt példázta: mindennemű drill nélkül, pusztán az értékek erejével lehet figyelmet kelteni, önkéntes csendet teremteni. Így nevelődik értékes közönség – s minden bizonnyal sokan megtanulták e koncerten is Vajda János zeneszerző nevét.

* * *

Kodály-koncert, ismét. Ha nem sokalljuk, sőt, örömmel fogadjuk, az előadókat minősíti, s utólag elgondolkodtat: hogyhogy máskor alig-alig hallhattuk élő előadásban az idei jubiléus remekeit. A **MÁV Szimfonikus Zenekar** Lukács-bérletének hallgatóit már a műsor előkészítette: „Ünnepi Kodály-est”-et ígért az április 18-i program. A lebonyolítás nem volt épp zökkenőmentes: a Felszállott a páva után bizonytalankodott a közönség, szünet van-e már – a rendszeres koncertlátogató arra voksolt, hogy a Budavári Te Deum önmaga kitölt egy félidőt. Utóbb beigazolódt: jogos volt a műsor-elosztás, hiszen a Jézus és a kufárok című vegyeskar után a visszarendezés épp elegendő „cezúrának” bizonyult, hogy megújult figyelem jusson a zárószámra. A MÁV Szimfonikusok partnere ezúttal a Debreceni Kodály Kórus volt, szólistaként Szabóki Tünde, Gál Erika, Mukk József és Rácz István lépett fel. Az est dirigense, Gál Tamás a kórusmű vezénylését az énekkar vezető karmagának, Gyüdi Sándornak engedte át.

Erre az estre „Kodályt hallgatni” jöttünk – az elsősorban felvételekről ismert műveket „élőben” meghallgatni. Nem interpretációtörténeti adalékot vártunk, szokatlan-meglepő értelmezést, hanem egyszerűen értékes zenét. Ettől a várakozástól lett ünnepi a hangulat, s ezért is fogadta az indokoltnál nagyobb-lelkesebb taps valamennyi műsorszámot. Bár alkalmi hibákat szép számmal lehetne sorolni, ezúttal dominált a zenehallgatási kedv. Ilyen közönségnek jó lehet játszani – nincs különösebben nagy tét, megmérettetés, ugyanakkor, a megelőlegezett bizalomnak érdemes megfelelni. Valahogy „normális”-nak tűnt minden, működő kulturális élet illúzióját kelve. Ilyenkor nem kell viszonyítani, méricskélteni, szempontokat keresni/találni, kulisszatitkokkal foglalkozni. Az előadó játszik – a hallgató hallgatja, s hallja mindazt, amit a felcsendülő zene közvetít. És jobb emberként távozik – vagy legalábbis, jobban érzi magát a bőrében.

Fittler Katalin

CD-kritikák

Fagott-varázs

Fagott-varázs – e kifejezéssel egyaránt jellemezhető Vizsolyi Lívია mindhárom lemeze. Igen, nem tévedés: a fagottművész, aki mellett, hogy a szegedi Szimfonikus Zenekar szólamvezetője, tanít és a lehetőségekhez képest rendszeresen koncertezik. Tehát, életét állandó fagott-közelségben éli. Miként második CD-je rövid kísérszövegében olvasható, „a fagott a hivatása és a hobbjá”.

Az egyik korong két koncert felvételéből készült – ennek tanúsága szerint élményekkel gazdagon távozhatott a 2004. december 1-jei és 2005. október 15-i est közönsége (honnan is? – a felvétel helyszínéről nem értesít a – szűkszavú és kevésbé informatív – kísérszöveg). „Faltól-falig” muzsika, kívánczik hozzá szlogenként. A minőséget mi sem bizonyítja, mint hogy a műsor „vegyessége” nem zavaró; Telemann, Benedetto Marcello, Lalliet, Gordon Jacob, Fucik, Ibert, Debussy, Glier, Csajkovszkij, Chopin, Ridout, Francaix és Pierne darabjai (eredetiek és átíratok) egyaránt élvezetes hallgatnivalót jelentenek.

A második korong érdekesség-hajhászó körunkban is ritkaságnak számít; sokan bizonyára e felvételtől értesültek arról, hogy van „Szegedi Fagott Trió”. Igen, három fagottos társulása, akik – lévén a 3 fagottra szánt művek mennyisége csekély – átíratokkal gondoskodnak a maguk számára játszanivalóról. Belházy Gyula és Hotzi Zoltán Bach- és Mozart műveiből illetve azok tételeiből válogatott olyanokat, amelyek három fagotton is jól hangzanak, a további helyet G. Hartley és J. Weissenborn darabjai (illetve tételei) töltik ki. A hallgató örömét csak az rontja, hogy hiába keres információkat a műveket illetően...

Nem változik ez a helyzet a harmadik korong esetében sem. Az utóbbi kettő vélhetőleg

„stúdiófelvétel”, azaz nem közönség előtt készült. Erre következtethetünk abból is, hogy a felvételnek ezúttal nemcsak a helye, hanem az időpontja sincs feltüntetve. Az egyetlen tárgyszerű információ, hogy Vizsolyi Lívია Püchner-fagotton játszik.

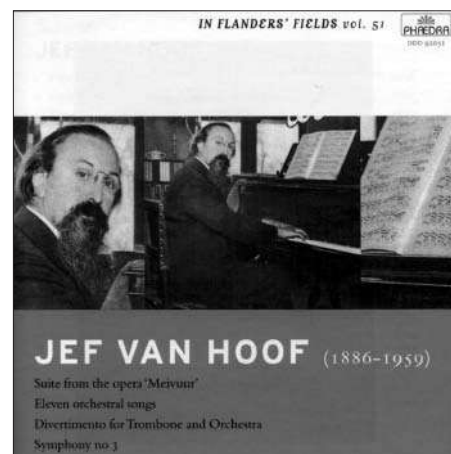
E kiadvány műsorán francia szerzők (kamará) művei szerepelnek, Boismertier, Devienne és Saint-Saëns darabjai (az átírat esetében a készítőjének nevét homály fedi). Nyilvánvaló, hogy ezúttal (is) Vizsolyi Lívია a főszereplő. E tény nyilvánvaló – nem szorul semmiféle külsődleges kihangsúlyozásra. Nem lenne szükség arra, hogy a hallgató úgy érezze, a fagottos és a többiek játszanak. A zongorakíséretes szonáták esetében érdemes lett volna tovább kísérletezni a „mikrofonozással”, tehát kikísérletezni, hogy milyen (technikai) körülmények között érvényesül ideálisan a szólóhangszer és kíséretének összjátéka. Mert nem szerencsés, ha a billentyűs hangszer úgy kerül alárendelt szerepbe, hogy játéka mindegy akusztikus háttérre degradálódik. Nyilvánvaló, hogy Vizsolyi Líviahoz hasonló muzsikussal öröm az együtt-muzsikálás – nos, ez „nem jön át” az esetek többségében. A felvétel-készítési rutin hiánya a partnereknél, vagy épp a túlzott felelősségérzet lehet a hibás abban, hogy például Devienne érdekes összeállítású kvartettjében (fagott, hegedű, brácsa és cselló) nem jelentenek külön élményt a faktúra hangszín-lehetőségei. A hattyú, Az állatok farsangjának eme megunthatatlan tétele ezúttal hárfakísérettel csendül fel – mégsem kelti a ráadások többlet-örömét (sejthette a műsor sorrendjének kialakítója is, hiszen búcsúzó számnak a zongorakíséretes Románc-tételt választotta, ugyancsak Saint-Saënstól). A leginkább felszabadult együtt-muzsikálást Boismertier oboára és fagottra szánt Szonátájában hallottuk, ahol Vizsolyi partnere a tőle megszokott szép hangon játszó Dienes Gábor volt. A felvétel zongoristája, Zsigmond Zoltán talán kissé túlzottan fegyelmezett előadásával nem volt ideális partner a fagottosnak, aki személyes-deklamáló játékaival igyekezett megcsilantani a humoros effektusokat. A szólamok korrekt megszólaltatása akadályozta a vonóspartnereket abban, hogy mindig érzékenyen reagáljanak a fagott-szólam már-már beszédes fordulataira. Az oldottság kevesellhető Baranyi Anikó, Kálmán Csaba és Kőrösi Anikó játékaiból – talán közönség előtt könnyebb lett volna?... Natasa Gorbunovát a hárfaszólam kötötte le, nem merte felvállalni a partnerkapcsolatot a dallamjátészó hangszerrel.

Ennyi kifogásolnivaló?! Mégis pozitív irányba lendül ki a mérleg mutatója, hiszen a hallgatnivaló korántsem minősül háttér-zenének (magára irányítja a figyelmet), akinek pedig hasonló kamaramuzsikálásra van lehetősége, bizonyonnyal kedvet kap ahhoz, hogy maga is megszólaltassa a felhangzó darabok egyikét-másikát. A megjegyzések elsősorban a felvételkészítés technikai/ akusztikai feltételeit érintik – s közvetve arra céloznak, hogy a felvételt is (pódiumon csakúgy, mint hangrögzítés céljából mikrofon előtt) gyakorolni kell, tehát arra sarkallná a szólamukat tudó, a műveket alaposan ismerő hangszereseket, hogy merjenek „játszani”. Mert a hangszerjáték akkor is játék kell, hogy legyen, ha kamarazenélünk. Társasjáték, melynek nem egymás ellen, hanem együtt lehet siker/eredményt elérni. Ezt pedig az olyan kiváló muzsikustárs, mint Vizsolyi Lívია, önmagában szavatolja.

A Pannon Filharmonikusok – Pécs Jef van Hoof műveit játssza

A Phaedra cég „In Flanders’ Fields” című sorozatában több szerzői korongot szentel Jef van Hoof (1886–1959) kompozícióinak. Az 1. és 4. szimfóniát a Flamand Rádió Zenekara játszotta, a következőkben a Pannon Filharmonikusok kaptak felkérést. A 44. korongon az 5. és 6. szimfónia szerepel, a közelmúltban megjelent felvételen (51.) a szerző szimfonikus termését a 3. szimfónia képviseli, továbbá harsonára és zenekarra komponált Divertimento és az opera-részletekből összeállított Meivuur szvit. A programon – miként az előző lemeznél is – zenekar-kíséretes dalok is helyet kaptak.

A felvétel Pécsen készült, tavaly júniusban. A zenekarnak aligha jelentettek technikai-zenei problémákat a kompozíciók. A népdalszerűsége törekvő vokális darabokban alá-

rendelt a kíséret szerepe; ilyenkor a szólistával (Ann De Ranais-val) való együttműködés lehet tanulságos vagy épp élményszerű, s emellett eleget tehetnek a kihívásnak: mindent „kihozni” a partitúrából, tehát szinte kamarazenei érzékenységgel adagolni a dinamikát. Hamar Zsolt tehát akár mintegy bemutató tanítás mintájára brillírozathatta együttesét. (A program magyar vonatkozású érdekessége: négy dal Giza Ritschl szövegére készült, aki magyar származású, s cirkuszi artistaként települt ki Hollandiába.)

A Divertimento harsonaszólját éneklő hangon szólaltatta meg Ivan Meylemans, így a kompozíció mintegy szöveg-nélküli nyitányát jelenti a következő vokális blokknak.

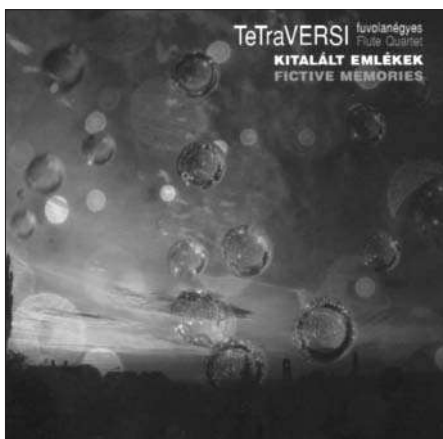
A Szimfónia monotematikus nyitótétele kifejezetten formaérzék-fejlesztő, a lassútételben a fúvós-szóloknak a hangzás egészében való elhelyezése jelent zenei feladatot. Kétségteljesen a ciklus legfurcsább tétele az 5/4-es Scherzo. A kezdő g-moll hangnem elgondolkodtató, mennyi benne az irónia, a groteszk-fanyar hangvétel. Mindenesetre dicséretes, hogy Hamar Zsolt nem hajsolja hatásvadászon a tempót – ezáltal viszont tompul a kontraszt-lehetőség, hiszen az előzmények korlátozzák a finálé tempó-lehetőségeit.

A műveket hallgatva, fontos nem elfeledkezni arról, hogy a 20. században keletkeztek. (E szimfónia bemutatójára például négy évvel Bartók halála után került sor.) Belgium, mint „sziget”, ahol a helyi hagyományok élnek, s azok ismeretében komponál e zeneszerző, anélkül, hogy a világban zajló zenei (stiláris) jelenségekre reflektálni kívánna. Felvállalt zenei ízlés (anyanyelv) parancsol tiszteletet a külföldi hallgatónak – s ad további adalékot ahhoz a tényhez, hogy a később többé-kevésbé általánosként leszűrt „korstílus” csak erőteljes tónus azon a palettán, melynek legkülönbözőbb árnyalatai helyenként akár kizárólagos érvényre tehetnek szert.

Tanulságos tehát az ilyesfajta „kirándulás” az előadók számára is – ráadásul, remélhetőleg nemcsak a hanglemezkatalógusokba kerül nevük, hanem – a külföldi szerző műveinek népszerűsítése által – a nemzetközi hallgatóság tudatába is.

A TeTraVERSI fuvalanégyes felvételéről

A szellemes névhez szimpatikus kamaragyüttes tartozik: Ittész Gergely valamint három egykori tanítványa, Balog Evelin, Nagy Katalin és Paczolay Judit. Mégsem csupán „mester és tanítványai” kapcsolatáról van szó, hanem joggal jut eszünkbe a Pygmalion-történet. A művész-tanárokká vált fuvalások

olyan minőséget képviselnek, amely méltó kamarapartneri kapcsolatot teremt a remek hangszeresek között, ugyanakkor egészen kivételes az a gondolkozásmódbeli azonosság, amely bizonyítja: Ittéstől meghatározó jelentőségű tudásanyagot kaptak diákjai. Ezalatt korántsem a hangszerjáték minél magasabb szintjének elérésére gondolok, hanem arra a késztetésre, hogy mindig-mindenkor képesek legyenek áttekinteni a kompozíciókat, tehát saját szólamukon túl alaposan ismerjék azt a környezetet is, amelybe ágyazódik a játékuk. Ez az intellektuális tudatosság, s a zene-értelmezés állandóan aktuális szándéka avatja élmennyé a fuvalanégyes játékát.

Az éremnek az egyik oldala megmutatja: a diákok azt a nyitottságot is átörökölték tanáruktól, mellyel a hangszeres művész kihívásnak tekinti a technikai nehézségeket, a zenei komplexitást, ráadásul nem szűkíti le (idő előtt) a kínáló repertoárt (sem stilárisan, sem más szempontokból). Úgy tűnik, életre-szólóan megjegyezték, magukévá tették ezt a tanulságot. Az érem másik oldala szakmailag mérhető minőségeket tartalmaz: előadásukban minden tétel jól felépített, minden melodikus szegmens megformált, az összhangzás dinamikailag gondosan berendezett. A karakterek azonnal plasztikusan érvényesülnek, a zsánerek olyannyira hangulatosan csendülnek fel, hogy – a címek ismerete nélkül – ki-ki akár saját történetet is kitalálhat hozzájuk.

A Kitalált emlékek címmel megjelent korong, a FON-TRADE MUSIC tavalyi kiadványainak egyik legértékesebbje (FTM 0032) két részre tagolódik. Az elsőben Ittész Gergely átiratában történeti zenék csendülnek fel, Bachtól napjainkig, stiláris és hangulati sokféleséget mutatva fel. Nyolc szerző, akik nevének felsorolása önmagában sejteti, hogy keresztmetszetről van szó (Bach, Haydn, Grieg, Satie, J. Strauss, Joplin, Ellington és Parker). A második fejezet a kortárs-komolyzene határainak tágasságára hívja fel a figyelmet. So-

mos András, Michael Hanes, Pierre Csillag és Mike Mower művei hasonlóképp meggyőzően szólnak, mint a hangszeres átíratok (a hangszeresítés nem a fuvalán könnyen-hatásosan játszhatóság szempontjának tesz eleget, hanem egyúttal feltérképezi a fuvalán/fuvalákon megszólaltatható hangzás határait is). Mower darabját hallgatva, könnyű belátni, hogy a szerző nem lehet más, mint – jazzvirtuóz! A korong programja tehát afféle „szemelvények a világ-zene-irodalomból”.

A történeti zenén nevelkedett fuvalások könnyedén veszik az akadályokat. Annyira azonosképpen gondolkodnak, formálnak, olyannyira ugyanazt olvassák ki bármely kottaképből, hogy a hangzás homogeneitása már-már öncélúan is gyönyörködtető. Szép, kollegiális gesztus, hogy a lemezen hallható darabokat különböző szólamfelosztásban játssák – és hasznos, hogy erről a kísérőfüzet tájékoztatja az érdeklődőket.

A négy fuvalaművész zenekarokban, kisebb-nagyobb kamaragyüttesekben és szólistaként is játszik – s hogy a tanítás gyakorlata mennyire nem csupán „szükséges rossz”, kegyelmező másodállás, azt igazolja a TeTraVERSI léte. Egyúttal azt is példázza, hogy van mód és lehetőség az utánpótlás kinevelésére, csakúgy, mint a generációk közti szakadék áthidalására. Ráadásul muzsikálásuk kedvcsináló a kamarazenéléshez, az aktív zenéléshez, hiszen a darabokat hallgatva érezzük a játék-örömet.

Fenyő László a Kronberg Academy felvételén

Az 1993-ban alapított Kronberg Academy az ifjú tehetséggondozás egyik fellelvára, Kronberget 1997-ben nem kisebb művész, mint Msztyiszlav Rosztropovics nevezte a csellóvilág fővárosának. Számos fesztivál, mesterkurzus, kamarazenei rendezvény és verseny után CD-felvételekkel járul hozzá Kronberg felfedezettjeinek további népszerűsítéséhez a

MusiKado. „The Vision” – e címet kapta a sorozat, melynek első korongján a Kronberg Academy által rendezett 2004-es Nemzetközi Pablo Casals Csellóverseny győztese, Fenyő László játszik, Oleg Polianski zongorakíséretével.

A sorozat-indítóknak megkülönböztetett figyelem jut – ugyanakkor rendkívüli felelősség is hárul rájuk. Aki már hallotta Fenyő Lászlót gondolkáznia, jogosnak tarthatja a választást, s vélhetőleg a kísértő/partner személyét is hasonló körülményekkel szemelték ki. Polianski életrajza sikeres pályakezdestről tanúskodik, adottak tehát az alapfeltételek egy remek felvételhez. A műsorukon szereplő az 1920-as és 30-as évekből származó művek (átiratok) kiválóan alkalmasak arra, hogy általuk megmérgettsenek az időközben már nemzetközi ismertségre szert tett művészek.

J. S. Bach: Három korálelőjátéka Kodály átíratában, ebben az interpretációban visszacsapó érzéseket kelt. Az eszményi szépségű csellóhanghoz az egyes tételekben más-más hangzás-elképzeléssel társul a billentyűs hangszer: néha orgonahangzásra emlékeztet, máskor szinte csembalószerű. A szélsőséges hangszín-karakterizálás kétségkívül tudatos elképzelésre vall, azonban furcsa-elidegenítő hatású, ahogy figyelmen kívül hagyja a csellószólamot, azaz, nem reflektál rá. Mégis, Fenyő László játéka ráirányítja a figyelmet arra, hogy a három tétel a „hangszerelés” által méltán tekinthető Kodály-kompozíciónak. Öröndetes a két művész összjátéka Bartók I. rapszódiajában, melynek interpretációját az avatja élménnyé, hogy egyetlen indifferens, funkciótlan (értelmezetlen, pusztán lejátszott) hang sincs benne. Sőt, lendülete magávalragadó az első hangtól az utolsóig. Itt magasrendűnek érezzük Polianski érzékenységét; játéka szervesen simul a zenei anyanyelvén megszólaló csellistáéhoz. Annál érthetlenebb az a felfogás, amellyel Sztravinszkij Olasz szvitjét játszsák. A Pulcinella pregnáns részletei öncélú értelmezésben szólnak, mintha nyersanyagoknak tekintenék a kottát, mintha „rájátszanának” a karakterekre (nem bízva azok elementáris erejében, hatásában). E tételeket hallgatva, nehéz szabadulni a gondolatától: az ilyesfajta szubjektív interpretációk készíthették Sztravinszkijét annakidején megdöbbentő megjegyzésekre az előadók jogait/kötelességét illetően... Lehet, hogy mindebben akusztikai tényezők is közrejátszanak; a felvétel készítői korántsem ideálisan helyezték el a térben a két hangszerest. Ugyanakkor, e bizonytalankodásnak nyoma sincs a záró műsorszám felvételében. Sosztakovics d-moll szonátája (Op. 40) úgy szólal meg, hogy minden hangját (gesztusát, rezdülését) „szentírás-

nak vesszük”, s vélhetően nemcsak azért, mert ritkán hallható, kevéssé ismert műről van szó. A formai felépítés, az alkotórészek helyének-funkciójának kristálytisza értelmezése egyszerre gyönyörködtet és ad intellektuális élményt.

Mindent egybevetve; magasra állították az előadók a mércét a sorozat első korongjával. Nehéz lesz hosszú távon hasonló színvonalú folytatásról gondoskodni (kiváltképp, ha megvalósul a terv, évente két hangfelvétel megjelentetésével).

A Magyar Zongorás Trió világpremier-felvétele

Úgy tűnik, a Magyar Zongorás trió az első CD-felvétele után (melyen Csajkovszkij: a-moll triója szerepel) világpremierekre specializálja magát. 2005-ben Bossi-műveit népszerűsítették, most pedig Christian Palmer (1811–1875) négy művét örökítették meg. A szerző munkásságának csak egy szelete a zeneszerzés; teológus-lelkész, egyetemi tanár, emellett a zenei élet különböző területein tevékenykedett. A triókat ötvenes éveiben komponálta a zongorás triókat, családi használatra – így nem véletlen, hogy kéziratok forrásból lehetett csak hangzó életre kelteni őket.

A házimuzsikálás gyakorlata vélhetőleg késleltette a komoly és szórakoztató zene szembeállításig fajuló külön világának kialakulását; a nagy formátumú kompozíciókból legfeljebb a műgondot kívánták átvenni a kisebb léptékű és formátumú darabokhoz a szerzők. Olyasfajta „kis világ” ez, melynek a határokig való feltérképezése, bejárása nem cél – csakúgy, mint a hangszerek kifejezőeszközeinek kiaknázása. Harmonikus, konfliktus-mentes mikrokozmosz, a festészeti enteriőrök megfelelője kel hangzó életre a tételekben.

Parker triói olyan művek, amelyek valószínűleg sohasem kerültek megmértetésre, s

amelyek bevallottan kis közösség számára készültek. A szerző kétségkívül tájékozott volt a múltbéli zeneirodalomban és ismerte saját kora kamarazenei termését is. Vélhetőleg leginkább Mendelssohn darabjai feleltek meg személyes ízlésének. A családi együtt-muzsikálást nyilvánvalóan ünnepi alkalmaknak szánta, amikor közösen örülhetnek a közösen megszólaltatott, gyönyörködtető zenének. Tehát, olyan szólamokat komponált, amelyek nem haladták meg szerettei hangszer tudását, ugyanakkor együtthangzásuk mégis imponáló. Az unisonók karakterizált alkalmazása egyúttal hangszerelési effektusnak is hat. Feltehetőleg tudatosan ügyelt arra, hogy mindhárom előadó elégedett legyen a szólamával.

Most kivételes helyzetbe kerültek a kompozíciók: három olyan művész szólaltatja meg őket, akik trióként is csaknem két évtizede muzsikálnak együtt. Profik, akiknek különösebb „kihívást” nem jelentenek e darabok – ám annál több lehetőséget adnak interpretációs remeklésre, mindenkorri pregnáns karakterizálással. A kamarazenei érzékenységnek köszönhetően felelősségteljesen alakítják ki a szólamok dinamikai arányait. Előadásuk tényleges értékét az a műgond jelenti, mellyel aprólékosan felszínre hoznak minden olyan mozzanatot, ami gyönyörködtető lehet, tehát minden alkalommal „jelenidejűsítik” a megszólaltatást. Ilyesmire akkor és csak akkor képes előadó (illetve előadó-együttes), ha tényleg szereti a játszanivalót, tehát nem unja a már ismert/tudott újbóli megformálását. A Magyar Zongorás Trió számára az együtt-muzsikálás: zenei létezés mód, melyben egyaránt felelősségteljes bármely faktúra megszólaltatása.

A látszatra „könnyű” darabok előadásának veszélye egyébként épp abban rejlik, hogy a művész egy idő után ráunhat, vagyis, megfedelkezhet a mindenkorri változó hallgatóságáról, arról, hogy közöttük bizonyára minden alkalommal vannak olyanok, akik épp akkor találkoznak először a művel. Fokozottan érvényes ez a veszély felvétel-készítéskor – itt olyan intenzív jelenlétet kell biztosítani, ami az immár rögzítettnek akár végtelen számú ismételt visszahallgatására teszi alkalmassá még a köznyelvi zenei szokínccsel csupán hétköznapi „gondolatokat” megfogalmazó tételeket is. A Magyar Zongorás Triónak (Modrián József – hegedű, Rádi Ildikó – gordonka, Szentpéteri Gabriella – zongora) ez sikerült. A „rangos szereposztás” teszi indokoltá a kétségkívül harmonikus (akár háttérzeneként is hallgatható) darabok hangfelvételen történő rögzítését.

Fittler Katalin

Böhm-iskola

BACHRICH ZSIGMOND

(1841. január 23. Zsámbokrét, Nyitra vármegye – 1913. július 16. Bécs)

Bachrich Zsigmond brácsaművész és zeneszerző zenei tanulmányait Bécsben végezte Böhm Józsefnél, 1851–1857 között. Később Bécsben lett karmester, majd 1866-tól Párizsban élt. Mivel itt eleinte nem sikerült muzsikusként állást találnia, újságíróként és gyógyszerészként dolgozott. 1869-ben tért vissza Bécsbe, ahol 1869–1881-ig volt a Hellmesberger-kvartett brácsása, majd a Rosé-vonósnégyesben játszott. 1869–1899 között a bécsi zeneakadémia tanára, valamint a Filharmonikusok és az Operaház zenekarának szólóbrácsása.

Zeneszerzőként is működött. Írt két vígoperát „Muzzedin” (1883) és „Heini von Steier” (1884) címmel, egy operettet („Der Fuchsmajor”, 1889), valamint a Sakuntalaballetet, hegedűdarabokat („Fünf kleine Characterstücke für Violine, Op. 42), kamaraműveket, és dalokat. A bécsi zeneakadémia előkészítő osztályában, Bachrich Zsigmondnál tanult 1888–1889 között a később világhírűvé vált román hegedűművész, Georges Enescu.

Az Österreichisches Biographisches Lexikon (1815–1950) a Nyitra megyei Zsámbokrétet (későbbi elnevezéssel: Nyitrazsámbokrét, Nitrianske Žabokreky) tünteti fel Bachrich születési helyeként, és régebbi zenei lexikonjaink (1930, 1965) is ezt az adatot használják. A Brockhaus lexikon (1983) Gulyás Pál életrajzi lexikona (1939) nyomán a Turóc vármegyei Zsámbokrétet adja meg születési helyként.

1914-ben jelent meg Bécsben Bachrich önéletrajzi írása „Aus verklungenen Zeiten – Erinnerungen eines alten Musikers” (Letűnt idők, tovaröppent hangok – Egy idős muzsikussal visszaemlékezései) címmel. Mielőtt részletesebben ismertetnénk a fiatalon Bécsbe került muzsikussal életét, először könyvének első fejezetét adjuk közre, amelyben kedves humorral mesél gyermekkori, magyarországi élményeiről.

ELSŐ FELLÉPÉSEM

*Ha a fiú havazás idején jön a világra,
Egészséges lesz, és sok pénzt hoz.*

Ilyen, paraszti észjáráson alapuló szabályokból, közmondásokból indultam ki naiv

módon, amikor erre a bizonytalan ígéretre, a tél közepén, kavargó hóföregteteg idején jöttem a világra. Ez a világ igencsak kicsinyke falucska volt, ahová ilyen apróként belecsöppentem, és egész jól éreztem magam benne. Szüleim remélték, hogy gyermekük élete csodálatos lesz. Az első csoda amit megérték, az volt, hogy beleestem egy patakba, és nem fulladtam bele. Az öreg molnár egész véletlenül valami kapálózást hallott a vízből, beugrott, és kimentette a szerencsétlen kis párárt. De szüleimnek nem kellett sokáig várni a következő csodára sem. Rikítóan vörös ruhácskába öltözve szaladtam ki a zöldellő rétre, és amikor elfáradtam, elszundikáltam egy fa alatt. A réten tehének legeltek, és egy nyugtalan vérű, ide-oda ugrándozó, fiatal bika észrevette a fényesen vöröslő foltot, és nekem, a békésen szundikáló anygalkának rontott. De ahogy akkoriban a molnár, ezúttal az odasiető tehénpásztor gondoskodott csodálatos megmenekülésemről. Aztán bekövetkezett a harmadik csoda is, de ez rosszul sült el. Kaptam egy kis játékhegedűt. Ez még nem lett volna csoda, viszont annak a következőkéményei!...

Amit én ezen a kis játékhegedűn összecsincogtam, azt szörnyű volt hallani, de amint az első őrzöngéseken átestem, fantáziám fokozatosan kiöltött néhány dolgot, és a tanító tanítani kezdett. Három hónap múlva a falu szerény képességű „Pagani-ni”-je elmagyarázta szüleimnek, hogy mivel sikerült rám ruházni teljes művészetét, a fiatalembert most már Bécsbe kell vinni, a konzervatóriumba, hogy muzsikussal legyen, és csodagyerekként tündököljön.

Ahogy mondta, úgy is lett. Bécsbe jöttem, szorgalmas voltam, szívesen tanultam, de már 11 éves voltam, és még mindig nem voltam csodagyerek. Csupán egy élénk érdeklődésű, zenei érzékkel rendelkező kis muzsikussal-tanonc voltam, akinek idővel majd lehet ehhez némi jogosultsága. De mivel ezt különben nem lehetett észrevenni, mindenesetre hosszú haját hordtam.

Jöttek a nyári szünidők, és micsoda örömmel repültem vissza szülőfalucskám-ba! Ott találkoztam egy kedves, idős nagy-

bácsival, aki nagyon értett a hegedüléshez, mert egyszer már hallotta Bécsben hegedülni a nagy hegedűvirtuózt, Ernst-et. Ez a jó nagybácsi annak a rögeszmének lett áldozata, hogy én, az ő unokaöccse, már most igen nagy hegedűművész vagyok. A szülőhelyemtől nem messze, egy keserűvízforrásnál volt egy kis fürdőhely, ahol a helybeli szegények javára nagyszabású koncertet rendeztek, amelynek programja még sohasem hallott művészek és művésznők fellépésével kecsegtetett.

Valószínűleg a vonatközlekedésnek volt köszönhető, hogy nagybátyám az egyik reggelen megjelent az ajtóknál előtt egy csinos kocsival, előtte két tüzes paripával. Belebújtattak a legjobb ruhámba, kezembe nyomták a hegedűt, és feltettek a kocsi-ra, a nagybátyám mellé. Aztán ostorpatintás a lovak közé, azok megindultak, és feltáruult előttünk a széles világ.

Milyen csodás volt ez a világ, amit most így, röptében megláttam! Micsoda boldogító érzés a szülőföld tájain végigrepülni. A zöldellő rétek, ringó búzamezők, a sötétlő, zúgó erdők, itt egy csobogó patak, ott egy gesztenyefa-csoport, és mindegyik rávetülnek a napfény sugarai, és alig hogy megpillantja az ember, máris továtűnik, majd mindig újabb és újabb örömeiben lesz része az embernek. Olyan utazás volt, ami fiatal koromban nagy örömet szerzett nekem. De mennyire elszomorodtam, amikor a kocsis hirtelen megállította a lovakat, mivel megérkeztünk a kicsinyke fürdőhelyre. A Kaszinó előtt találtuk a

polgármestert, egy sovány, vézna emberkét, amint éppen egy gömbölyded asszony-sággal perlekedett, és annak férjét, a fürdő orvosát, aki hasztalanul próbált mindent elkövetni, hogy megnyugtassa dühös élete párját. Megérkezésiünkkor lát-szólag mindhárman nagyon örvendeztek, de azért észrevettem, hogy arcukról nagy zavarodottság olvasható le.

A koncertre este került sor, és hogy addig eltöltsük valahogy az időt, nagybátyám hosszú sétára vitt, és amilyen kedves és rendes volt különben, olyan rémisztően izgatótnak tűnt most. Egyszerűen nem fogyott ki a mesélésből, ami családom idősebb tagjainak gyermekeiről szólt, akik szégyent hoztak a családra, és közben szigorú pillantással vonva össze a szemöldökét hívta fel rá a figyelmemet, hogy aznap este kellő indulatossággal cibáljam meg a húrt a pizzicato-játék során. Aztán azokkal a példákkal jött elő, amikor dicsőségre és megbecsülésre tettek szert a rokonok gyermekei – legalábbis amelyekről tudomása volt –, jelezve, hogy az üveghangokat nagyon világosan, jól csengően játszom. Nagyon füleltem, és rájöttem, nemcsak hogy elhozott a koncertre, de ő maga szeretne engem produkáltatni a közönség előtt. A Kaszinó nézőterének bejárata előtt, egy asztalkánál ültek, szemmel láthatóan nagy izgalomban a polgármester, a fürdő orvosa, és kettőjük között, nagyestélyiben a doktor felesége, (csodálkozásomra) természetellenesen kipirult arccal. A három jómadár társaságában volt található még egy jókora ezüst tálca, a belépődíjak számára.

Lassanként sok szép hölgy érkezett, fényes, színes ruhákban, akiket előkelően öltözött urak kísértek, és hamarosan megtöltötték a termet. Feltűnt nekem, hogy az urak közül többen pórázon hozták kutyáikat, és azok akadálytalanul bemehetnek a terembe. A termet mesébe illő gazdagság uralta. A padlózatot valami nedves anyaggal felőcsolták, a kevés gyertya téován világította meg a tágas terem távolabbi sarkait. A terem végébe egy rozoga spanyolfalat tettek, amelynek az a hálátlan feladat jutott, hogy a művész-szoba szerepét vegye át. A fal mögött (a spanyolok soha nem láttak ilyent) gubbasztottam egyedül egy zsámolyon, várva a hangverseny kezdetét. De a közönség felől érkező hangos, türelmetlen, mérges hangok ellenére a koncert még mindig nem kezdődött el. Csodálkoztam, hogy még mindig hiányzik a többi közre-

működő művész. Ekkor hirtelen elém állt a fürdő orvosa, és a következő jelenet játszódott le.

– Orvos (kissé erős, magyar akcentussal): „Hát kérem, bitte anzufongen (kérem elkezdni).

– Én (meglepetten): „Hogyhogy én? A műsorlapon az áll, hogy előttem játszsa Hutzelmeyer kisasszony a „Fehér hölgy” nyitányát.

Orvos (akcentussal): „Wird sie leider nicht spielen, doss Waisse Klaid von der Dame ist nicht fertig geworden und – do hat sie obgesogt, kérem. (Ő sajnos nem játszik, mert a hölgy fehér ruhája nem készült el – legalábbis így mondta.)

Én (rémülten): „De hát az ég szerelmére! Neki kell kísérnie a darabomat – kíséret nélkül nem tudom eljátszani!”

Orvos: „Mocht nix! (Nem baj!) – A közönség ezt nem veszi annyira szigorúan. Lehet, hogy észre sem veszik.”

Én (dacosan): „Így én nem játszom!”

Orvos: „Lehet, hogy mégis csak játszania kell, fiatal barátom. A doktorné és a polgármester között történt bosszantó félreértés miatt zongora sincs.”

Mit tegyek ilyen helyzetben? Mindezek ellenére egyáltalán nem akartam játszani. Ekkor az orvos galléron ragadott, és barátságosan nevetgélve betuszolt a közönség elé. Ott álltam bátortalanul, aggodalommal telve, életemben először annyi ember előtt, akik ráadásul a hosszú várakozás miatt rosszkedvűek voltak. Segélykérő pillantást vettem a teremben lévő nagybátyám felé, és meg is találtam a tömegben, de Istenem, hogy nézett ki: sápadt volt az arca, és remegett. Ez megadta a belső lökést, ránevettem, és merészen nekikeztem.

Úgy játszottam, mint aki kétségbe van esve. Félénkségem az emberekből szelíd, gyengéd érzéseket váltott ki, a bennem fortyogó düh pedig, hogy zongorakíséret nélkül kell játszanom, nemes tűzzé változott. A mérges publikum megbékélt, és mire elérkeztem a darab első szakaszának végéhez, zajos tapsban tört ki. De ez rosszul jött ki. A váratlanul kirobbanó tetszésnyilvánítás miatt, az addig a székek alatt nyugodtan fekvő valamennyi kutya hangos ugatás közepette, fogvicsorítva rontott rám. Nagyon megrémültem, és úgy álltam ott, mint egy római gladiátor a cirkuszban, nyomorult kis hegedűvonómmal, hogy azzal védjem magam a vad bestiáktól. A közönség soraiból egy izgatott hang hallatszott: „El onnan a kutyákkal!” Ez csak az én aggódó nagybátyám lehetett. A kutyák gazdái ha-

marosan rendet teremtettek, és a tapszal szemben ellenszenvet mutató állatok megint a székek alá feküdtek.

Most következett az a variáció, amelyikben a pizzicatók és az üveghangok voltak, és amelyek (nagybátyám elképzelése nyomán) annyi dicsőséget vagy szégyent rejtettek családunkra nézve. A nehéz részeket jól eljátszottam. A közönség most talán még jobban tapsolt, mint korábban, én pedig halál fia lettem, mert a kutyák most már visszavonhatatlanul marcangolni kezdtek! De a nagybátyám nem azért engedett oda, hogy szándékosan rosszul játszszak, és így mentsem meg magam. Nem tehettem meg, hogy őt megbántsam. Elszántan előre léptem hát, és könnyörogve kértem a közönséget, hogy az Isten szerelmére, ne tapsoljanak, hanem szíveskedjenek kezükkel visszafogni a kutyákat. Ezzel a koncert nem várt, derűs színezetet kapott. Alighogy sikerült baj nélkül, boldogan a spanyolfal mögé kerülnöm, ismét jött parancsolóm, a fürdő orvosa, nevetve, és örömeiben a könnyeit törölgetve. Most kezdődött a dráma második jelenete.

Orvos: „Kedves fiatal barátom, játéka nagy hatást gyakorolt a közönségre – az emberek agyonnevték magukat. De most, kérem, lenne szíves kisegíteni bennünket, és valami rövidet énekelni?”

Én (egészen rémülten): „Micsoda? Énekelni? Azt Jánossi kisasszonynak kell, így áll a műsorlapon!”

Orvos: „Teljesen lehetetlen. Gyomorrontást kapott, ma nem énekelhet.”

Én: „És nincs itt senki más? És mit kellene énekelnem?”

Orvos: „Valami szépet, talán az összeesküvők kórusát a „Hugenották” című operából.”

Nem volt segítség, énekelnem kellett, kotta nélkül, kíséret nélkül, valamit emlékezetből.

Eszembe jutott egy dal, amit én magam komponáltam. De még mielőtt énekelni merészeltam, a következő szavakkal léptem a közönség elé: „Jánossi kisasszony nem fog énekelni, mert valamivel elrontotta a gyomrát, nekem kell őt helyettesíteni.” A derűltég hulláma viharzott végig a termen. „De erre csak akkor kerülhet sor, ha minden kutyát kiengednek a teremből, mert a helyzet most még veszélyesebb, hogy énekelni is fogok.” Kívánságomnak megfelelően, általános nevetés kíséretében kiengedték a kutyákat. Akkoriban a hozzám hasonló korú ifjak, akik már komponáltak,

dalaikhoz előszeretettel használtak fel igen komoly tartalmú, drámai szövegeket, és így énekeltem el kíséret nélkül, az én iskolázatlan gyerekhangomon „A hontalan sírásó” című dalomat. Nagyon megindítóan énekeltem, de a derültséget, ami korábban a teremben eluralkodott, még az én „Sírásó”-m sem tudta sírba vinni. Viszont frenetikus tapsal köszönték meg a dalt. Szerencsére a kutyák kiviül voltak. Hogy a zajongást lecsillapítsam, gyorsan előkaptam hegedűmet, és magyar dalokat kezdtem játszani. Játék közben annyira belemelegedtem, hogy könnyed lépésekkel táncolni kezdtem hozzá. A végén, a közönség visszahívásától úgy tűzbe jöttem, hogy féktelen tempóban rákezdtem egy csárdásra, mire a jelen lévő publikum táncra perdült. Ilyen dorbézolás közepette került sor pályafutásom első fellépésére, éppen hatvan évvel annak lezárulta előtt.

* * *

Életrajzi írásának következő fejezetében Bachrich kedves szavakkal emlékezik meg a bécsi „Hesperus” művészegyletről, amely festők, szobrászok, költők, muzsikuskok, énekesek, színészek rendszeres találkozóhelye volt. Itt előadások után táncolni is lehetett. Farsangkor jelmezbálokat tartottak, és a 20 esztendő, akkoriban „istentelenül hosszú hajat hordó” fiatalember, akinek még nem serkent a bajusza, egy ilyen alkalommal fiatal hölgynek öltözött. Mesél a régi Kärrntner-Theaterben tartott operaelőadásokról, majd az 1869-ben megnyílt bécsi Hofopern-ről, ahol többek között, 1870. február 27-én került sor Wagner „Nürnbergi mesterdalnokok” című operájának bemutatójára, amit 36 zenekari próba előzött meg.

Felidéli azt a „Lohengrin”-főpróbát, amikor a 2. felvonásban, Elsa és Ortrud duettjét követően a hegedűsök olyan szép, olyan meleg hangon játszották az utójátékot, hogy utána Wagner csodálkozva jegyezte meg: „Maguk sokkal szebben játszották, mint ahogyan én megírtam.”

Mahlerral kapcsolatban következő emlékét idézi fel.

Ez az esemény a Café Imperial-ban történt, ahol reggelinél együtt ültem Gustav Mahlerral, aki éppen akkor érkezett ide Hamburgból, hogy első karmesterként kezdje meg működését a bécsi operában. Az ilyenkor szokásos, bevezető szavak után váratlanul megkérdezte: „Mi a véleményem rólam a zenekarban?” „Nem valami jó” – válaszoltam őszintén. „És miért?”

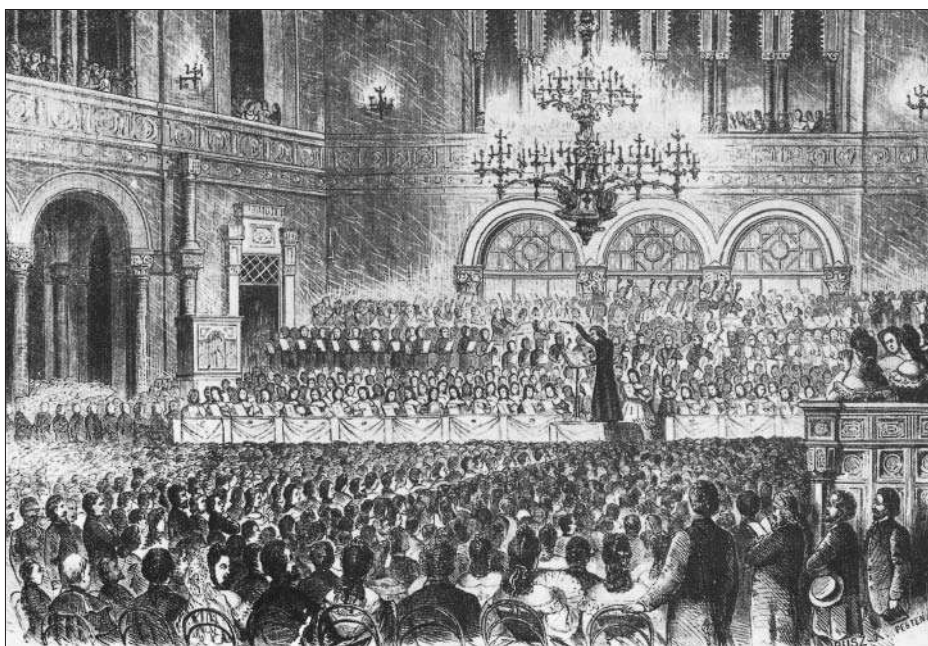
„Rossz hírek előzték meg az ön érkezését, miszerint ön kemény, kíméletlen, sőt zsenoni természetű” – gyóntam meg neki, szemrebbenés nélkül. „De hiszen szinte végzetes számomra ilyesmit hallani, mivel éppen a zenekar alkotja egy operai testület gerincét, amire kell hogy támaszkodni tudjon az ember.” Megmagyaráztam neki: „A zenekar megnyeréséhez csak egyetlen eszköz van. Az, hogy tud valamit, és hogy rátermett.” Erre Mahler elhallgatott, és olyan kézmozdulatot tett, mintha azt mondaná: „Még ha nem is így van, ezzel máris megnyugtató.” És a kézmozdulat helyesnek bizonyult... Ő volt az utolsó igazgatóm, és kortársaimmal együtt fájlalom, hogy olyan hamar, és örökre elvesztettük őt.

Bachrich könyvből a továbbiakban megtudhatjuk, milyen volt az első próba Richard Wagnerral, aki a bécsi opera zenekarával saját műveiből adott elő részleteket. Később, Wagner kívánságára húsz muzsikusk utazott el Bayreuth-ba, hogy a mester vezényletével Beethoven IX. szimfóniáját adják elő. Az emlékezetes koncertről Bachrich így ír: „Számomra ez az előadás a művet a glória fényével ragyogtatta be.”

A továbbiakban a „Liszt Ferenc” című fejezetből idézünk, amelyben Bachrich a pesti Vigadóban, 1865. augusztus 15-én megtartott, nagy sikerű hangversenyre emlékezik, amelyen Liszt vezényelt. Prónay Gábor báró, a Nemzeti Zenede elnöke kezdeményezte a koncertet a Vigadó fennállásának 25. évfordulója alkalmával, amelyen ötszáz tagú ének- és zenekar vett

részt, és a közönség soraiban többek között ott ült Hanslick bécsi zenekritikus, Hans von Bülow (Liszt Cosima férje) és Smetana is. A koncertmester Reményi Ede volt, míg Mosonyi Mihály a nagybőgő-szólam tagjaként vett részt az emlékezetes hangversenyen.

Híre jött Bécsbe, hogy „Szent Erzsébet legendája” című művét Liszt Budapesten akarja előadni. Egy kis csapat bécsi muzsikusk – akik Liszt, Wagner és Berlioz nevének hallatán enyhe kis szédülést éreztek a fejükben – rögtön elhatározta, hogy jönnek a hívó szóra. Így hát afféle szabadcsapatként vonultunk át Budapestre, hogy ezen a zenei eseményen részt vehessünk. Időben elfoglaltuk helyeinket a Vigadó gyönyörű nagytermében, és vártuk a próba megkezdését. De Liszt még mindig nem érkezett meg. Újra meg újra nekikezdünk a gyakorolásnak, hogy addig is megismerkedjünk az előttiünk lévő kotta néhány oldalával. Először még kissé bátortalanul, a kíváncsiságtól hajtva, de csakhamar már pokoli lármát keltve. Ekkor valaki hirtelen berohant a terembe, és odakiáltotta: „Jön az abbé úr!” Azonnal csend támadt, és felálltunk a helyünkről. Ekkor lépett be Liszt a terembe. De ez nem úgy zajlott le, mint ahogy egy próbán szokásos: ez egy színpadias bevonulás volt, amely bármelyik ügyes rendezőnek dicséretére vált volna. A mester szellemtől sugárzó arca, merész ívű arcéle és fűrészsző szemei, amit hosszú, fehér hajfürtök foglaltak keretbe, a büszke öntudatnak és a vallásos alázatnak utánozhatatlan kifejezőmódja, mindez

Liszt Ferenc a „Szent Erzsébet legendájá”-t vezényli a pesti Vigadóban (Székely Bertalan rajza)

valóban elbűvölő hatást gyakorolt ránk. Hosszú, fekete, testhez simuló reverendát viselt, amit hátul hosszú, keskeny hajtás redőzött. Lassan jött be a terembe, jobb-jával méltóságteljesen köszöntve bennünket. Körítésként udvartartása követte, és ez még inkább emelte a hatást. A mester aznap kevésbé praktikus módon próbált. Finom, találó megjegyzéseket tett, költői hasonlatokkal, szellemes poémokkal fűszerezve, ami inkább a karzaton lévő hallgatóságnak szólt, és tulajdonképpen nem a mű előadását szolgálta... Így, az egyik alkalommal patetikusan szólt az egyik zenekari taghoz: „Ó, kedves uram” – mondta, közben felpillantva a mennyezetre – „önnek ebben az ütemben a kék mennyboltot kell felnyitnia, az ön fuvalója adja ehhez a kulcsot.” Majd később: „Drága trombita, ez az állás a zöldellő fákat jeleníti meg, kérem, fújjon zöldellő fákat!” A trombitás zavartan nézett ki az ablakon, hogy a szabadban zöldellő fákról vegyen mértéket, amit most neki kell elfújni. Ezt az állást kifejezetten a mesternek játszotta. Liszt a következő próbán is ezt a példabeszédet ismételte, és az előadás alkalmával, amikor az állás valóban kitűnően hangzott fel, olyan önkívület ragadta el, hogy mindkét kezét a magasba emelve, mozdulatlanul, dermedten tartotta a levegőben, és egyáltalán nem is vezényelt. Mivel mi már hozzászoktunk a mesternek ezekhez a pózaihoz, nyugodtan játszottunk tovább. Így legalább elejét vettük, hogy a „zöldellő fák” a „kék mennyboltig” nőjenek. A mű akkor hatalmas, és még sokáig emlékeztető sikert aratott. – Baráti körben Liszt mentes volt mindenféle póztól vagy szándékoltságtól. Megigéző szeretetreméltóság áradt belőle. Egy késő esti vacsora alkalmával (hölgyek nélkül), amelyre az egyik előkelő arisztokrata házában került sor Budapesten, a mester, a „Viola” hangszer nevéből kiindulva, annak tréfás „Veilchen” változatát (megj.: Veilchen = ibolya, Viola adorata) használva említett engem asztalszomszédjának!

Bachrich külön fejezetben emlékezik meg Bécsben élő honfitársáról, a keszthelyi születésű Goldmark Károlyról (1830–1915). Goldmark Németkeresztúron élt szüleiivel. Később Soporonba, Győrbe, majd Pestre került. 1841-től a Németkeresztúrtól két órai gyaloglásra lévő Sopronban, a zeneegyesületi iskolában kezd hegedülni, Eipeldauer Antalnál. 1844–45 között Jansa magán-növendéke Bécsben, majd 1847 októberétől 1848. március 13-ig

Böhm József tanítványa Bécsben, a Tuchlauben utcában (Mattoni-ház) működő konzervatóriumban. (A felvételi vizsgán Spohr d-moll hegedűversenyét játszotta Böhmnek.) Ekkor tört ki Bécsben a forradalom. Annak egyik vezére bátyja, Goldmark József lett, aki éppen szigorlatára készült, és segédorvos volt az Allgemeines Krankenhaus-ban. Bécsben március 13-án kezdődött meg a lövöldözés, amikor Goldmark éppen Böhmhez igyekezett, hegedűórára. „Böhm József rendkívüli tanár volt. Zenei műveltséggel párosult virtuozitás –, ezt lehetett tőle megtanulni. Igen keveset beszélt, az ő feddése a gúnyosan vigyorgó mosoly volt, s ez megsemmisítő tudott lenni” – írja „Emlékek életemből” című könyvében.

Goldmarkot bátyja 1848. május 26-án Bécsből hazaküldi Németkeresztúrra. Hamarosan felhívás érkezik Sopronból, hogy a teljes férfilakosság köteles Jelasics ellen vonulni, aki éppen a Bécszet ostromló Windisch-Grätz segítségére sietett. A 18 esztendő Goldmark is csatlakozik a népfölkeléshez, és három napon át gyakorolja a Sopronból küldött kiegyenesített kasza használatát, majd részt vesz egy ütközetben, de az ellenség ágyútüze miatt kénytelenek visszavonulni. A szabadságharc utáni években autodidakta módon megtanul zongorázni, majd 1851-ben Bécsbe kerül, színházi hegedűsnek. Lássuk, hogyan emlékezik Goldmarkra Bachrich.

Még egészen fiatal voltam, amikor egyszer a Komödiengassén mentem, és elhaladva a Karltheater művész-bejárója előtt hallom, hogy az ott összegyűlt muzikusok közül az egyik panaszosan fakad ki: „Ó Istenem, ha legalább ma szabad lehetnék, mennyi fontos munkát tudnék elvégezni!”

Egy másik muzikus, aki ismert engem, ekkor rám mutatott, és így szólt: „Ő talán beugorhatna Ön helyett.” – „Akarja csinálni, fiatalember?” – kérdezte tőlem a szabadidő után áhító hegedűs. „Igen, szívesen!” – válaszoltam, és beugrottam helyette. Ez volt az első találkozásom Goldmark Károlyval, és a megismerkedésből később őszinte barátság lett. Ezt követően gyakran helyettesítettem őt zenekari kötelezettségeinek ellátásában, miközben ő szorgalmasan komponált csendes szobácskájában, fáradozásom bőséges ellenszolgáltatásaként rám bízva azt a feladatot, hogy ezeken az esteken műzsájával ajándékozzam meg őt.

Együttműködésünk hegedűre és zongorára írott, híres E-dúr szvitjével kezdő-

dött. Együtt sillabizáltuk ki a vázlatokból szép sorjában mind az öt tételt. A nagyszerű mű annyira a sajátunkká vált, hogy egyszer Budapesten, egy művészeti társaság által rendezett koncerten, szabadon, emlékezetből el tudtuk játszani Liszt abbé előtt. Az esemény később nem is maradt hatás nélkül. Csodáltam, mint művészt, szerettem, mint embert, és leghűségesebb fegyverhordozója lettem, aki mindig mellette állt, ha újabb sikerei elérésében segítségére volt szüksége.

Bachrich Zsigmond 1866-ban Párizsba megy, szerencsét próbálni.

Nagybátyámnak, aki a filozófia és kémia doktora volt, és Párizsban lakott, volt egy gyógyszerháza az Aux Ternes városrészben. Barátsággal fogadott. Még alig hogy megérkeztem Párizsba, és igyekeztem valamilyen zenei működési lehetőség után nézni (ilyent sehol sem találtam), amikor nagybátyám megbetegedett, és segítségére kellett lennem a gyógyszerházában. Én helyettesítettem, és amennyire csak tőlem telt, tettem a dolgomat. Felügyelete mellett megtanultam porokat keverni, pirulákat készíteni, szirupokat főzni, és még más, egyszerűbb műveleteket... Mire nagybátyám meggyógyult, vége lett a koncert-évadnak, és hegedűsként már nem találtam állást.

1867. május 1-én nyílt meg a párizsi Világkiállítás. Hirtelen elhatározással felszálltam egy omnibusz emeleti részére, ami kivitt a kiállításra. Már másnap beadtam a Párizsban megjelenő Deutsche Zeitung szerkesztőségébe egy kiállításról szóló cikket, ami a szerkesztőnek – aki régen Bécsben élt – különösen tetszett, és másnap kaptam érte 20 frankot. Ettől megváltozott a hangulatom, és ez lendületet adott, hogy további 23 cikket írjak! A Világkiállítás textil-részlegénél megismerkedtem egy fiatal munkással, aki persze beavatott a textil-ügyek valamennyi titkába, ugyanakkor javasolta, vállaljam el a „Német Dalkoszorú Egylet”-ben az ének-tanítást. Bécsi karmesterként mutatott be nekik, és rövidesen ennek az egyletnek a kórusvezetője lettem, 80 frank díjazással – havonta.

A továbbiakban, a visszaemlékezésből megtudhatjuk, hogy júliusban egy jó hegedűst kerestek a Théâtre de la Porte Saint Martin zenekarában a „La biche au Bois” című látványos komédiához, és Bachrichot a karmester havi 150 frankért szerződtette. Ebben az időszakban a Quartier Latin negyedben lakik, így alkal-

ma van megismerkednie a párizsi művészvilággal. Ezt követően a Théâtre Lyrique hegedűse lesz, de később a jövedelmezőbb szóló-fellépések és a tanítás kedvéért megválnak a zenekartól. Közben ír egy vígoperát is. Körülményei kedvező alakulása ellenére visszavágyik Bécsbe, és hamarosan elhagyja a francia fővárost.

„1868-at írtunk. Elöttem az új bécsi operaház. Ekkor megszólalt bennem egy bátorító hang. Talán itt!”

Az emlékek sorát azzal a fejezettel zárjuk, amelyben Bachrich több évtizedes kamarazenei munkásságáról ír.

LETÜNT IDŐK, TOVARÖPPENT HANGOK (Aus verklungenen Zeiten)

Ahogy az ember életkora egyre hosszabbodik, és életének eseményeit egybegyűjtő éveinek sora elérkezik a hetvenedikhez, kissé eltűnődik. Gondolatai ilyenkor már nem a jelen hétköznapjaihoz, és nem is a jövőhöz kötődnek, hiszen ezzel kapcsolatban egy idős embernek már nem sok reménye lehet. Gondolatai a múlt felé fordulnak, és mindenféle emlékek – kellemekek és szomorúak – mozgatják meg lelkületét. A brácsaszólam vezetőjeként, a Császári és Királyi Operában 30 éven át, illetve a Filharmonikusoknál hasonlóképpen eltöltött időszak során, valamint némelykor a Zenebarátok Egyesületénél betöltött funkciómnak köszönhetően több érdekes és izgalmas dolgot értem meg, de muzsikusi tevékenységem legmélyebben átértett része a kamarazenélés volt. Idős tanárom, Böhm professzor mondta nekem egyszer, az ő múltbeli Bécszet felidéző, akkurátusan megfogalmazott módján:

„Az ördögbe is! Még ha a bal fülcimpáját is lehegedüli, az sem segít. Van, ami magasabbrendű ennél, érti? Itt és itt – és közben fejére és mellkasára mutatott – többnek kell lennie. Megértette?” (Wenn mer auch dem Teuxe! Sein link's Ohrwuschel heruntereignen kann, dös allan nutzt nix; es gibt noch was Höcheres als dös, verstanden? Do und do” auf Kopf und Brust deutend, „muass mer 's holen! Verstanden?) És én megértettem. Szavainak az volt az értelme, hogy a virtuozitástól még nem lesz művész valaki, szüntelenül fáradoznia kell, hogy jó, rátermett kamaramuzsikussá váljon. De ez csak más muzsikuskhoz fűződő kapcsolat révén érhető el, amire viszont nem nyílt számomra alkalom. Akkor tudtam csak zene-

kari kollégáimmal egy vonósnégyest alakítani, amikor a Theater an der Wien szólistája lettem. Nagy buzgalommal láttunk neki a klasszikus és a modern kamarazenei repertoár tanulásának, fokozatosan, szívós kitartással, amennyire csak erőnk-ből tellett. Vasárnaponként 9 órakor jöttünk össze, és úgy elmélyültünk Schumann akkor még alig ismert kamaraműveiben, hogy a színházi zenekar hivatalsegédjének erőszakkal kellett magával vinnie bennünket, hogy tehetségünk még idejekorán szolgálhassa a „Werkelmann és családja” című darab előadását. A drámai népszínmű nyitányának elhangzását követően jutott rá elég idő, hogy bemeneküljünk a legközelebbi, unalmas kávéházba, és a napi fáradság után vidáman oltuk éhségünket egy kőkorszakból hátra maradt buktával. Ó, az ifjúság csodálatos, arany évei! – Aztán más idők jöttek. Kaptam egy karmesteri állást, majd később Párizsba mentem. Ott nem adódott számomra kamarazenélési lehetőség. Egyszer hallottam és láttam ugyan három, jól felsült urat a „Herz Salle”-ban, akik zenei orvadászatuk alkalmával éppen egy Mendelssohn-triót „ejtettek el” diadalmas nevetés közepette. Az elkövetett gaztett után még csak elkapni és megbüntetni sem lehetett őket.

Mivel három év múlva tértem vissza Bécsbe, nem adatott meg számomra, hogy az akkoriban működő kvartetekkel, Hellmesbergerrel, Laubbal, Joachimmal, Sarasatával, Grünnel, Auerral és Roséval vonósnégyesezzek. Az ember így próbálgatja nyújtogatni a csápjait valami felé, ami a művészetek terén igazodási pontként szolgál. A sok új mű előadása, amelyeket részben kéziratból játszottunk – és néha bizony meg is fekdítették a gyomromat – hozzásegített a sikerhez. Hellmesbergernél történt egyszer, hogy amikor egy újdonságnak számító kvartetet játszottunk, a közönség nagyfokú nemtetszésének adott kifejezést. A koncert szünetében Hellmesberger elcsípte a hivatalsegédet és így szólott hozzá: „Hozza ki kérem a kottákat, és tegye fel a pultokra a Beethoven-művet.” A bátortalan kottatáros így szólott: „Igazgató úr kérem, most nem merem kihozni őket, még bőven van rá idő!” De a Beethoven-műnek aztán nagy sikere volt, igazi, nagy sikere. Talán valamennyi régi, bécsi hangversenylátogató emlékezetében megmaradt – mint ahogy az enyémben is –, ahogy Hellmesberger például a Schubert C-dúr kvintettet, Beethoven cisz-moll vonósnégyesét, Schumann

a-moll kvartetttjét szólaltatta meg. Hellmesberger ismertette meg a bécsi közönséggel Brahms és Goldmark kamaraműveit is, és kicsoda érzékkel, kicsoda érzékenységgel tudta ezeket játszani.

Laub nagy, telt hegedűhangjával és mérsékelt hegedülési stílusával imponált a közönségnek. És kicsoda meleg hangon, milyen megindítóan játszott a éneklő részeket! Kár, hogy ritkán lépett fel Bécsben, működésének színtere inkább London volt.

Joachim, széles, plasztikus kifejezőmódjával nem is annyira saját magát, mint inkább az előadott művet helyezte előtérbe. Játéka még túlságosan elevenen él a mai koncertlátogatók emlékezetében ahhoz, hogy múlt idők emlékeként beszélhetnénk róla.

Sarasate a kvartetttjátékban csak ritkán tudta megtagadni a virtuóz hegedűst. Az a kacér mosoly, amiből megvillant valami a „Spanyol táncok”-ban, nem egykönnyen illett Schubert d-moll kvartetttjéhez. Viszont nem így volt ez Grünnel, akinek biztosabb ízlése volt, és finomabb, nagyobb átéléssel játszó kvartettt-játékosként tűnt ki.

Auert nem a nagy hegedűhang jellemezte, viszont bájjal teli, édes és kifejező volt a játéka, amit intelligencia hatott át.

Azokból az időkből, amikor a Rosé-kvartetttben játszottam, most olyan képek és jelenetek suhannak el a szemem előtt, amelyek kevésbé tűnnek érdekesnek életem liktető, drámai eseményei mellett. Az akkoriban újnak számító vállalkozásnak először a hitelét kellett megalapoznia a közönség előtt, majd a kritika révén ehhez megszerezni a hivatalos elismerést is.

Rosé irántam, az idősebb és tapasztalt kolléga iránt feltétlen bizalommal volt. Rögtön kinevezett a „kellemetlenségi ügyek” miniszterévé. Te jó ég! Akad majd ezekből elég! Levettem a válláról az összes adminisztratív, technikai és gazdasági teendőket, neki csak a legfontosabbat kellett vállalnia: „mindig szépen hegedülni”, aminek ő aztán a legnagyobb mértékben eleget is tett. Néhány évre rá, amikor a Rosé-kvartettt már sikeresnek számított, a kvartettt egyre fokozódó népszerűségét mutatja, hogy egy hangversenyérvadban nyolc koncertet és két nyilvános főpróbát tartott a Bösendorfer-teremben, két telt házas koncertet pedig a Musikvereinsaalban. Ezeknek a sikereknek fő mozgatórugója abban a hajtóerőben rejlett, amiről a Rosé-kvartettt saját maga gondoskodott. Ezt a motort pedig úgy hívták: Johannes

Brahms. Amikor nyáron minden hangszer pihent, és senki nem vágyott arra, hogy valamilyen, éppen csírázófélben lévő kamarazenei újdonságot meghallgasson, repült egy vidám levélke Ischl-be, a mesterhez, azzal a kéréssel, hogy következő kamarazenei kompozíciójának előadását a Rosé-kvartettre szíveskedjék bízni. És Brahms tényleg ránk bízta a G-dúr vonósötöst, a klarinét-kvintettet, mindkét klarinét-szonátát, és az átdolgozott H-dúr triót, ráadásul az utóbbi három mű előadásánál maga ült a zongorához. Ezekben az esteken abban az örömben lettem részem, hogy lapozhattam a mesternek. Mindegyik darab befejezése után mosolyogva lépett hozzám, elővett a táskájából két finom szivart, és jól megszolgált honoráriumként, tréfálkozva nyújtotta át nekem, a következő szavak kíséretében: „Az egyiket a mai lapozásért, a másikat meg biztatásként a következőhöz.” Egyszer egy névjegykártyára írva, a következő sorokat küldte nekem Ischl-ből: „Ugyan trióm éppen nincsen, de hagyjanak helyet a műsorukban egy kis kvintettecskének.” Ez a kvintettecske volt a nagy klarinét-kvintett, amelynek előadása kimondottan szenzációs sikerrel zárult. Az utolsó tételt sűrű visszahívások követték, de a közönség ezzel nem érte be: az ő Brahmsukat kívánták látni. A mestert persze sehol sem találták, szokása szerint elbújt az ováció elől. Így hát én lettem „a mindenki leánykája”, végül nekem kellett kimenni a pódiumra, és a mű baráti fogadtatásáért „a távol lévő” szerző nevében köszönetet mondani. (Ugyanez történt a Burgtheaterben is!) Persze a közönség a képembe nevetett, mivel biztosak voltak benne, hogy Brahms a házban tartózkodik.

Eszembe jut egy olyan hangverseny Roséval, amelyik kvartett-pályafutásom során a legtöbb izgalommal járt. Műsorunk a következő volt: Volkmann: e-moll kvartett, Beethoven: G-dúr vonóstrió, Brahms: B-dúr szekszett. Mivel én voltam felelős a koncert technikai lebonyolításáért, valamennyi kottát átadtam a hivatalsegédnek, de legnagyobb ijedelmemre észrevettem, hogy hiányzik a szekszett I. hegedű szólama. Kérdésekre Rosé bizonygatta, hogy ő mindegyik szólamát annak rendjelmódja szerint betette a művész-szobába. Szorított bennünket az idő, és el kellett kezdeni a koncertet. Előtte elküldtük embereinket két fiákeren a zeneműboltokba, hogy bármi áron, amilyen gyorsan csak lehet, hozzák el a kottát. Közben mi a Volkmann-

művet játszottuk. Amikor visszamentünk a művész-szobába, megtudtuk, hogy a zene-műkereskedések már részben bezártak, egy másik helyen pedig a kotta nem kapható. Most mit tegyünk? Csendben megtudakolhatjuk a közönség körében, nem hozott-e valaki partitúrát, hogy abból kövesse végig a művet. Ehhez viszont Rosénak egy jó lapozóra is szüksége lenne, hogy partitúrából játssza el a szólamát. A hallgatóságnál nem volt partitúra, csak egy zongorakivonat, ami nem jelentett megoldást. Írtam néhány sort egyik barátomnak, aki amatőr kvartettjátékos volt, akinek esetleg tulajdonában lehetett a kotta. Aztán vissza kellett mennünk a pódiumra, hogy eljátsszuk a triót. A kényes, nehéz mű előadásához nagy önuralomra, zavartalan nyugalomra van szükség. A lassú tétel alatt végiggondoltam: a programban a szekszettet ígértük, tehát a közönségnek joga van hozzá, hogy hallja, és amennyiben nem tudjuk előadni, egy külön hangversenyt kell adnunk, ami többletköltséget jelent, ezenfelül a Bösendorfer-terem már egyetlen estére sem szabad ebben az évadban. Ilyen gondok foglalkoztattak, amikor éppen az én brácsa-állásom következett, aminek jó előadása azon múlt, hogy milyen üdén és jókedvűen tudom kiénekelni.

A tétel befejezését követően odajött hozzám a hivatalsegéd, és odasúgta: „Uram, akinek a levelet küldte, nincs otthon, és a cselédség sem tudott hollétéről felvilágosítást adni.” A közönség egyre zavartabb lett. A partitúra utáni vadászat a hosszú szünetben – amit szándékosan tartottunk – a hivatalsegéd be- és kiosonásaival, felkeltette kíváncsiságukat, és nyugtalanságot váltott ki. De nem volt mit tenni, folytatni kellett a koncertet, el kellett kezdeni a Scherzót. Kétségbeesésemben így szóltam a hivatalsegédhez: „Valakinek sürgősen el kellene mennie a Winkler-kvartetthez, és akár az élete árán is elhozni tőlük a szekszett kottáját.” Még volt annyi időm, hogy odasúgjam Rosénak: „A Scherzót az előírt ismétlés szerint játszd.” A csíny sikerült. Kétszer játszottuk el a Scherzót, és ezzel némi haladékot nyertünk. Végül elérkeztünk a mű végéhez, és izgatottan rohantunk vissza a művész-szobába, hogy megtudjuk, mi lett a sorsunk. Rögtön láttam, hogy az I. hegedű szólama nincs a helyén. Te jó ég, most mihez kezdjünk? Az aggodalmak közepe tette tartott tanácskozás eredménye a következő volt: Bachrich álljon ki a közönség elé, vallja be a nagy zavarodottság okát, és kérjen tőlük elnézést, stb.

Na jó. Bachrich ment. A közönség soraiban néma csend: aha, most lehet hegyezni a füleket, most megtudunk valamit – járt mindenkinek a fejében. Az a nyugtalanság, ami az egész estére rányomta a bélyegét, és most ez a szokatlan bejelentés a közönség előtt azt a benyomást kelthette, hogy itt valami megbocsáthatatlan gondatlanságnak kellett történnie. Ami számomra szörnyű egy helyzet, ugye? De meg kellett tenni. Részletesen elmondtam nekik a tényállást, és nemcsak elnézést kértem tőlük, de megkértem őket arra is, hogy tartsunk rövid szünetet. Amint tétova léptekkel visszaérkeztem a művész-szobába, abban a pillanatban jött meg a Winklerhez menesztett küldönc, és diadalmasan meglengetve adta kezembe a szekszett I. hegedű-szólamát. Megmenekültünk, Istenem, megmenekültünk!

Ezen az estén a siker nagyobb részét a hivatalsegéd aratta le, amikor a pódiumon a szekszett szólamait – és először persze az I. hegedű szólamát – a kottaállványokra helyezte. Másnap megtudtuk, hogy a szekszett elveszett hegedűszólamát két konzervatóriumi növendék találta meg a Herrengassén, és leadta a Bösendorfer-terem ruhatárában, amelynek egyik félreeső sarokában most már valóban gondosan őrizték, emlékezve rá, hogy a magányos kottának nem sikerült „jelen lennie” a koncerten.

Kellemes érzéssel, sőt büszkeséggel tölt el, amikor visszaemlékezem a tekintélyes számú, jelentős, dicsőséget szerzett művészre, akikkel kamarazenei pályafutásom során közelebbi kapcsolatba kerültem.

Íme, a nagyszerűen csengő nevek: Liszt, Rubinstein, Dachs, Epstein, Door, Leschetitzky, Brüll, Schenner, Scharwenka, Sauer, Grünfeld, Stavenhagen, Reisenauer, Mühlfeld, Rosenthal, Sgambati, Martucci, Hanslick, Billroth, Speidel, Kalbeck, Grieg, Massenet, Csajkovszkij, Richard Wagner – ő, többet most nem is tudok felsorolni!

Azután pedig, amennyire csak a múltó idő engedte, amíg látásom lehetővé tette, ameddig ujjaimban nem jelentkeztek az izületi problémák, tovább folytattam az általam oly kedvelt, kamarazenei tevékenységet. De még most, visszaemlékezéseim írásakor is hatása alatt állok annak a szelíd varázslatnak, ami ezekből a tovatűnt időkből, ezzel kapcsolatban bennem megmaradt.

Rakos Miklós

Az elhallgatott zenekar

Tavaly október 12-én jelent meg Szőke Cecília Philharmonia Hungarica 1957–2001 című könyve, és ugyanaznap mutatták be Somogyvári Rudolf Az elhallgatott zenekar című filmjét. Mindkettő Szőke Cecília interjún alapul, melyeknek elkészítéséhez nagy segítséget nyújtott a bécsi Collegium Hungaricum és személy szerint igazgató-helyettese, Zipernovszky Kornél.

Varga Péter: 2007. május 28-án tartják meg a Philharmonia Hungarica 50 éves jubileumi emlékkoncertjét Baden bei Wien-ben. Mihez kötődik ez a dátum?

Zipernovszky Kornél: Pontosan lehet tudni, hogy a zenekar mit tartott a születésnapjának, mert már az ötödiket és a tizediket is megünnepelték. Ez pedig az első nyilvános, meghirdetett koncertnek a dátuma, amely már előzetesen is nemzetközi figyelmet keltett. A premier helyszíne a bécsi Konzerthaus volt. A zenekar születésének helye azonban mégsem Bécs. Badenben már február végén volt olyan próba, amelyen szimfonikus zenekarként először megszólaltak a magyar menekült zenészek. Ennek a történetnek a legérdekesebb pillanata talán az, amikor a zenekar vezetősége, Csobádi, Bánát, Rozsnyai a bécsi amerikai követségen zsebre gyűrték készpénzben százezer dollárt. Különböző adományozóktól származott ez a pénz, elsősorban a Ford- és a Rockefeller-alapítványoktól. Mellettük a párizsi székhelyű Kongresszus a Kultúra Szabadságáért elnevezésű szervezettől kapták a legtöbb segítséget. Ennek bécsi ügynökeként Daróczy Tasziló működött, akinek döntő szerepe volt az összeg nagy részének megszerzésében és abban, hogy a zenekar otthonra talált a badeni Esplanade szállodában. De kaptak pénzt olyan segélyszervezetektől is, amelyek már október vége óta folyamatosan segítettek a menekült magyarokat. Például a Nemzetközi Vöröskereszt, vagy az ENSZ menekültügyi szervezetei. Megjegyzem, épp az 56–57-es magyar menekülthullám következményeként kapott a menekültügy főbiztosságot az Enszenben, melynek hivatala azután Genfben került. De humanitárius szervezetek; egyháziak, világiak is nagyon sokat segítettek a zenekart. Az említett három vezetőségi tag tehát felült a badeni hévre, és ebből a pénzből az egész zenekar családostól, gyerekestől behurcolkodott az Esplanade szállodába.

De nem csak ők, hanem a Thalia Hungarica is, és az Operaház balettosaiból alakult balettkar is. Tehát egy összművészeti magyar kolónia alakult ki ott. A színészek között volt Ferrari Violetta is, de sem ők, sem a balett társulat nem érte meg az első születésnapját, noha a Daróczy és a Friedrich Torberg – a Tante Jolesch szerzője – vezette bécsi szervezet őket is segítette. Az említett dátum előtt is voltak már nyilvános próbák a Kurhausban, a szállóban és a kaszinóban is, amelyek a badeni közönséget már megmozgatták. Április elején tartott egyik próbájukon Yehudi Menuhin is részt vett, aki akkor Bécsben koncertezett. Ő ígéretet tett arra, hogy amint lehetséges, fellép felük. Ez a második meghirdetett koncerten meg is történt. Június 21-én a Musikverein nagytermében, ahol Bartók Hegedűversenyét játszották. Így tehát az ötven éves évforduló megünnepelésére a legalkalmasabb helyszín Badenben a nemzetközi híru Casino pompás díszter-

me, a koncert előtt pedig, ugyancsak pünkösdhétfő délutánján, emléktáblát leplezünk le a badeni Esplanade falán. Az avató beszédet Csobádi Péter professzor, a zenekar első igazgatója tartja. Egyébként tudomásunk szerint ez lesz az 1956-os forradalom ötvenedik évfordulója alkalmából az első emléktábla Ausztriában.

VP: Nem méltatlan hely tehát a badeni kaszinó, nem lehetett volna ezt a jubileumi koncertet a Konzerthausban megszervezni?

ZK: Megszerveztük, de a Konzerthaus visszalépett. Május 28-át eleve visszatartották más, a Bécsi Ünnepi Hetekkel kapcsolatos rendezvénynek. Tizennegyedik sokáig lekötött dátum volt, ettől léptek vissza, de végül is a születés helyszínén és huszonnyolcadikán valóban meg lehet méltóan ünnepelni a fél évszázados évfordulót. Közrejátszik még a némileg zavaros helyzet is, nem hivatalos forrásból értesültünk róla, hogy a Konzerthaus intendánsváltás elé néz.

Rozsnyai Zoltán, Yehudi Menuhin, Sívó József, Ramor Ervin

FOTÓ: KÖVES IVÁN

Doráti Antal

VP: Ennyit azért mindenképpen érdemes volt felidézni a kezdetekről, már csak azért is, hogy tudjuk, mit is ünneplünk majd május huszonnyolcadikán. Mindez azonban természetesen nyomon követhető magából a könyvből is. Szőke Cecília már elmondta a *Café Momus*-nak (www.momus.hu) adott interjújában a saját történetét, hogyan lett egy újságíró iskolai kisebb feladatból több száz oldalas könyv, és egy másfél órás film, amelynek rövidített változatát nem sokára egy tévé csatorna is adni fogja. Hol kapcsolódott ön ebbe a történetbe?

ZK: Abban a bizonyos interjúban nem olvasható, hogy egy rádióműsor is készült a témából Szőke Cecília közreműködésével, Markovits Ferenc rendezésében az októberi forradalom negyvenkilencedik évfordulójára. Ezt hallotta a főnököm, Fónagy Zoltán, a Collegium Hungaricum igazgatója, aki mindenre fogékony, ami történelem. Autóban hallgatta, ki sem tudott szállni, amíg vége nem lett a műsornak. Utána rögtön felhívta a figyelmemet, hogy ez egy olyan érdekes téma, amiről a jubileumi ünneppsorozatban feltétlenül meg kell emlékezni. Akkor foglalkozni kezdtem a zenekarral, és kiderült, hogy a Philharmonia Hungarica története az egyik legfontosabb szál a forradalom utó-történetében, amellyel egy bécsi történeti és kulturális intézetnek alapvető kötelessége foglalkozni. De külön érdekessége is van a számomra dolognak, hiszen az alapító karmestert, Rozsnyai Zoltánt ismertem, mert felesége, Elisabeth Rozsnyai-Varo a nagynéném. Rozsnyai Zoltánt 1986-ban kerestem fel Amerikában, ami-

kor ott tanultam. De a magyar közönség számára a zenekar mítosza, ha hallott is róla valamit, a vasfüggöny lehullása előtt misztikus ködbe burkolódzott. Bár mi kaptunk néhány lemezt a zenekar játékaival, hiteles, teljes körű információink nekünk sem voltak. Annyit azért tudtunk, hogy a világ legkomolyabb hangversenytérmeiben játszanak, a legelismertebb karmesterekkel és szólistákkal lépnek fel.

VP: Ezért is készítette ön az amerikai interjú *Elisabeth Rozsnyai-Varóval*. *Ketős volt az érintettsége tehát. Mint „hivatalos” ember hogyan tudott segíteni Szőke Cecéliának?*

ZK: Ő szerencsére hamar látta, hogy amíg a tanúk élnek, addig kell megcsinálni nem csak az írásos anyagot a könyvhöz, hanem egy filmes dokumentációt is. Úgyhogy a forgatócsoporttal együtt felkereste a szereplőket Ausztriában és Németországban is. A magyar intézet, hasonlóan a Történelmi Filmalapítványhoz, minden olyan munkát támogat, amely a magyar-osztrák közös múlt feltárását tűzi ki céljával. Ebben az esetben ebbe beletartoztak olyan triviális dolgok, mint például szálláshely keresése, de olyanok is, mint kapcsolatok kiépítése, forgatási engedélyek szerzése is. Egész más ilyeneket innen intézni, mint otthonról. Így tehát hamar bepillantást nyertem a munkába. Fel is tettem a kérdést, milyen lesz a könyvben az interjúk szerkezete. És végül az a forma, ahogy felépül a könyv, vagyis, hogy mindig csak az egyes témákat járják körül a beszélgetések; a kronologikus, a filmes technikára emlékeztető szerkesztés az én ötletem volt. Így a párhuzamos történetek időrendben egymást követve adják ki a nagy történetet. A tanúk szubjektív elbeszéléseinek összehasonlítása így könnyebb, és külön szellemi izgalmat okoz.

VP: A könyv két nagy részből áll. Az elsőben tehát a szemtanúk elbeszélései olvashatóak, a másodikban pedig egy dokumentum válogatás a *Philharmonia Hungarica* archivumból. Ezt Kuster András kezelte. Nyilvánvaló, hogy az ő általa magánszorgalomból összegyűjtött tárgyi emlékek, iratok közül sok olyan hiányzik, amelyekhez egyszerűen nem férhetett hozzá.

ZK: Pontosan. Másrészt ő csak 1960 elején csatlakozott a zenekarhoz, amikor az áttette a székhelyét Marlba. Kuster 56-ban még együtt volt a magyar menekült

zenészekkel, de kapott egy angliai ösztöndíjat, és kiment tanulni. Az ő archívuma részben magángyűjtéséből állt össze; újságcikkek kivágásai, plakátok, fényképek, levelek alkotják, másrészt a zenekar irodájának anyagát tartalmazza. Ebben nem lehetett minden benne a badeni-bécsi évekről. Ezeket pótolni kellett. Ezért elég módszeresen átnéztem a könyvtárban a korabeli lapokat, az emigráció és a napi és heti sajtó legfontosabb példányait. Így derült fény arra a fontos szálra, hogy Fiedrich Torberg osztrák író, aki a második világháború alatt maga is menekült volt, és Daróczy Tasziló milyen sokat tett a zenekar megalakulásáért. De a *Die Pressé*-től kezdve, amely a dicshimnuszát közli ennek a bizonyos első koncertnek, az Irodalmi Újsáig sok olyan cikket tudtunk hozzátenni a könyv dokumentumaihoz, amelyek nagyon hiányoztak volna, ha nincsenek ott.

VP: De ettől függetlenül is elég nehéz lehetett egy embernek nyomon követni mindent, például a külföldi újságokat beszerezni, vagy olyan dokumentumokhoz hozzáférni, amelyek a zenekarral kapcsolatosak ugyan, de olyan helyeken őrizték őket, amelyekhez egy mégiscsak amatőr gyűjtő, nem férhetett hozzá.

ZK: Ráadásul az első időkben a zenekarnak a túlélésért kellett küzdenie, nem igen tudták, hogy ha véget ért egy koncert, mi lesz a további sorsuk. Ebben a helyzetben még cikkeket is gyűjtögetni... Itt Doráti Antal nevét kell megemlíteni, aki a zenekari menedzsmentet, ha nem is létre hozta, de létre hozatta, hol sürgető, hol dorgáló levelekkel, amiket vagy koncertállomásairól vagy Minneapolisból írt. Személyesen ügyelt például egy sajtódosszié összeállítására. Ő már Amerikában megtanulta, hogyan kell ezt – a ma úgy mondanánk: promótálást – csinálni, de itt még az osztrák segítőknek sem nagyon volt erről fogalmuk.

VP: És Kuster András Marlban hozzá tudott férni a városi dokumentumokhoz?

ZK: Ott érdekes volt a helyzet. A zenekart részben a város tartotta fenn, de a pénzt, a szubvenció döntő többségét a szövetségi államtól kapták. Az elosztási viták tehát politikai szinten zajlottak. Itt még egy harmadik szereplő is színre lépett: a tartomány, amely szintén szubvencionálta a zenekart. Nyilván az ő érdekeik nem voltak mindig azonosak. Az ő képviselő

selőik vitáin természetesen a zenekar vezetésének is mindig voltak képviselői, és bár ezek az ülések nem voltak nyilvánosak, így ezekről a zenekar pontosan értesült. De az ezekről vezetett dokumentumoknak jó része már nincsen meg. Itt egyesületi jegyzőkönyvekről, városi kulturális ülések jegyzőkönyveiről beszélünk, amelyek egy pár év után, már nem kerültek komoly levéltárakba, de a könyvben idézzük például a szövetségi kancellár sajtóközleményét 1996-ból. Helmuth Kohl a fennmaradás mellett tett hitet, amely sajnos csak ígéret maradt.

VP: *Mi tehát megemlékeztünk a zenekarról egy könyvvel és egy filmmel, és lesz az a bizonyos jubileumi koncert Badenben, de ezeken túl, mi a helyzet itt Ausztriában és Németországban? Őrzik-e még és hogyan a zenekar emlékét?*

ZK: Az osztrák közvélemény egy része még emlékszik arra, hogy mi a Philharmonia Hungarica. Németországban, ahol több mint négy évtizedig működött a zenekar, természetesen jobban tudják, mit jelentett számukra. A búcsúkoncerten 2001. március 18-án például magas szintű politikai képviselő volt a Bundestag részéről is. A szubvencionálás befejezése is azért húzódott évekig, mert tudták milyen értéket képvisel a zenekar. Ezért is szeretnénk a könyvet németül is kiadni, ami lehetne egy bővített, javított kiadás. A magyar jó és érvényes, de a dokumentum anyag itt-ott finomításra szorul. Felbecsülhetetlen értékű kultúrtörténeti dokumentum gyűjtemény ahhoz, mit jelentett egy emigráns magyar filharmonikus zenekart működtetni külföldön a rendszerváltásig, sőt azon túl is. Ezért a könyv mindenképpen megérdemli, hogy egy németre fordított és kiegészített változatát

Próba a Musikvereinban Yehudi Menuhinnal

egy-két éven belül megjelentessük. Itt Ausztriában a rádióban egyébként nincs olyan hét, hogy ne hangozna el egy-egy mű a zenekar előadásában. Sajnos a koncert felvételeket letörölték, pedig itt is sokat játszottak.

VP: *A májusi koncerten nem a zenekar játszik, illetve a volt tagok sem lépnek fel. A Liszt Ferenc Kamarazenekar fog muzsikálni. Hogyan állt össze ez a program?*

ZK: Természetesen felmerült az ötlet, hogy a zenekar még összegyűjthető tagjait felkérjük egy koncertre, de ez nem lett volna méltó a zenekar történetének egészéhez. Amikor annak idején kiálltak a Konzerthaus közönsége elé, akkor világszínvonalon játszottak, aminek az lett a következménye, hogy három éven belül bejárták a világot. És az első újságcikkek sem arról szóltak, hogy az az érdekes bennük, hogy emigránsok, hanem hogy azért szeretjük őket, mert jól játszanak. Yehudi Menuhin, Doráti Antal már pusztán

a nevével is ennek a minőségnek a garanciáját jelentették. Nem lett volna méltó megemlékezés egy már nem az erejük teljében lévő zenészekből sebtében összepróbált együttessel emlékezni ezekre a fényes évekre. A szereplők kiválasztásában politikai és művészeti szempontok is szerepet játszottak. A politikai gesztus lényege az, hogy egy, már a rendszerváltás előtt nyugaton is elismert magyar zenekar játsszék, amelyet szintén egy önkormányzat, a szolnoki támogat. Sajnos a zenekar a világ politikai megosztottsága miatt, csak története legvégén kapta meg Magyarországon azt az elismerést, amit például az emigráns irodalom a nyelvi egymásra utaltság miatt már jóval korábban megkapott. Ez a koncert is ennek a főhajtásnak a része. Két védnöke van az eseménynek, a magyar nagykövet mellett a másik Prof. Dr. Heinrich Kraus, aki a zenekar első intendánsa volt. Ausztria négyhatalmi megszállása idején az amerikai kultúrképviselőten dolgozott, ezért is ajánlotta őt Doráti, hiszen az első pénzek Amerikából érkeztek. Ő mindmáig elismert, köztiszteletben álló tagja az osztrák kulturális életnek.

VP: *Gondolom a műsor úgy lett összeállítva, noha egy kamarazenekarról van szó, hogy emlékeztessen a zenekar nagy számaira.*

ZK: Igen, természetesen lesz Haydn szimfónia, a repertoárjuk legsikeresebb része, felhangzik a Bartók Divertimento, pont mint az első koncerten ötven évvel azelőtt továbbá egy Weiner, majd egy Liszt mű teszi kerekké a megemlékezést.

Varga Péter

Emléktábla a Philharmonia Hungarica tiszteletére

Az 1956-os forradalom utóéletének fontos fejezete a magyar menekült zenészek által alapított szimfonikus zenekar, a Philharmonia Hungarica megalapítása 1957-ben. Az esemény 50. évfordulójára emlékezve márványtablát avatnak Baden bei Wienben, az Esplanade szálló falán.

A Philharmonia Hungarica bemutatkozó koncertjének dátuma, 1957. május 28. már az első időktől hivatalos „születésnapnak” számított. Ezért az alakulás helyszínén, Baden bei Wienben az ötvenedik születésnap – Pünkösdhétfő – délutánján a zenekar és az 1956-os forradalom emlékére márványtablát lepleznek le az Esplanade szálló falán, és délután fél négykor gálakoncerttel tisztelegnek a sajnos már évek óta megszűnt zenekar emléke előtt a badeni Congress Casino dísztermében. Az eseményt a bécsi Collegium Hungaricum (az ausztriai magyar kulturális intézet) szervezi.

KODÁLY ZOLTÁN 125 éve született – 2. rész

Kodály Zoltán zenepedagógiai koncepciójának sorsa a XXI. századi magyar általános oktatásban és lehetséges szerepe a közönség-utánpótlásban

„Mit kellene tenni? Az iskolában úgy tanítani az éneket és zenét, hogy ne gyötrellem, hanem gyönyörűség legyen a tanulónak, s egész életére beleoltsa a nemesebb zene szomját... Sokszor egyetlen élmény egész életére megnyitja a fiatal lelket a zenének. Ezt az élményt nem lehet a véletlenre bízni: ezt megszerezni az iskola kötelessége.”

Sorozatunk második részében tovább kutatjuk – neves szakemberek megszólaltatásával –, mi az oka annak, hogy Magyarországon (Liszt, Bartók, Kodály és Dohnányi hazájában!) az általános oktatásban – országszerte csak néhány kivételtől eltekintve – visszaszorult az énektanítás, a gyerekek az iskolákban jellemzően nem találkoznak meghatározó módon sem a népzenevel, sem a klasszikus zenekultúrával, miközben úgy tűnik, hogy a világ számos pontján nagyobb karriert futott be Kodály koncepciója, illetőleg a „zenei népoktatás”.

Keressük arra is a választ, mi az oka annak, hogy hazánkban a hivatásos zenészek és a legnagyobb közönséget mozgósító előadóművészeti csoport, a „szimfonikus zenekarok” jelentős része nem ismerte még fel, hogy a fogyatkozó műértő közönség számára érthető klasszikus színpadi megjelenés, a konvencionális interpretálás nem elegendő az oktatási hiányosságok pótlására abban a korszakban, amelyben a magasabb kultúra megértésének és művelésének képessége éppúgy visszaszorulóban van, mint az erdők és a természetes környezetünk.

Miben látják szakembereink a megoldást. Mit kell tennie az oktatásügynek, mit a kulturális tárcának és mit tehetnek maguk a szimfonikus zenekarok a saját és a jövő közönségének kinevelésében?

A sorozatunkban megszólaltatott szakemberek a kodályi koncepció továbbvivői. (Szerk.)

Szabó Dénes

„Mi marad az ellenszérumra?”

Szabó Dénes karnagy. Zenetanár és karvezető, tanulmányait Szegeden, Miskolcon és Budapesten végezte.

A Cantemus Gyermekkart és a Pro Musica Leánykart számos nemzetközi versenyen vezette sikerre. Szakmai tanácskozásokon és konferenciákon előadásokat tartott zenetanárok és karvezetők részére az ISME konferencián (Ausztráliában 1988-ban és Dél-Koreában 1992-ben), a MENC konferencián (Washingtonban 1990-ben), és a IKS/OAKE konferencián (Hardfordban, USA 1993-ban). Pedagógiai tevékenységéért több kitüntetést, művészi munkája elismeréséül 1985-ben Liszt Ferenc-díjat, 1993-ban Bartók Béla-Pásztory Ditta-díjat, 2000-ben pedig Kossuth-díjat kapott.

– Mi a Kodály módszer szerint tanítunk és gondolkodunk, ami messze nem csak a szolmizációt jelenti, ennél sokkal többet. Pontosan látjuk azt a problémakört, amiben Kodály is gondolkodott annak idején, hisz nekik sem volt más tapasztalatuk az 1900-as évek elején, mint ami most fölvetődik: vajon van-e közönség vagy nincs. Ezért gondolta Kodály annak idején azt, hogy a művészi zene –amiről elhíresült a mondás: legyen a zene mindenkié! – csak akkor lehet azzá, ha folyamatosan megteremtjük annak a lehetőségét, hogy az emberek értő füllel hallgassák az úgy nevezett klasszikus zenét. Az én megítélésem szerint a XX. sz. első évtizedeiben hasonlóképpen negatív lehetett a zenei életnek ez a része, amiről most beszélünk. Kodály nyilván ezért kezdett azon gondolkodni: miért van az, hogy a budai hegyekben a főiskolások Schneider Fánit énekelnek. Így látott hozzá nagy álmához, hogy minden iskola legyen Magyarországon úgynevezett énekes iskola, ahol az embereket megtanítják az életbe úgy elindulni, hogy annak a teljességét legyenek képesek befogadni, nem csak egy bizonyos kommersz szeletét. Ma nem tudom, hogy mit kiabálnak a gyerekek – ha egyáltalán még énekelnek – mert a Schneider Fánit még lehetett énekelni, ma úgy látom, hogy a mai hasonló fogyasztói zenét vagy könnyű zenét tulajdonképpen már énekelni sem nagyon lehet, inkább hallgatni és – nem tudom a szakkifejezést, hogy jó-e: „csápolni” lehet hozzá. Így élnék át bizonyos kollektív élményeket.

Kodály elképzelt egy ennél magasabb szintű dolgot, és ezért szorgalmazta az énekes iskolákat. A Nyíregyházi Kodály Zoltán Általános Iskola messzemenőig próbálja követni a Kodályi elveket és úgy gondoljuk, nem csináljuk ezt rosszul. Ha elfogadjuk Kodály nemzet- és kultúramegmentő javaslatait és az ő elvei alapján magas színvonalú iskolákat működtetünk – főleg alapfokon, mert tulajdonképpen erre vonatkozott Kodály kérése, akkor szerintem a jövő megoldható. Mi itt ebben az iskolában már évtizedek óta rendezünk „Cantemus” családi bérletet, azon túl, hogy a gyermekek minden nap énekelnek, hangverseny keretében találkoznak az úgynevezett klasszikus zenével is, kiváló előadókkal. Ez az évente négyszer-ötször megrendezett hangverseny nagy nevű előadóművészekkel próbál megmutatni valamit abból a titokból, ami könnyedén nem elképzelhető. Járt nálunk Onczay Csaba, Matúz István, talán jön most Bogányi Gergely, a Liszt

Ferenc Kamarazenekar is volt nálunk. A gyerekek ezekre a hangversenyekre szüleikkel együtt jönnek, attól családi bérlet. Viszonylag sok szülő gondolja úgy, hogy érti az én elvem, miszerint most kell találkozni ezzel az élménnyel, hogy később, amikor önállóan dönt, legyen mi között választania. Ha nem adjuk meg ezt a lehetőséget ebben az életkorban, akkor később nem lesz választási lehetősége, csak avval foglalkozhat, amit elé sodor a konzumkultúra zagyva világa. Az kellene, hogy minden alapfokú iskolában hasonlóan gondolkoz-

zanak a nevelésről, mert ez bizony ránk van bízva! A másik fontos dolognak tartom a Kodályi elvekből a kórusban való éneklést, ahol a gyermek nem passzív, külső hallgatóként igyekszik befogadni a zenét, hanem előadója és megélője mindannak a csodának, amit a zeneszerző nagy komponistái megmutattak. Így a polifónia rejtelmét, ami oly nehéz egy kezdő hallgató számára, ő maga éli meg és érti meg, hogy az egyik szólam a másikkal mit tud hozzátenni. Vagy a különböző harmóniakat, amelyek előállításánál ő is részese, szintén más füllel hallgatja, mint azok, akik ezzel sosem találkoztak. Ez egy jó kulcs és lehetőség arra, hogy a legkülönbözőbb zenei korszakokat sokkal gyorsabban értse meg és tudatosan tudja átélni. Ez még mindig nagyon nehéz penzum természetesen, mert a világ gyorsan változik és a klasszikus zene területén is olyan hihetetlen gyorsak a változások, hogy ahhoz ennek utána is elszántnak kell len-

ni, hogy amikor Bartók után Kurtággal, Ligetivel vagy Eötvös Péterrel találkozunk, azt a zenei nyelvet is elsőre értse. De biztos vagyok benne, hogy a hangok egymáshoz való viszonyát differenciáltabban tudja felfogni és értelmezni, mint az, aki soha nem találkozott a klasszikus zenének ezekkel a szakmai titkaival.

– Ön szerint az rosszat tenne az ének-
oktatásnak, ha reagálva a mostani zenei
környezetre bevinnék az iskolákba a
könnyűzene legjobb darabjait? Ha mond-
juk megjelenének a már klasszikusnak
számító Beatles vagy a Queen azon szá-
mai, amelyek hangszerelés és vokális
szempontból is igényesebb művek?

– Amennyiben ezek tényleg olyanok,
előbb-utóbb oda fognak kerülni. Éppen
úgy, mint a népdal és a gregorián. Mert
ha egyszer valami minőségben kiállja a
próbát, akkor azt utána az emberiség nem
szívesen veszíti el. Ezért a mi iskolánk-
ban számos példa van arra, hogy ilyen ze-
nékkel is találkoznak a gyerekek, sőt
színpadon elő is adják, úgy, hogy mi azt
gondoljuk, ez megüti azt a mércét, amire
Kodály azt mondta: csak tiszta forrásból!
Önmegvalósító célként én nem látom ezt
értelmes megnyilvánulásnak, van épp
elég dolog, amit nekünk tanítani kell, sőt
nincs elég időnk arra, hogy a legnagyobb
és legjobb értékeket megmutassuk. Csel-
nek, lehet ilyet is, mert Ádám Jenő
mondta: először be kell húzni a gyereket
a csöbe, s ha már benne van, akkor kell
rajta igazán szorongatni. Azt, hogy

melyik tanár milyen csövet készít a gyer-
meknek és milyen módszerrel húzza be a
csöbe, az a pedagógia tudománya. Még
egyszer mondom: eleve mi nem zárko-
zunk el ettől, de még nem látom elérke-
zettnek az idejét, hogy tananyagként ta-
nítsuk az Omega együttest. Nincs két
hónapja, hogy úgy adódott, azt gondol-
tam, picit lazítunk és betettem nekik né-
hány Vangelis felvételt. És a gyerekek
csodálkozva hallgatták, majd kijelentet-
ték, hogy nem értik ez micsoda, ez hü-
lyeség – mondták.

Kétségtelen, elég gyorsan változik az
élet. Én bizonyos Vangelis hangzásokat
szívesen megmutatok nekik, mert úgy
gondolom, hogy van benne valami, de a
gyerekek már ezzel sem foglalkoznak,
pedig naponta több óra hosszát éri őket a
legújabb és legdivatosabb zenei áramlat.
Ha még az énekórán is ezt tanítom, akkor
mi marad az ellenzérumra?

– Eljut Ön néha civilként koncertre?

– Természetesen. Igen komoly színvo-
nalú koncertek hangzanak itt el, legutóbb
a Nemzeti Filharmonikusok voltak itt
Berkes Kálmán vezetésével, de járt itt
Kocsis Zoltán, Vásáry Tamás a Rádióze-
nekarral. Nem panaszkodhat ilyen szem-
pontból a vidék, legfeljebb azt érzem, hogy
túlságosan is népszerű műveket játszanak
ilyenkor. Évekkel ezelőtt fölvettem,
hogy szívesen meghallgatnánk Sztravinsz-
kij Tavaszi áldozatát, de a következő
Nemzeti Filharmonikus koncerten a Kis
éji zenét játszotta az NFZ, amit a Szabolc-

si Szimfonikus Zenekar is el tud játszani,
ha nem is olyan színvonalon, de a Tavaszi
áldozatot nem tudja eljátszani. Ilyen
szempontból van egy kis hátrányunk.
Meg az operairodalomból nehéz itt él-
ményhez jutni, ebben a kérdésben a vidék
nagyon le van maradva. Ha valaki nagyon
akar, felmehet Pestre az Operába, de az
már majdnem kétnapos kirándulás, az
anyagi vonzatairól nem is beszélve, és ak-
kor már megint messze vagyunk a Kodá-
lyi elvtől, hogy legyen a zene mindenkié!

– A Nyíregyházi koncerteken a saját
gyerekeit látja, akiket kinevelt, vagy azért
van érdeklődés mások részéről is?

– Van pozitív tapasztalatom, örömmel
látom a közönség soraiban a volt tanítvá-
nyainkat, de meglehetősen biztonságos és
jó közönsége van a nyíregyházi zenei élet-
nek, a bérletes sorozatokon többnyire telt
ház van, sőt pótshékekre van szükség. Nem
mondom, hogy ifjúsági koncertek ezek,
egy bizonyos életkorra szükség van ahhoz,
hogy az ember a művészetnek ezeken a
magaslatain is megtalálja a lelkének való
táplálékot. Talán ki kell nőni abból az idő-
szakból, amikor a mennyiség fontosabb a
minőségnél. Emlékszem én erre az idő-
szakra a saját életemből is, amikor mind-
egy volt, hogy mit adnak enni a kollégium-
ban, a lényeg az volt, hogy sok legyen!
Nem hiszem, hogy korábban sokkal több
fiatal járt ezekre a koncertre. Amikor elérik
a megfelelő életkort, ha nem veszítették el a
fonalat, akkor visszatalálnak a tiszta for-
ráshoz. *Szőke Cecília*

Lantos Rezsőné

„Kanadában kevésbé színvonalas az ének-
oktatás, de zavartalanabb”

*Lantos Rezsőné karnagy. Kecskeméten született 1928. május 19-én. 1947-től 1949-ig a budapesti Liszt
Ferenc Zeneművészeti Főiskola ének szaktanító kurzusát végezte el, professzora többek közt Ádám Jenő,
Kodály Zoltán, Gárdonyi Zoltán volt. 1950-től a Munkaerőtartalékok Hivatala kórusának, későbbi nevén a
KISZ Központi Művészegyüttes Énekkarának korrepetitora, karnagya majd vezető karnagya. Kórusával
Európa tucatnyi országában vendégszerepelt. 1967-től a Fazekas Mihály Gyakorló Iskola és a Liszt Ferenc
Zeneművészeti Főiskola gyakorlatvezető énektanára. Sok előadást tartott az Iskolarádióban; társszerzője
több alsó tagozatos ének-zene tankönyvnek.*

– Azt gondolhattuk sok éven át, hogy
Magyarországon a Kodály módszer ad
egy olyan alapot, ami természetessé teszi,
hogy a gyerekek felnőtt korukban rend-

szeres látogatói lesznek a koncerteknek.
Ma már látjuk, hogy ennél bonyolultabb a
helyzet. Ön évtizedek óta Kanadában él,
ott járnak a fiatalok hangversenyekre?

– Úgy tűnik, hogy inkább az idősebbek
ott is, akik koncertekre járnak. Nekem
van opera bérletem, és szimfonikus kon-
certbérletem is.

– *Torontóban él, ennek a városnak csak nem régóta van operája.*

– Most van egy új operaház, amire nagyon büszkék a Torontóiak. Ami a legfontosabb: akusztikailag remek, technikai felszereltségében szintén. Az kérdés, hogy az operaelőadások díszletei hasonlóak-e fiatalkorom, vagy akár Európa bármely operaházának díszleteihez. Úgy veszem észre, hogy Angliát utánozzák, a teljes modernség – amit úgy látszik el kell fogadni – a szép rovására megy. Néha mosolygok, s azt gondolom: talán még én is adnék egy kis pénzt, hogy egy kicsit szebb legyen! Korábban évtizedeken át egy másik hangversenyteremben rendeztek előadásokat, sokszor világhírű közreműködőkkel. A szimfonikus koncerten mindig telt ház van, csak a fiatalok aránya kevesebb. Azt hiszem ez világszerte így van, kivéve, ha visszagondolunk az 50 évvel ezelőtti magyarországi koncertekre, amikor az ifjúság számára rendezett hangversenyek óriási élményt adtak, és ennek a nevelő hatása nem múlt el egyik pillanatról a másikra.

– *Épp ez a mostani gond, hogy az a korosztály lassan idősebb korba lép és a fiataloknak már nem természetes program a hangverseny.*

– Amit itthon tapasztalok, az több mint elszomorító. Bűn, hogy ami már megvan, azt is tönkretesszük. Nem olyan sok mindenre lehetünk mi büszkék! Ami a világban a „legebb”, azt elhagyni, megkopasztani, az bűn. Magyarországnak volt egy embere, aki ízig-vérig magyar volt. A magyar népdalok voltak a tanítás alapja, a zenei anyanyelv. Ragyogó eredményeket értek el a tanárok. Amikor Szőnyi Erzsébet kivitte 1966-ban Montrealba a nemzetközi versenyre a Zeneakadémistákat, elsőkké lettek!

Úgy megszoktam, hogy az Ifjúsági kórusokkal is aranyérmeket hoztunk haza. Élveztem a tanítást, mert eredménye volt. Ha gyerekkorban megismertetjük a zenét, akkor érzelmileg fogékonyabb lesz mindenre a gyermek, értékesebb ember válik belőle. Jobban tud szelektálni, véleményt formálni és élvezni a szépet.

– *Kanadában milyen zenei műveltséget kapnak a gyerekek?*

– Amikor nem tudtam általános iskolában és gimnáziumban elhelyezkedni – korom és nem tökéletes angolságom miatt, akkor „csak” egyetemeken taníthatam, igen nagy élvezettel és eredménnyel. Folytattam azt, amit itthon mint gyakorlatvezető tanár csináltam. Jöttek hozzám a zeneakadémisták az általános iskola első-második-hamadik – negyedik osztályába, s első lépésként mindig választottunk egy témát. Megbeszéltük, majd menjünk az osztályterembe! Gyönyörű elméleti előadásokat lehet tartani, de csak mutasd meg! Aztán leültünk, és átbeszéltük a tapasztalatokat. Ugyanezt kezdtem el Torontóban a Royal Conservatory of Musicban és mindenütt, ahol az egyetemeken tanítottam. Ugyanakkor megkértem, alkalmazzanak engem akármilyen óradíjjal Public Schoolban – tehát egy átlagos általános iskolában. Mivel ott sokkal több magániskola van, azt is kértem, legyen egy jó anyagi helyzetű szülők gyermekeit tömörítő iskola köztük és olyan városszéli iskola is, ahova hátrányosabb helyzetű gyerekek járnak. Tájékozódni akartam, mert akinek nincs tapasztalata, ne beszéljen! Csak az az igazi, amikor a bőrdön érzed a dolgokat, és reagálsz rá. Nagyon megszerettem ott tanítani és rendkívül nagyra becsülték azt, hogy Kodály, Kodály, Kodály! Mi meg lassan elfelejtjük, hogy melyik a legjobb rendszer a zene tanulására, írására-olvasására? A halláskészség fejlesztésére? Az, ami a Kodály – koncepció. Ha már itt tartunk, meg kell mondani, hogy a módszert Ádám Jenő dolgozta ki – nekem tanárom volt. A könyvet együtt írták, de az alapvető ötlet, az Kodály. Nem sok zenészt lehetne említeni, aki egyaránt írt gyermekkarra, nőikarra, vegyeskarra is, szimfonikus zenét is, népzenei ihletésű műveket is.

– *Ha ilyen kalandvágyó volt és megmerítkezett a kanadai alsó fokú oktatásban is és közelről szerzett tapasztalatokat, akkor igazán érdekes a kérdés, hogy mit tapasztalt a három különböző színvonalú Public Schoolban?*

– Természetesen mögöttünk topognak, de a hozzáállás a gyerekek és a szülők részéről egyaránt pozitív. Tudásban mögöttünk vannak, de lelkesek. A hangszeres tanulók az abszolút nevekkel próbálkoznak, de hát nem tudom, hogy azzal lehet-e jó eredményt elérni, bár úgy hallom a

franciáknál ez működik. Mégis szerintem a legközelebb az emberi fülhöz a hangközök és a relativ szolmizáció van. A szómi – éneklő az illusztrációt három hangmagasságban – az mindenütt az.

– *A kodályi koncepció a saját népzeneinkre épül. Ezt hogy lehet átültetni kanadai zenei környezetbe?*

– Természetesen minden nemzetnek a saját anyanyelvén, vagyis népdalain keresztül tanítjuk. Nekem több száz kanadai népdalt, amerikai – és egyéb nemzetek népdalait, akiknek a gyerekei odajártak, meg kellett tanulnom. Tanultam, mint egy kisdíák, ötvennégy éves koromban. De örömmel, mert, tudtam, hogy ez a kötelességem.

– *Milyen tankönyveket talált kint? Ön az általános iskolai ének-zene könyvek egyik kidolgozója volt Lukin Lászlónéval. Kanadában milyen énekkönyvek várták?*

– Nem egészen hasonló, mert nem írják le a módszertant, ahogy mi ezt Eszterrel tettük: itt van a dal, amit taníts meg, és ezt csináld vele! Nagyon sokféle tankönyv van kint is. Kanadai dalok gyűjteménye, nem túl sok segítséggel a tanár számára. Bostonban, ahol egy évig tanítottam még Kanada előtt, írtam egy volt amerikai tanítványommal egy magyar szerkezetű, angol nyelvű énekkönyvet kicsiknek. Aztán azt láttam, hogy nekik ez egy kicsit bonyolult, és csak azok használják, akik Kodály tanárok – akkor abbahagytam, mert a tanárok kezében van, hogy mit csinálnak. Általában jellemző, hogy kevésbé színvonalas az énekközpont, de zavartalanabb. Kevesebb a tudás, de rendszeres, heti két órájuk van, és a délutáni kórust is szívesen csinálják. Persze komolyabb eredmény csak ott van, ahol a tanár végzettsége hasonló a miénkhez és van tapasztalata, tudása, lelke tenni a legjobbat.

Nagyszerű kórusok vannak Kanadában, az egyházi iskolák kórusai és a templomi kórusok nagyon lelkesek és jók. A Toronto Children's Choir nagyon büszke volt, hogy tavaly eljöhettek Magyarországra, mert sehol a világon ennyi zenei iskola, ennyi énekkar nem született. Miért? Mert nem volt Kodályuk! Ne romboljuk le, amit felépítettünk!

Szőke Cecília

„Ismeretterjesztő-típus vagyok”

Földes Imre tanításról, zeneszerzésről, muzsikálásról és muzsikáról

Már zeneakadémistaként foglalkoztatta, hogy hogyan tudná megmutatni másoknak is mindazt, amit szépek talál. Ezért hetente összejöveleket tartott a lakásán. Meghívta a barátait, s a találkozókon nemcsak rengeteg zenei felvételt hallgattak meg, hanem Földes Imre a vele egykorú fiataloknak mesélt is a muzsikáról.

Igyekezett bevezetni a komponálás rejtelmeibe még a fizikusnak és kémikusnak készülő egyetemistákat is. S bár zeneszerzőként szerzett diplomát, a Zeneakadémia elvégzését követően mégis inkább a pedagógiai pályát, az ismeretterjesztést választotta hivatásául. Tanárként generációk sorát avatta be a muzsika titkaiba.

A zene szeretete mellett az ismeretterjesztés iránti szenvedélyt és lelkesedést is igyekezett átadni a növendékeinek. A koncertlátogatókkal szintén alaposan megismertette a hangok világát, hiszen a József Attila Szabadegyetemen idén tartja a 48. előadásorozatát. Eddigi munkásságáért átvehette már – többek közt – a Szabolcsi- és az Erkel-díjat, az Alkotóművészek Országos Egyesülete Zenei Tagozatának „Nagydíj”-át.

A Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjével is kitüntették.

– Ezek szerint már akadémistaként eldöntötte, hogy az ismeretek átadását élvezzi a legjobban...

– Úgy érzem, pedagógusnak születtem. Már egész fiatalon kerestem az alkalmakat, hogy megosszam másokkal, amit tudok, amit szépnek találok. Zeneakadémistaként, több éven keresztül tartottam a lakásomon olyan összejöveleket, ahol a zenetörténeletről, zeneelméleti kérdésekről, a zeneszerzés titkairól beszélgettünk a barátaimmal, akik között voltak fizikusok, matematikusok, kémikusok, irodalmi érdeklődésűek, de muzsikusok is. Gyakorlati feladatokat, egyszerű komponálási feladatokat is adtam nekik. Egy ízben Weöres Sándor-költemények sorait kellett megzenésíteniük, de csak két hangot használhattak. Hogy melyik szótag alá illesztették a magasabb, vagy a mélyebb hangot, utóbb megindokolták. Hallatlanul izgalmas volt összehasonlítani a változatokat. És hányféle remek változat született! Ezeket persze le is énekeltük. Hamar rájöttem, hogy a zene valóban mindenkié lehet, pontosabban azoké, akik kellő érzékenységgel rendelkeznek. A zene szeretete ettől függ, és nem attól, ki hány évig tanult hangszeren játszani. Sokakat ismerek, akik soha nem jártak zeneiskolába, mégis nyitottabbak, például a mindenkori új zenére, mint egyes szakmabeliek. Ezt a felismerésemet csak megerősítették a későbbi tapasztalataim. Utolsó éves voltam, amikor egyik tanárom, aki az Iparművészeti Főiskolán is tanított, azzal állt elő, hogy készüljek fel rá: a következő

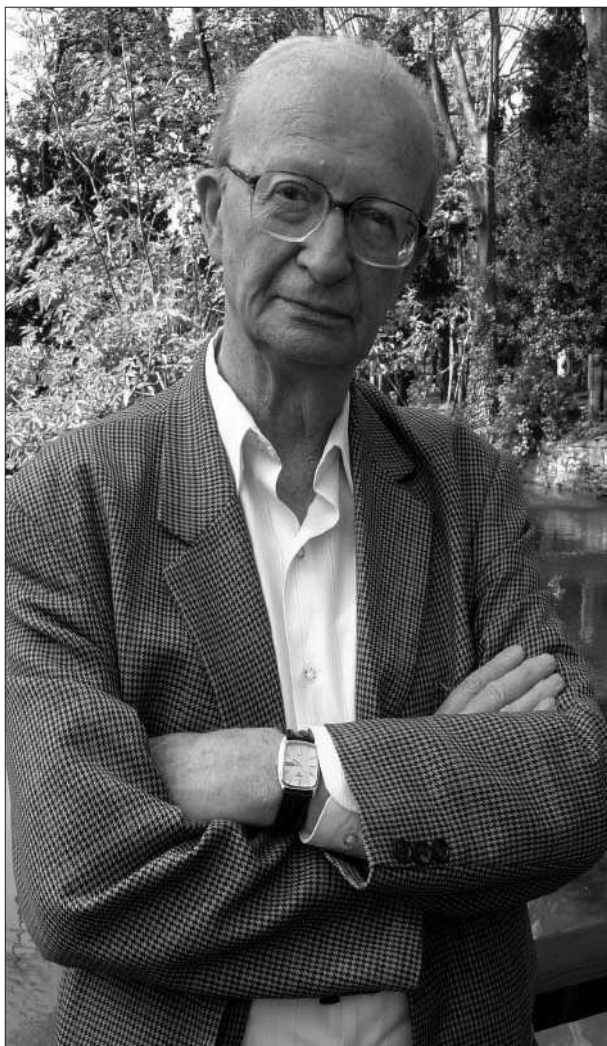
évtől a főiskolán, a Zugligeti úton fogok tanítani. Én? Mit? – kérdeztem tőle. Zene-történetet – felelte ő. Zeneszerzés-szakos vagyok, mondtam neki, semmivel sem tudok többet a zenetörténeletről, mint bármelyik másik kollégám, hogyan vállalhatnék el ilyesmit. Mire sor kerül rá, addigra megtanulja – mondta... Biztos voltam benne, hogy az egészből nem lesz semmi. Mégis lett! Augusztus végén értesítést kaptam arról, mikor lesz az első tanári értekezlet. Ott és akkor derült ki, hogy egy vadonatúj koncepció megvalósításához hívtak bennünket.

A két intézet közös tanára, Kiss György, azt találta ki, hogy tanítsuk szinkronban, kronológiai sorrendben a filozófiát, a művészettörténetet, az irodalomtörténetet, a zenetörténetet – az őskortól napjainkig. A terv nagyon tetszett valamennyiünknek, de a lelkesedésem igen hamar lelohadt, mikor kiderült, hogy az első tanévet Bizánc kultúrájával kívánják lezárni. Könnyen dönthettek így azok, akiknek óriási anyag állt rendelkezésre az egyiptomi, a mezopotámiai, a görög és római kultúrával kapcsolatban, de mivel fogom én az órákat kitölteni? Nem tartott soká, már útban hazafelé kitaláltam, hogy a természeti népekkel, a magyar, az európai és más kontinensek népzenejével, a keleti kultúrák zenéjével fogok foglalkozni, sőt, ha az eredeti népdalok mellé műzenei feldolgozásait is odateszem, akár Bartókról és Kodályról is beszélhetek. A népzene egyébként is közel állt hozzám. Amíg meg nem szüntették a cserkész-mozgal-

mat, a 2. világháború után három évig regőcserkész lehettem. Népművészettel, néptáncsal foglalkoztunk, és rengeteg népdalt énekeltünk. (Csak zárójelben mondom, hogy annak idején, a zeneakadémiai felvételin követelmény volt száz népdal ismerete. A társaimnak ez elég nagy gondot okozott. Nekem, aki több száz népdalt tudtam, semmiségnek tűnt.) Meg kell említenem itt, és köszönettel tartozom hajdani konzervatóriumi tanáromnak, C. Nagy Bélának, aki már az ötvenes évek elején tanította a magyar népzene-tárgy keretében más népek dallamait is. Akkor még nem voltam tudatában, milyen segítséget kaptam tőle. A főiskolai órákra nagy élvezettel készültem. A zenei mutatnivalók rohamosan szaporodtak. Április táján már attól kezdtem félni, hogy el se jutok Bizáncig... A tanár-kollégáimmal, a diákokkal együtt biztosak voltunk benne, hogy folytathatjuk a munkánkat, de nem így történt. A koncepciót megbuktatták. És milyen indokkal? Azal, hogy ebben a struktúrában a marxizmusra csak az ötödik évben kerülne sor...

– Ön viszont maradt, és még tizenhárom esztendőn keresztül tanított az Iparművészeti Főiskolán.

– Igen. Tetszett a főiskolásoknak, amit csinállok, ezért ottmarasztaltak. Kórust is szerveztem az érdeklődőkből. Sajnos, 14 év után, óraütközések miatt, kénytelen voltam elbúcsúzni a Zugligeti úti hallgatóimtól, de nem végleg. Jórészükkel a mai napig tartom a barátságot. És ami külön

FOTÓ: FÖLDÉS JUDIT

örömöm, hogy a kórust a régi tagok, akiknek egy részéből az Iparművészeti Főiskola tanárai lettek, néhány évvel ezelőtt feltámasztották. Ünnepi alkalmakkor, esküvőkön, évnyitókön, évzárókön szívesen fellépnek, ma már persze nem az én vezetéssel. Ajándéknak tekintem az ott töltött éveket, mert ez a munka egyrészt hatalmas zenei anyag összegyűjtésére, fényképfelvételek sokaságának készítésére buzdított, másrészt beleláthattam, beletanulhattam az iparművészet, a művészettörténet világába, és eközben arra is rádöbbentem, hogy hasonló ismeretekből kár kihagyni a muzsikusként készülőket. Ezért aztán a vizuális művészeteket szép lassan belecsempészttem a zenetörténet óráim anyagába. Igen, nem mondtam! Amint befejeztem a zenei tanulmányaimat, – az Iparművészeti Főiskolával párhuzamosan –, zeneelmélet és zenetörténet tanára lettem előbb a Konzervatóriumnak, majd nem sokkal később a Zeneművészeti Főiskolának is. 1960-ban még egy életre szóló esemény történt velem. Szöllősy

András, aki a zenetörténet tanárom volt, a TIT József Attila Szabadegyetemen tartott előadásorozatait ráruházta. Én folytathattam, amit addig ő csinált. És folytattam, és folytatom, azóta is. Nemrég fejeztem be a 48. sorozatot, amit Robert Schumann emlékének szenteltem! Ha az ember meg akarja őrizni a közönséget, akkor kénytelen újabb és újabb ötlettel előállni, minden évben más témát kínálni. Csak ajánlani tudom minden kollégámnak: ha olyan tárgyat tanít, ahol évről-évre ugyanazt kell tanítania, keresen alkalmat rá, hogy másutt mindig cserélgesse a mondanivalóját.

– *S már rögtön, a Zeneakadémia elvégzése után eldöntötte, hogy ez lesz az útja, és nem a komponálás?*

– Igen. Viski János volt a mesterem, majd az ő korai halála után Farkas Ferenchez kerültem, zeneszerzés

tanulmányaimat nála fejeztem be. 1962-ben egy vonósnyegyessel és egy kantatáival diplomáztam, de azóta egyetlen ütemet sem komponáltam. Így hát nyugodtan drukkolhatok a zeneszerző kollégáimnak, örülhetnek a sikereiknek. Igyekszem a bemutatóikon jelen lenni, de – persze – minden más koncertre is szívesen járok. Tudja, én még ennyi év elteltével is szeretem a zenét... Egyébként Farkas is, és Szervánszky Endre is, aki ugyancsak hírneves zeneszerző-tanára volt a főiskolának, még évekként később is értetlenkedve kérdezte, hogy miért nem komponálok. Igen, valószínűleg megálltam volna a helyemet komponistaként, de az ismeretek átadása, továbbadása jobban érdekelt. Ahogyan már mondtam: hogyha valamit szépnek találtam, azt másoknak is meg akartam mutatni, de ehhez a – jobb szó híján – ismeretterjesztő munkához hatalmas segítséget kaptam a zeneszerzés tanulmányaimtól. Hogy egy nagymester művében valamely hang után miért éppen az a másik következik, azt igazán csak az tudhat-

ja, aki maga is szembenézett ennek a felelősségével. Szerintem mindenkinek, aki muzsikusként készül, legalábbis elemi szinten, zeneszerzést is kellene tanulnia.

– *Önnek komponáltak már zeneművet a születésnapjára...*

– Már előbb is megajándékozott egy-egy nagyszerű művel Sály József és Soós András, de a 60. születésnapom apropóján – remélem, hogy senkinek a nevét nem hagyom ki – Szöllősy András, Tihanyi László, Göncz Zoltán, Erőd Iván, Simone Fontanelli, Olsvay Endre. Olsvay annak idején az általam vezetett Fiala Zenei Ismeretterjesztők Stúdiójának is lelkes tagja volt.

– *Hogyan született ez a stúdió, ahol az ismeretterjesztés műhelyitkaiba igyekezett beavatni diákokat, fiatal tanárokat?*

– A Jeunesses Musicales, azaz az Ifjú Zenebarátok Magyarországi Egyesületétől származott az ötlet, hogy hívjunk életre egy ilyen stúdiót, majd egy tábort. Ferenczy Anna, aki a gödöllői zeneiskolának ma is igazgatónöje, szervezte meg az ottani kultúrházban – tíz egymást követő nyáron – az egyhetes-tíznapos találkozót, ahová az ország minden részéből jöhettek az érdeklődők. A kiindulópont minden évben ugyanaz volt: mindenkinek fel kellett készülnie egy 20-25 perces előadással, amelynek a témakörét előre meghirdettük. Volt, amikor a zenetörténeti kort, a stílust határoztuk meg. Máskor így szólt a kiírás: „A zene – és...”, vagyis kiki feltárhatta, összefoglalhatta, hogy a mi művészetünk milyen kapcsolatban áll más művészetekkel, tudományokkal, egyéb más területekkel: a matematikával, a pszichológiával, a történelemmel és így tovább, és így tovább. Ezeket a kis, diáképekkel, olykor filmrészletekkel illusztrált előadásokat aztán minden részletében keményen megbíráltuk. Nem takarékoskodtunk a szóval, hiszen eredményt elérni az ismeretterjesztésben csak bizonyos kritériumoknak megfelelően lehet. Hiába tudjuk, hogy mit akarunk elmondani, ha nem számolunk azzal, hogy a teremben hátul is ülnek, ha nem tagoljuk a beszédünket, ha minduntalan idegen szavakat keverünk a mondatainkba – és nem magyarázzuk meg –, ha nem hiszünk a küldetésünkben, csak mondjuk-mondjuk, amiből felkészültünk, az előadásunk nem

éri el a célját. Az illusztrációs anyag megválasztása, tálalása, szavaink és a zenei példák aránya körültekintést igényel. Beszélgettünk nemcsak az előadások, hanem az iskolai órák, a klubfoglalkozások, a hangversenyek előtti ismertető-előadások egymástól sokban eltérő sajátosságairól. Témáink között szerepelt az is: hogyan szerkesszünk meg előadássorozatokat, hangversenysorozatokat. De zenéltünk is! Egész estét betöltő hangversennyel búcsúztunk el egymástól. Kisebb-nagyobb csoportokba tömörülve, különböző hangkeltő eszközökre komponált, illetve improvizált „műveinket” játszottuk el egymásnak. Úgy tudom, hogy a gödöllőiekkel egyetértve Olsvay Endre tervezi, hogy ismét valamilyen formában életre hívja ezt a különleges tábor.

– *Sokan nem a Zeneakadémiáról, hanem rádióműsoraiból ismerik. Hogyan indultak el az ottani sorozatai?*

– Lázár Eszter, aki iskolatársam volt a Konzervatóriumban, amikor a Magyar Rádióban már műsorokat szerkesztett, felkért, tartsak egy olyan előadást, amelyet közreműködőkkel, élőben közvetítenek majd. „Kötöttség és szabadság” címmel meg is tartottam. Először voltam a 20-as stúdióban, először néztem farkaszemet a piros lámpával... Rémes volt. Emlékszem, egész idő alatt arra vigyáztam, nehogy a kötöttség és szabadság helyett kötöttség és szamárságot mondjak... Ezt az első előadást követte egy sorozat, a „Magyar zeneművek”. Azt a feladatot kaptam – ismét Lázár Esztertől – hogy adásonként más-más műről beszélgessek a zeneszerzővel és a mű előadóival. A szerzők többsége már nincs közöttünk, de Szervánszky Endrének és Farkas Ferencnek, Ránki Györgynek és Sugár Rezsőnek, Durkó Zsoltnak és Bozay Attilának, és még oly sokan másoknak hangját, a gondolatait őrzik a szalagok. Eközben – mondhatom – beleszerettem a rádiózásba. Elkezdhettem saját sorozaton gondolkodni. A „Mindenki zeneiskolája” következett. Ragaszkodtam hozzá, hogy közönség előtt – zeneszerető, nem muzsikusokból álló –, hallgatóság előtt történjék minden. Azt akartam, hogy velük együtt beszélgesünk a zenei kifejezőeszközökről, a különböző hangsorokról, hangrendszerokről, formákról, hangszeres csoportokról, a komponálás mesterségéről, a dirigálásról, szinte minden fontos, a zeneművésze-

tet érintő kérdéssről. Ezt követte évekkel később a „Zenetörténet mindenkinek” közel negyven adása. Az ősidőktől kezdve 1600-ig jutottunk el. Addig és nem tovább! Nem volt pénz a folytatáshoz...

– *A televízió azonban kimaradt az életéből...*

– Így van. A 90-es évek közepe táján Fürth Lívia, aki akkor még jeles szerkesztője volt a televíziónak, megkérdezte, hogy nincs-e olyan ötlet, amiből kikeredhetne egy sorozat. Johann Sebastian Bach életútját ajánlottam. Róla, korábban tankönyvet is írtam, konzervatóriumi diákjaimmal be is jártuk azokat a kelet-német városokat (akkor még csak oda lehetett eljutni), ahol Bach élt és dolgozott. Időközben lebontották a falat..., így a Televízió stábjával az északi városokat is felkereshettük, és több mint két héten át forgattunk-forgattunk templomokban, múzeumokban, interjúkat készítettem helybéli muzsikusokkal, orgonistákkal – Bach utódaival. Két hétig jártuk Németországot. Óriási anyagot gyűjtöttünk össze. Amikor hazajöttünk, és hozzáfogtunk a munkához, kiderült, hogy eltűnt hat telerces. Hogy pótoljuk a hiányzó részeket, egy hétre ismét visszamentünk, megisméltünk felvételeket, és volt időnk felkeresni más, kisebb településeket is, például Zschortaut. Templomának orgonájáról Bach szaktevélemény adott. És itt, most, el kell mondanom a legnagyobb fájdalmamat! Dornheimben, abban a templomban, ahol Bach, első feleségével, Maria Barbarával kötött házasságot, a vendégkönyvbe beleolvastva, különös bejegyzésre találtam. A sorokból az derült ki, hogy néhány nappal korábban ott járt egy úr, Johann Sebastian Bach déd-déd-déd-déd-dédunokája... Mivel fogalmam sem volt arról, hogy ma is élnek Bach lemenői, tudtam, hogy anélkül, hogy ezt az urat meg ne keressünk, nem jöhetünk haza... A templom gondnoka segítségével felhívtuk telefonon. Kedvesen meghívott minket magához, a jó 300 kilométerre lévő, észak-rajna-vesztfáliai Schwertebe. Talán mondanom sem kell, hagyunk csapat-papot, és azonnal odakocsikáztunk hozzá. Johann von Colzon néven, nyugdíjas mérnöként mutatkozott be. Bemutatta a családját is, a lányát és az akkor négy hónapos unokáját, a Bach-család legifjabb tagját, Esthert. Az egy-másfél órás beszélgetés közben ugyanis kiderültek a követ-

kezők: Johann Sebastian Bach egyik fiának, Johann Christoph Friedrichnek – a bückeburgi Bachnak –, kilenc gyermeke közül csupán ketten, a legidősebb lány és a másodszületett fiú maradt életben. A lánynak, Anna Philippina Friederica Bachnak – azaz Johann Sebastian Bach egyik unokájának leszármazottja Colzon mérnök úr. Amikor arról a Czeizel Endreféle felvetésről beszéltem neki, miszerint a nevezetes Bach ősnak, Veit Bachnak, aki élt Magyarországon, sőt, az 1995-ben megjelent Bach-családról készített genealógiai lexikon szerint talán Magyarországon is született 1555 körül, így a felesége akár magyar is lehetett, elmondta, hogy a családjukban mindig is úgy tudták, hogy van bennük magyar vér... Szó szerint ezt mondta: „Számomra nyilvánvaló, hogy Veit Bach felesége magyar nő volt.” Hát nem bosszantó, hogy ez a Johann Sebastian Bach teljes életútját feldolgozó sorozat, benne ezekkel a magyar vonatkozású adatokkal, nem készülhetett el, nem kerülhetett a képernyőre? Pénzhiányra hivatkozva minden abbamaradt. De előtte a Televízió milliókat ölt bele a stáb kétszeri utaztatásába! Ez bizony kudarc. Csak az a kérdés, hogy kié?

– *S bár ön remekiül képezi ki a hangversenyek műsorvezetőit, zenei ismeretterjesztőit, mégsem lehetett gyakran hallani koncerteken...*

– A Filharmónia felkérésére, annak idején, ifjú koromban, mindössze háromszor álltam ki a pódiumon helyet foglaló zenekar elé, hogy beszéljek a műsorszámokról, zenekari művekről, operarészletekről... No, ez nem ment nekem. Változtatták az előre megtervezett műsort, változtak az énekesek, magam mögött éreztem a zenekar tagjainak türelmetlenségét, hogy engem kell hallgatniuk, ahelyett, hogy játszhatnának, én nem látam a közönséget a szemembe világító rivaldafénytől. Lidércnyomás volt. Ebből is okultam. Nekem az kedves, ha az elsőtől az utolsó pillanatig mindent magam tervezhetek meg, úgy, ahogyan azt a legjobbnak tartom. Hát igen. Az ismeretterjesztésnek is többféle műfaja van, és tudomásul kell vennünk, hogy nem mind egyikre vagyunk egyformán alkalmasak.

– *Mennyiben más az előadása a zeneakadémiai növendékek és a szabadegyetemi közönség előtt?*

– Kizárólag a fogalmazásban van különbség. Ha zenészeknek azt mondom: nápolyi szext, azonnal tudják, mit értünk alatta. Ám a nápolyi szext funkcióját nagyszerűen lehet érzékeltetni anélkül is, hogy kiejtenénk a szót. Tovább megyek! Kipróbáltam, hogy vajon a híres nevezetes alterált akkordjaink között különbséget tudnak-e tenni azok, akik a harmóniatanról semmit sem tudnak. A maguk környezetében megmutattam a legnépszerűbb négyet közülük és elneveztük őket az ABC első négy betűjével. Diktálok! – mondtam, és zongorán elkezdtem őket játszani egymás után, különböző sorrendben. És az eredmény? 80–85 százalékban helyesen használták a betűket. Hát persze! A zene nemcsak a zenészeké. Beszélmi a zenéről zenészeknek jóval könnyebb,

mint azoknak, akik „csak” zenehallgatók. De bármilyen hallgatóság elé lépünk, legyenek akár fiatalok, akár nyugdíjasok, szakemberek vagy zenekedvelők, mielőbb ki kell tapasztalni, hogy mire számíthatunk: a kíváncsiak vannak-e többségben vagy a közömbösek. Ettől függ, hogy mit mondhatunk el abból, amiből felkészültünk. Állandó készenléti állapotban kell lennünk, improvizációra készen, valahogyan úgy, ahogy azt a felejthetetlen Hofi csinálta. Aki laikusok elé áll, ne akarjon mindent elmondani abból, amit tud. Csak az kerüljön szóba, ami a kellő pillanatban szükséges egy zenemű befogadásához, egy gondolat megértéséhez. Nem baj, ha valami kimarad egy előadásból. Úgy tudom, Hevesi Sándor mondta, a neves színikritikus és színigazgató, hogy

egyetlen darab sem bukott meg attól, ami kimaradt belőle. Ne azt bizonyítsuk, hogy mi milyen okosak vagyunk. Inkább azt, hogy aki velünk szemben ül, ő okos. Adjunk módot rá, hogy jól feltett kérdéseinkre jól feleljen. Ne legyen senkinek velünk szemben kisebbségi érzése. Rémes olyan előadót hallgatni, aki előnti az embert az idegen szavakkal. A célt kell látnunk magunk előtt, azt, hogy mit akarunk elérni. Szeretnénk, ha mind többen mennének hangversenyekre, operába, vásárolnák az értékesebb zenei könyveket, CD és DVD-felvételeket, igényelnék, nem csak az első hallásra kellemesnek tűnő, szórakoztató zenét. Ha életünk során akár csak egyetlen emberrel sikerült megszerettetnünk Mozartot vagy Bartókot, már nem élünk hiába. R. Zs.

Változások a vonósképzésben

A „bolognai rendszer” magyarországi bevezetésével a zeneakadémiai képzés is merőben megváltozik majd. Ennek előnyeiről, hátrányairól, a zenekari képzés esélyeiről, illetve saját koncepciójáról kérdeztük Perényi Esztert, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem vonós tanszékének vezetőjét.

– Mit emelne ki tanszékvezetői irányelveiből?

– Számomra az a legfontosabb, hogy minél komolyabb kvalitású zenészek kerüljenek ki a kezeink alól. Amennyire én látom, ezzel nincs is probléma. Elég sok helyre járok különböző kurzusokat tartani, ismerem a német, holland, moszkvai névót, és azt hiszem, sok konzervatóriummal felvehetjük a versenyt, és sok olyan is akad, amelyikben a képzés jóval gyengébb a mi intézményünkben folyó oktatásnál.

– Gondolkodnak abban, hogy Németországhoz, Angliához hasonlóan különválasztják a zenekari képzést a szólistaképzéstől?

– Én nem érzem antagonizmusnak a szóló karriert és a zenekari karriert, hiszen minél képzetesebb, minél intelligensebb – zenei értelemben – valaki, annál könnyebben tudja eljátszani az adott darabot. Vannak szólamgyakorlat órák, és a növendékeink tanulják azt a zenekari repertoárt is, amelyet az egész világon alkalmaznak. Nem hiszem, hogy egy diáknak állandóan a szekund szólamban kéne

ülnie, és úgy tanulni. Nem egészen értem, hogy miért tesznek úgy némelyek, mint ha ezek a dolgok nem tartoznának össze. Németországban valóban különválasztják a szólistaképzést, de nem hiszem, hogy olyan komolyan gondolják azt, hogy akik ott végeznek, azok csak szólistaként lépnek fel aztán.

– Tehát itt nem szólókarrierre készülnek a diákok elsősorban?

– Az igazság az, hogy ezt mindig az élet dönti el, és még akik most szólóznak, azok sem biztos, hogy így fogják folytatni. Persze az is biztos, hogy nem ér semmit, ha valaki a Beethoven-koncertet csak félgőzzel játssza, mondván, hogy úgyis csak a zenekari kíséretet fogja játszani a darabból. Neki úgy kell hozzányúlni ehhez a darabhoz is, mint minden máshoz; tehát mindent bele kell adnia. Nagyon fontos a hozzáállás, és az, hogy mindig a maximumot akarja kihozni magából a diák, hiszen ha ez nincs meg benne, akkor zenekarban sem állja meg majd a helyét. Az előadói master képzésen végzett diákok kilencvenkilenc százaléka valószínűleg zenekarban helyezkedik

majd el, és nekik, azzal a magasabb szintű képzéssel, amit kapnak, az itt szerzett technikai gyakorlattal lehet, hogy könnyebb dolguk lesz, amikor beülnek a többiek mellé.

– A zenekari muzsikálás egész más repertoárt kíván, nem?

– Igen, és ők ebből is kiveszik a részüket. Most például komoly zenekari stúdióumokon gyakorolnak, hiszen nemrég volt itt Helmut Rilling, aztán dirigálta őket Schiff András és Kocsis Zoltán, és ez még tovább folytatódik majd. Szeretnénk a zenekari stúdióumokat még komolyabban venni, de ez nagyon nehéz, hiszen számtalanszor előfordul, hogy a kiírt próbára nem tud mindenki eljönni, mert épp hánizik. Ezért gondoltuk azt, hogy inkább kampányszerű felkészüléseket rendezünk, hiszen ez az életben is így lesz majd, ha egyszer zenekarban muzsikálnak. Ezzel viszont az a baj, hogy elmaradnak miatta egyéb órák, és ezt a tanárok – érthető módon – nem szívesen veszik tudomásul. Sok foghíjas próbát eredményez a diákok fegyelmezetlensége is, az, hogy nem jönnek el, és ezen változtatni kell.

– *A zenekari repertoárban is otthonosan mozognak, akik itt végeznek?*

– Persze, most például nagyon sok operát játszottak, ami jól jön majd, ha operazenekarba kerülnek; aztán lesz barokk műsor, van Bartók-műsor, és játszanak bécsi klasszikusokat is, tehát elég vegyes a program. Nem mondom, hogy mindenki mindenben részt vesz, de az öt év alatt azért nagyjából mindenbe belekóstolhatnak.

– *Nem tart attól, hogy a szeptembertől induló bolognai rendszer minőségsökkenéssel jár majd?*

– Szerintem ez pont fordítva lesz. Batta András mondta épp az évnyitón, hogy ez a forma már működött Mihalovics Ödön idejében, még a század elején, sőt, apám, anyám is így végezték el a Zeneakadémiát. Három év után kaptak egy énektanítói diplomát, azután felvételiztek, és közép-

iskolai, majd egyetemi tanári diplomát szerezhettek. Szerintem jó, hogy három év után mindenkinek át kell esnie egy szűrőn. Így több embert tudunk felvenni, és nem fordulhat elő, hogy tévedünk, hiszen korábban volt olyan, hogy felvettünk valakit, aki nem volt olyan jó, és ellenkezőleg, a tanárképzőbe járt olyan növendék, akinek pedig nálunk lett volna a helye. A bolognai rendszerben három évet végez mindenki egyformán, az eddigi különálló intézményként működő tanárképző főiskola és az egyetem összeolvad. Az első három évben mindenki ugyanazt tanulja majd. Ezután lesz egy szűrő, ahol elválnak egymástól azok, akik előadói master képzésen folytathatják tanulmányait, illetve azok, akik alsó fokú tanári master képzésen mennek tovább. Akármit is választanak, még két évig tart az oktatás számukra, és mind egyetemi diplomával távozhatnak. Ezen a szűrőn eredetileg csak a növendékek harminc százaléká juthat az előadói képzés szintjére,

de a minisztérium most ígéretet tett arra, hogy a művészeti intézmények felmentést kapnak ez alól, tehát elvileg száz százalékuk is tovább juthat. Ugyanakkor még kevesen tudják, hogy ettől az évtől súlyosbodik a felvételizők helyzete, mivel az eddigi gyakorlattal ellentétben most csak abban az intézményben végezhetnek államilag finanszírozott tanulmányokat, amelyiket első helyen jelölik meg a felvételi lapon. Tehát ha valaki a Zeneakadémiát jelöli első helyen, de csak a második lehetőségként megjelölt intézménybe nyer felvételt, ott költségtérítést kell fizetnie, ha tanulni akar. Ez valószínűleg azt eredményezi majd, hogy sok intézménynél nem telnek meg az államilag finanszírozott helyek, s így a minisztérium jövőre könnyedén csökkentheti felére azokat, és velük együtt a támogatást is. Így valószínűleg sok felsőoktatási intézmény kerül majd lehetetlen helyzetbe, és biztos, hogy ez leépítéseket is magával von majd.

Bilkei Éva

HANGVERSENYNAPTÁR

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARA

Május 21–22

KODÁLY és MAHLER BÉRLET
Rimcskij-Korszakov: Seherezade
Muszorgszkij: Éj a kopár hegyen
Sztravinszkij: Tűzmadár-szvit
Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro

DEBRECENI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Május 31.

Kölcsey Központ

Rubányi Vilmos

hangversenysorozat V.

Rachmaninov: II. zongoraverseny

Csajkovszkij: V. szimfónia

Vez.: Kocsár Balázs

Km.: Bogányi Gergely – zongora

BUDAFOKI DOHNÁNYI ERNŐ SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 8. kedd, 19.30

Nemzeti Hangversenyterem

Bérleten kívüli hangverseny

Gil Shohat: Zsidó Ünnepi Nyitány

Saint-Saëns:

II. g-moll zongoraverseny, op.22

Verdi: Nabucco – Rabszolgák kara

Bernstein: West Side Story –

részletek

Km.: Keren Hanan (zongora), Sharon Rostorf-Zamir, Noa Tishby, Falusi Mariann, László Boldizsár (ének), Honvéd Férfikar (karigazgató: Drucker Péter)
Vez.: Hollerung Gábor

Május 20. vasárnap 19.30 Zeneakadémia

UNIVERSITAS BÉRLET

Vajda: Szent Péter meg a zsoldosok
Harlap: Brácsaverseny – ősbemutató

Csajkovszkij: V. szimfónia

Km.: Honvéd Férfikar

(karigazgató: Drucker Péter)

Rivka Golani (GB) – brácsa

Vez.: Hollerung Gábor

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 10. csütörtök, 19.00 BM Duna Palota

Tavaszi bérlet

Schumann: Manfred nyitány

Csajkovszkij: Vonósszerenád

BRAHMS: 4. szimfónia

Vez.: Medveczky Ádám

Május 24. csütörtök, 19.00 BM Duna Palota

Tavaszi bérlet

Kamarazene In B

Bach, Bartók, Beethoven, Brahms

Km.: Szepes András (csembaló)

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Május 17. csütörtök, 19.00

Richter Terem

Bérletes Hangverseny

Muszorgszkij:

Egy Éj A Kopár Hegyen

Rachmaninov:

II. Zongoraverseny C-Moll Op. 18

Prokofjev: Klasszikus Szimfónia

Borodin: Poloveci Táncok

Enrica Ciccarelli

Vez.: Medveczky Ádám

Június 27. Szerda, 20.30

Bazilika

Szent László Ünnepi Hangverseny

Győri Nyár 2007

MAGYAR TELEKOM SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 16., 19.30

Nemzeti Hangversenyterem

Jubileumi bérlet

Berlioz: Rómeó és Júlia op.17 –

dramatikus szimfónia

Km.: Meláth Andrea,

Kóbor Tamás,

Kovács István (ének) és a Nemzeti

Énekkar

Karigazgató: Antal Mátyás

Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro

Május 20., 15.00

Thália Színház

Pinokkió bérlet

Négy varázslatos kamaraopera –

előadás (10-14 éveseknek)

Mozart: A színigazgató

Művészeti vezető és karmester:

Németh Pál

Műsorvezető: Iván Gábor

Június 13., 19.30

Nemzeti Hangversenyterem

Jubileumi bérlet

Elgar: Hegedűverseny

Km.: Dmitry Sitkovetsky (hegedű)

Mahler: I. szimfónia

Vez.: Ligeti András

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 17. csütörtök

Festetics Bérlet

Rézfúvós kamarazenék

A preklasszikus táncról az örökzöld

melódiáig.

Vez.: Balogh Sándor

Május 23. szerda

Erdélyi Miklós Bérlet

Mendelssohn: Hebridák – nyitány

Chopin: e-moll zongoraverseny

Hindemith: Mathis, a festő

Km.: Hong-Chun YUN (zongora)

Vez.: Ernest Hoetzl

Május 30. szerda

Lukács Miklós Bérlet
Hubay: Balettzene, Csárdajelenet
Románc, Carmen fantázia
Ralph Vaughan Williams:
Dona Nobis Pacem
Km.: Szecsődi Ferenc
Houston Symphonic Chorus
Vez.: Gál Tamás,
Charles Hausmann
Június 14. csütörtök
Mesterbérlet
Mozart: Don Giovanni – nyitány
Beethoven: Hegedűverseny
Smetana: Moldva
Janacek: Simfonia
Km.: Jung-Yoon YANG (hegedű)
Vez.: Vladimír Valek

Június 21. csütörtök

Festetics Bérlet
Mozart: C-dúr szimfónia
Mozart: F-dúr divertimento
Veress: Oboaverseny
Mendelssohn:
C-dúr (svájci) vonósszimfónia
Km.: Hadady László – oboa
Vez.: Takács-Nagy Gábor

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 7., 19.00
Művészetek Háza
Verdi:
A trubadúr – koncertszerű előadás
Vez.: Kesselyák Gergely

Május 14., 19.00
Művészetek Háza
NÉPSZERŰ BÉRLET
Brahms: Hegedűverseny
Rossini: A selyemlétra – nyitány
Schumann: II. (C-dúr) szimfónia
Km.: Liener György
Vez.: Kovács László

Június 28., 17.00
Miskolci Nemzeti Színház,
Szabadtéri Színpad
Promenáda koncert
Vez.: Kovács László

MAGYAR RÁDIÓ SZIMFONIKUS ZENEKARA

Május 25. péntek 19.30
MR 6-os stúdió
Sugár Rezső: Paraszti háború
Km.: MR Énekkar és Gyermekk.
Vez.: Strausz Kálmán

Május 28. hétfő 19.30
Bécsi Konzerthaus
Kodály: Hány János
Vez.: Fischer Ádám
Km.: Perencz Béla, Németh Judit,
Geötz Judit, Cserna Ildikó, Massányi
Viktor, MR Énekkar, Gyermekkórus

Június 7. csütörtök 18.00

Június 9. szombat 18.00
Bartók Béla
Nemzeti Hangversenyterem
Budapesti Wagner Napok 2007.
Wagner: A Rajna kincse
Vez.: Fischer Ádám

Június 8. péntek 16.00
Június 10. vasárnap 16.00

Bartók Béla
Nemzeti Hangversenyterem
Budapesti Wagner Napok 2007.
Wagner: A walkür
Vez.: Fischer Ádám

NEMZETI FILHARMONIKUSOK

Május 10. csütörtök
Bartók Béla
Nemzeti Hangversenyterem
Ferencsik-bérlet
Sztravinszkij: A csalogány éneke
(Le Chant du Rossignol)
Adams: Guide to strange places
Prokofjev: III. szimfónia
Vez.: Mihail Agrest

Május 23., 24.
Bartók Béla
Nemzeti Hangversenyterem
Klemperer-bérlet
Smetana:
Moldva – szimfonikus költemény

Dvořák: V. (F-dúr) szimfónia, op.76
Janáček: Sinfonietta
Km.: Szlovák Filharmonikusok
Vez.: Vladimír Valek

Június 3. vasárnap
Bartók Béla
Nemzeti Hangversenyterem
Klemperer-bérlet
Debussy: Három noktürn
Eötvös: Brácsaverseny
Dvořák: VI. (D-dúr) szimfónia, op. 60
Km.: Nemzeti Énekkar Női Kara
(karigazgató: Antal Mátyás)
Kim Kashkashian – brácsa
Vez.: Kocsis Zoltán

PANNON FILHARMONIKUSOK

Május 9. PNSZ 19.30
Május 11. MŰPA 19.30
Peer Gynt
Grieg: Peer Gynt – I. szvit
Sibelius: d-moll hegedűverseny, op. 47
Mendelssohn:
III. a-moll „skót” szimfónia, op. 56
Vez.: Tonči Bilič
Km.: Szilvay Réka – hegedű

Május 19. szombat, 18.00
Pécs,
Nevelési Központ Művelődési Ház
Segítség, komolyzene
Mendelssohn:
III. a-moll Skót szimfónia, op.56
Vez.: Hamar Zsolt

Május 24. csütörtök, 19.30
PTE Aula

Verdi: Quattro pezzi sacri
Rossini: Stabat mater
Km.: Kkolonits Klára,
Wiedermann Bernadett,
Klein Ottokár, Rác István,
Nemzeti Énekkar
(karigazgató: Antal Mátyás)

Május 30. ZenePark 11.00
1Forintos koncert
Liszt: Dante szimfónia
Vez.: Hamar Zsolt

Május 30. PTE Aula 19.30
Divina Commedia
Berlioz:
Római karnevál – nyitány
Respighi: Trittico Botticelliano
Liszt: Dante-szimfónia
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Bartók Béla Leánykar
(karigazgató: Kertész Attila)

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 7. 19.30
VASZY BÉRLET
Granados: Három spanyol tánc
Rodrigo: Concierto de Aranjuez
Smetana:
Három szimfonikus költemény
a Hazám c. ciklusból
Vez.: Ménézi Gergely
Szólista: Pavlovits Dávid – gitár

Május 17. 19.30
Debrecen Kölcsey Központ
Mendelssohn: Éliás
Vez.: Gyüdi Sándor

Május 28. 19.30
FRICSAY BÉRLET
Schumann: III. („Rajnai”) szimfónia,
Esz-dúr, Op.97

Liszt: A-dúr zongoraverseny
Liszt: Les Préludes
Vez.: Gyüdi Sándor
Szólista: Ránki Dezső – zongora

SZOMBATHELYI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 11. péntek 19.30
HEMO
Rajter bérlet 8.
Grieg: Peer Gynt szvit no. 1.
Mozart: Esz-dúr (Jeunehomme)
zongoraverseny K. 271.
Sibelius: V. szimfónia op. 82.
Km.: Marisa Tanzini
Vez.: Alpaslan Ertüingalp

Hangszerkereskedelmi és szolgáltató Kft.

1074 Budapest,
Dohány u. 86.
Tel./fax:
342-3623
Nyitva:
hétfő–péntek
9.30-tól
18.00 óráig
Szombat
9.30–13.00

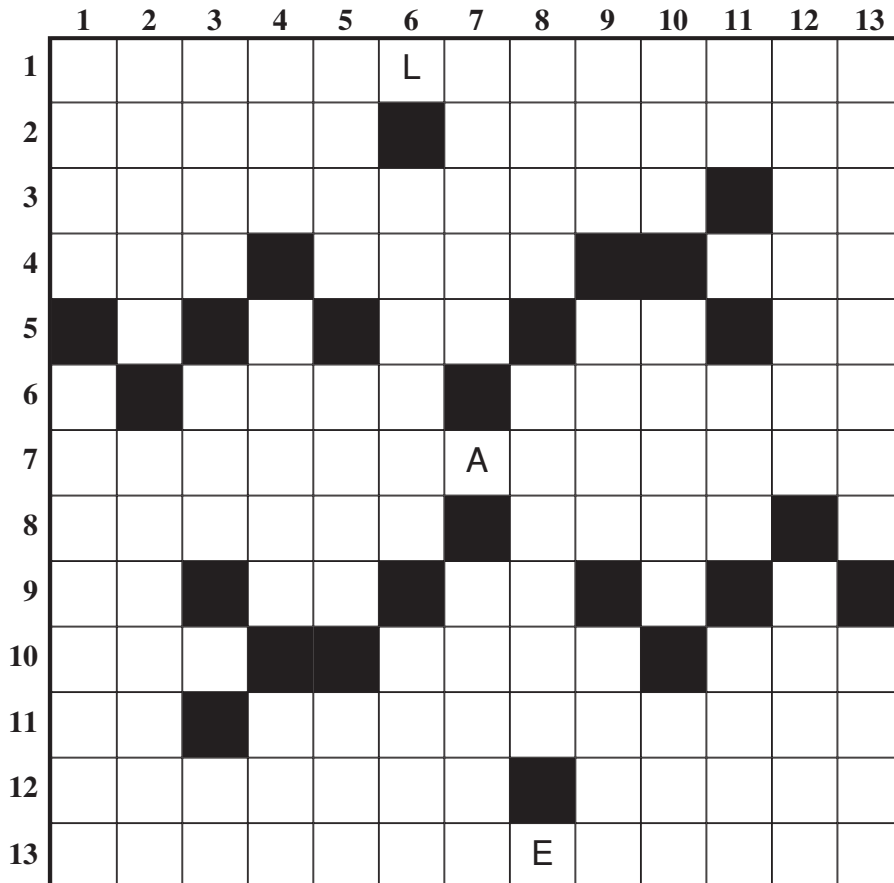
Új és használt hangszerek vétele, eladása,
igazságügyi szakértő véleményezése, szakbecslése.

Alkatrészek, tartozékok, kiegészítők forgalmazása:
húrok, vonók, tokok, huzatok, állványok stb.

Thomastic, Pirastro, Corelli és Jargar húrok

Magyar operák

A fősorokban öt magyar opera címét rejtettük el Németh Amadé A magyar opera története című könyve alapján. A meghatározás az opera címét és a bemutató évszámát közli.

VÍZSZINTES: 1. Erkel Ferenc, 1880. 2. Dohnányi Ernő, 1912. – space (üresjel-billentyű számítógépen), rövid. 4. Örmény romváros – ipari keményfa – Fekete

István nevezte el így a sündisznót. 5. A molibdén vegyjele – egykori hosszmerék, kb 1,9 méter – kiejtett betű. 6. A tavak városa hazánkban – rendelés visszavonása, törlése. 7. Madarász Iván, 1972. 8. Töbör – előkelő. 9. Rosztov határai! – félhang! – a francium vegyjele. 10. Klasszikus levegő! – pénzzé tesz, régiesen – Togó sportjele. 11. Például, rövid. – Ruzitska József, 1815. 12. Odüsszeusz neve, latin írással – szőnyeg tisztítását járókelő feje felett végzi. 13. Jeszenszky Gyula, 1922.

FÜGGŐLEGES: 1. Az USA űrhajózási hivatala – Robert Merle regénye. 2. Kézzelel – elbeszélés. 3. Sto sz ...?; mi van magával?, oroszul – a -tól ragpárja – bolygóreszlet! 4. A túlium és az oxigén vegyjele – orgonaművész, zeneszerző, a lipcsei Tamás templomban dolgozott (Günther, 1898-1956) – belga, svéd és uruguayi autójelzés. 5. Es ist alles ...; egyre megy, mindegy, németül – nélkülöz, nyomorog – agytartalom! 7. ... Morricone; számos film zenéjének szerzője – ... of vit; ötlet, angolul. 8. Seprű, lapát tartozéka – hatszárnyú angyal. 9. Tyúk, angolul – ...-hatol; kertelve beszél – puskahangja. 10. ... bicska; fanyelű zsebkész – ... Maazel; világhírű karmester – község a római kori Gorsium helyén. 11. Vasi község – Rádiós Dolgozók Tanácsa – Juon ...; szereplő Jókai Szegény gazdagok című regényében. 12. ..., ami összetartozik; újabb politikai szlogen – nemeslelkűség. 13. Gépkocsik fontos alkatrésze – a géz szó eredetije.

Zábó Gyula

ÖN IS LEGYEN ELŐFIZETŐNK!

zeneKar

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK
ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS SZAKLAPJA

Megjelenik: évi 6 alkalommal
1 példány ára 300 Ft
Előfizetőknek: 1440 Ft + postaköltség.
Összesen 2100 Ft/év.

Eljut: minden magyar szimfonikus
zenekarhoz, zenei intézményhez,
és a zene iránt érdeklődőkhöz.

Foglalkozik: A magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangversenykritikákkal, zenetörténeti írásokkal, hangszertörténettel és a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint hangverseny-programokkal.

Közéleti cikkek és hangverseny-programok az interneten is olvashatók: www.hungorchestras.com
Megrendelhető: e-mailben: info@zenekarujsg.hu, faxon: (36 1) 227 13 80

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

PRÓBAJÁTÉKOT hirdet BRÁCSA TUTTI ÁLLÁSRA

A PRÓBAJÁTÉK ANYAGA:

1. Bach:

1 szóló tétel vagy 1 szóló tétel más műből

2. Stamitz:

Brácsaverseny, első tétel kadenciával vagy Stamitz:

Brácsaverseny, második és harmadik tétel

3. Zenekari anyag:

Kodály: Galántai táncok, 7. ü. – 18. ü.-ig

Kodály: Galántai táncok, 579. ü. – 587. ü.-ig

Bartók: Concerto Zenekarra, 3. tétel, 62. cifertől 73. cifferig

Bartók: Concerto Zenekarra, 4. tétel, 43. ciffer előtt 1. ü.-től 59. ciffer után 2. ü.-ig

Bartók: Concerto Zenekarra, 5. tétel, 300. cifertől 317. cifferig

Csajkovszkij: V. szimfónia, 3. tétel, 80. ü.-144. ü.-ig

Csajkovszkij: VI. szimfónia, 1. tétel, 171. ü.-187. ü.-ig

Csajkovszkij: VI. szimfónia, 1. tétel, 197.ü.-199.ü.-ig

Mendelssohn: IV. szimfónia, 1. tétel, 43.ü.-51.ü.-ig

Mendelssohn: IV. szimfónia, 4. tétel, 133.ü.-141.ü.-ig

Mendelssohn: IV. szimfónia, 4. tétel, 175.ü.-179.ü.-ig

Beethoven: III. szimfónia, 3. tétel, egész

Brahms: II. szimfónia, 2. tétel, 49.ü.-55.ü.-ig

Brahms: II. szimfónia, 4. tétel, első 15 ütem

Brahms: II. szimfónia, 4. tétel, 86.ü.-98.ü.-ig

Bruckner: IV. szimfónia, 2. tétel, 50. ciffer után 1.ü.-

től 110. ciffer után 4.ü.-ig

R. Strauss: Don Juan, első 8 ütem

R. Strauss: Don Juan, C-től D-ig

Követelmények:

– felsőfokú végzettség

– büntetlen előélet

– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

– szakmai önéletrajz

– erkölcsi bizonyítvány

– zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne:

HEMO Klub Szombathely, Akacs M. u. 7.

A próbajáték időpontja:

2007. június 27. szerda, 14.30.

Jelentkezési határidő: 2007. június 15.

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Thököly u. 14.

Információ: Thummerer Ferenc
20/333 00 43

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

*Bonecz Ervin
igazgató*

Szombathely, 2007. április 23.

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

PRÓBAJÁTÉKOT hirdet HEGEDŰ TUTTI ÁLLÁSRA

A PRÓBAJÁTÉK ANYAGA:

1. Bach:

2 szóló tétel, egy gyors és egy lassú (kivéve E-dúr)

2. Mozart:

Hegedűverseny (D-dúr, A-dúr, G-dúr),

1. tétel kadenciával vagy

Mozart: Hegedűverseny (D-dúr, A-dúr,

G-dúr), 2. és 3. tétel

(vagy romantikus versenymű két tétele)

3. Zenekari anyag (első hegedű):

Beethoven: IV. szimfónia 4. tétel

Beethoven: II. szimfónia, utolsó tétel

Mozart: Esz-dúr szimfónia no.39.
utolsó tétel

Brahms: IV. szimfónia 2. tétel

Verdi: A végzet hatalma – nyitány

Wagner: A bolygó hollandi – nyitány

R. Strauss: Don Juan 1-8 ütem

Bartók: Concerto, 3. tétel 86-99 ütem

Követelmények:

– felsőfokú végzettség

– büntetlen előélet

– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

– szakmai önéletrajz

– erkölcsi bizonyítvány

– zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne:

HEMO Klub Szombathely, Akacs M. u. 7.

A próbajáték időpontja:

2007. június 27. szerda, 14.30.

Jelentkezési határidő: 2007. június 15.

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Thököly u. 14.

Információ: Thummerer Ferenc
20/333 00 43

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

*Bonecz Ervin
igazgató*

Szombathely, 2007. április 23.

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

PRÓBAJÁTÉKOT hirdet ÜTŐS, VÁLTÓ TIMPANISTA ÁLLÁSRA

A PRÓBAJÁTÉK ANYAGA:

Kisdob:

Bent Lyloff: Arhus Etüd no.9.

Timpani:

L. van Beethoven: IX. szimfónia, 2. tétel (248. ütemtől a 296. ütemig)

J. Brahms: I. szimfónia, 4. tétel (375. ütemtől a mű végéig)

P.I. Csajkovszkij: IV. szimfónia, 1. tétel (333. ütemtől a 352. ütemig)

Bartók Béla: Concerto, 4. tétel (42. ütemtől az 50. ütemig)

Bartók Béla: Zene..., 2. tétel (372. ütemtől a 394. ütemig)

4. tétel (26. ütemtől az 53. ütemig)

Egy szabadon választott mű, szóló timpanira!

Marimba:

J.S. Bach: Cselló szvit (bármely szvitből egy szabadon választott tétel)

Követelmények:

– felsőfokú végzettség

– büntetlen előélet

– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

– szakmai önéletrajz

– erkölcsi bizonyítvány

– zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne:

HEMO Klub Szombathely, Akacs M. u. 7.

A próbajáték időpontja:

2007. június 28. csütörtök, 14.30.

Jelentkezési határidő: 2007. június 15.

Jelentkezés:

Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Thököly u. 14.

Információ: Thummerer Ferenc
20/333 00 43

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

*Bonecz Ervin
igazgató*

Szombathely, 2007. április 23.

Felhívás

A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara hangversenymesteri próbajátékot hirdet

A jelentkezés feltételei:

Hegedűszakon szerzett művészdiploma és 3 év zenekari gyakorlat.

A próbajáték két fordulós, az első forduló időpontja:

2007. május 11. péntek 10.00 óra

A meghallgatás anyaga:

Egy Mozart hegedűverseny első vagy utolsó tétele kadenciával.

Egy Bach-szólószonáta I. tétele és fűgája, vagy a Chaconne.

A második forduló időpontja:

2007. május 21. hétfő 17.00 óra

A meghallgatás anyaga:

Nagy hegedűverseny első vagy utolsó tétele:
Hegedűszólók a következő zenekari művekből:
Richard Strauss: Imigyen szóla Zarathustra
Richard Strauss: Till Eulenspiegel
Beethoven: Missa Solemnis
Rimszkij- Korszakov: Seherezádé
Kodály: Psalmus Hungaricus

A zenekari szólók kottaanyaga átvehető a Magyar Rádió Zenekari Irodájában

Az írásbeli jelentkezéseket 2007. május 4-ig kérjük beküldeni az alábbi címre:

Magyar Rádió Zrt.
Zenei Együttesek Irodája
1800 Budapest, Bródy S. u. 5–7.

Zongorakísérőt a Rádió nem biztosít.

Bővebb felvilágosítást a 328-8326-os telefonon adunk.

A GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

BŐGŐ TUTTI ÁLLÁSRA

A próbajáték ideje: 2007. május 21. 12.00 óra

Helye: Richter Terem (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.)

A próbajáték anyaga:

Szabadon választott versenymű 1. tétel Kadencia
Schubert: VIII. szimfónia h-moll (Befejezetlen)
Beethoven: III. szimfónia III. tétel
Mozart: g-moll szimfónia I. tétel KV. 550
Beethoven: IX. szimfónia IV. tétel Recitativ
Muszorgszkij: Egy kiállítás képei – VI. tétel
Beethoven: V. szimfónia II., III. tétel

Jelentkezés: Rövid szakmai önéletrajzzal a Győri Filharmonikus Zenekar irodájában (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.)

Az állás betölthető: 2007. szeptember 1.

A próbajáték anyaga előzetes telefon-egyeztetés után átvehető a zenekar portáján.

Zongorakísérőről nem gondoskodunk.

Győr, 2007. február 20.

Baros Gábor
igazgató

ZENEKAR

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, valamint a MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK közös lapja, a Nemzeti Kulturális Alapprogram és a NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMA, VALAMINT A FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS KULTURÁLIS ÜGYOSZTÁLYA támogatásával.

nka
Nemzeti Kulturális Alap

ALAPÍTOTTA: POPA PÉTER

A szerkesztőség címe:
MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
Telefon: 342-8927 – Fax: 322-5446
e-mail: zenekar@mail.datanet.hu
www.hungorchestras.com

Felölös kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Nyomdai kivitelezés: PUBLICITAS
1021 Budapest, Tárogtató út 26.

Telefon/fax: 200-7330

e-mail: dtp@publicitas.hu • www.publicitas.hu

Felölös vezető: A Kft. ügyvezetője

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

BM Duna Palota
és Kiadó Duna Szimfonikus Zenekar
Próbatere: 1124 Budapest, Németvölgyi út 41.
Tel./fax: (+36-1) 355-8330
Levelezési cím: 1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Bérletvásárlás, jegyrendelés:
Jagoschitz Istvánné (+36-1) 250-5338
Internet: www.dunaszimfonikusok.hu
E-mail: info@orchestra-duna.hu

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Kht.

Cím: 1221 Budapest, Ady Endre út 25.
Levél cím: 1775 Budapest, Pf. 122
Telefon: 424-8056 Fax: 424-8057
E-mail: dohnanyi@axelero.hu
Próbatere: 1074 Budapest, Rottenbiller u. 16–22.
Telefon: 322-1488, 479-0810 • Fax: 413-6365

Danubia Szimfonikus Zenekar

1066 Budapest, Jókai u. 2. l. em. 6.
Levél cím: 1399 Budapest, Pf. 716
Tel.: (+36-1) 373-0228 • Tel./fax: (+36-1) 269-1178
E-mail: info@danubiazenekar.hu
www.danubiazenekar.hu

Debreceni Filharmonikus Zenekar

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: dfz@dfz.hu
www.dfz.hu

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
E-mail: filhgyor@t-online.hu
www.gyorifilharmonikusok.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekar és Kottatár Kht.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Postacím: 1364 Budapest, Pf. 49
Tel.: 411-6610 • Fax: 411-6699
E-mail: G.Kovacs@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Állami Operaház Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrásy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
http://www.bpo.hu

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara

1800 Budapest, Bródy S. u. 5–7.
Tel.: 328-8326 • Fax: 328-8910
http://www.radio.hu/muveszet/

Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar

1094 Budapest, Páva u. 10–12.
Tel.: 215-5770 • Fax: 215-5462
E-mail: btg@tza.hu • http://www.telekomzenekar.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Budapest, Múzeum u. 11.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: bco.office@mavintezet.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar

3025 Miskolc, Fábán u. 6/a.
Tel.: (46) 506-695 • Fax: (46) 351-497
E-mail: missyo@hu.inter.net • www.mso.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7621 Pécs, Király u. 19.
Tel.: (72) 510-114 • Fax: (72) 213-513
E-mail: info@pannonfilharmonikusok.hu
www.pannonfilharmonikusok.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6721 Szeged, Festő u. 6.
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symph-szeged.hu • www.symph-szeged.hu

Szombathelyi Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Thököly u. 14.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: savaria.symphony@mail.datanet.hu
www.savaria-symphony.hu

Zuglói Filharmónia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel./Fax: (36 1) 467-0788; 467-0788;
E-mail: zugloifilharmonia@szentistvanzene.sulinet.hu
http://www.szentistvanzene.hu

**MINDEN, AMI
A FÚJÁSHOZ
KELL!**

**MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB
KIPRÓBÁLHATÓ,
ÍGY ÖSSZEHASONLÍTHATÓ
FÚVÓSHANGSZER
VÁLASZTÉKÁVAL VÁRJUK
MUZSIKUS BARÁTAINKAT.**

A világ vezető márkáinak széles skáláját kínáljuk.

Hangszerjavító műhelyeinkben aranykoszorús mesterek több mint 30 éves gyakorlatával irányított munka folyik

- a legmodernebb és tradicionális technikák ötvöztetésével,
eredeti, gyári alkatrészek felhasználásával
- így a garancia magától értetődik.

FON TRADE MUSIC

**RITMUS- ÉS ÜTŐHANGSZEREK
TELJES TÁRHÁZA**

AZ ORFF- HANGSZEREKTŐL A JAZZ- ÉS ROCK
SZERELÉSEKEN ÁT A SZIMFONIKUS HANGSZEREKIG.
Adams, Premier, Ludwig, Paiste, Studio 49, Hardcase

FON TRADE MUSIC

**ÚJDONSÁG A FON-TRADE MUSIC-NÁL !
MOST BEVEZETŐ ÁRON
VONÓS HANGSZEREK ÉS TARTOZÉKAIK**

TANULÓ HEGEDŰ SZETTEK,
HAGYOMÁNYOS ÉS KARBON
ISKOLAI VONÓK MELLETT MESTER VONÓK,
VALAMINT PROFESSZIONÁLIS TOKOK

FON TRADE MUSIC

**FON
TRADE MUSIC**

1081 Budapest, Kiss József utca 14.
Telefon: 210 2790, 06 30 488 6622
fontrade.music@chello.hu
Nyitva: munkanapokon
9:00 - 17:30 -ig.

www.fontrademusic.hu